

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXIX

Нови Сад, мај–август 2017.

Књига 77

Број 5–8.

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

- Иван Д. Милић** Правне последице прекршајног кажњавања / 253
- Нинослав Воларевих** Независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку и вероватноћа настанка забуне у промету / 264
- Дуња Попивода** 10 Years since adoption of the UN Convention on the Rights of Persons with disabilities in Serbia / 277

РАСПРАВЕ

- Прим. др Веселин Говедарица**
Прим. др сц. Зоран Иванов
Драгољуб Филиповић Принципи судскомедицинског вештачења умањене опште радне способности / 286
- Весна Билбија** Законско и подзаконско регулисање заштите узбуњивача. Кључне одреднице / 296
- Алекса Радовић** Критички осврт на „Глас против забране из члана 1717 Нацрта Грађанског законика Републике Србије” и на стицање од невластника у нацрту – пут ка новом стицању од невластника / 312

ПРИКАЗИ

- Др Слободан Бељански** Међународно право и суверенитет. Славко Богдановић: *Лице балканског принца. Суверенитет и прекограничне воде у пракси земаља југоисточне Европе* / 327

IN MEMORIAM

- Józsa László** Ружа Дулић (1934–2018) / 331

СУДСКА ПРАКСА

- Драган У. Калаба** Подстрекавање (чл. 34. КЗ) као облик саучесништва у судској пракси / 333
- Помагање (чл. 35. КЗ) као облик саучесништва у судској пракси / 344

САОПШТЕЊА

- Са седница Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 359

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н ј е
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом.

CONTENTS

ARTICLES

- Ivan D. Milić** Legal Consequences of Misdemeanor Sanctions / 253
- Ninoslav Volarević** Independent Distinctive Role of the Earlier Sign in the Composite Sign and Likelihood of Confusion in Trade / 264
- Dunja Popivoda** 10 Years since adoption of the UN Convention on the Rights of Persons with disabilities in Serbia / 277

DISCUSSIONS

- Prim.dr Veselin Govedarica** Principles of Forensic Expertise of Reduced General Working Ability / 286
Prim. dr sci. Zoran Ivanov
Dragoljub Filipović
- Vesna Bilbija** Legal and Sublegal Regulations of the Protection of Whistle-Blowers, Key Guidelines / 296
- Aleksa Radonjić** Critical Review of the Vote against the Prohibition from Article 1717 of the Draft Civil Code of the Republic of Serbia and Acquisition from Non-Owner in the Draft – a path to a new acquisition from non-owner / 312

REVIEWS

- Slobodan Beljanski Ph. D.** Slavko Bogdanović *The Look of Balkan Prince. Sovereignty and Cross Border Water in the Practice of Countries of Southeast Europe* / 327

IN MEMORIAM

- Jozsa Laszlo** Ruža Dulić (1934–2018) / 331

CASE LAW

- Dragan U. Kalaba** Incitement as a form of co-perpetration, Article 34 of the Criminal Code of Serbia in the case law / 333
Aiding as a form of co-perpetration (Article 35 of the Criminal Code of Serbia) in the case law / 344

NOTICES

From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 359

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђурић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Бојић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004), др Јанко Кубињец (2004–2016)

Уређивачки одбор

Милан Караћ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Зоран Којривица, адвокат у Новом Саду, др Аџила Чоколић, адвокат у Осијеку, мр Мирјана Томић Јовановић, адвокат у Новом Саду, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди, Александар Тодоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник

Јелица Недић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: akvojvodine@gmail.com
Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXIX

Нови Сад, март–април 2017.

Књига 77

Број 3–4.

Ч Л А Н Ц И

UDC 343.3/7(497.11)

Ivan D. Milić, asistent
Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu

PRAVNE POSLEDICE PREKRŠAJNOG KAŽNJAVANJA *

SAŽETAK: Aktuelnim Zakonom o prekršajima ne predviđa se mogućnost nastupanja pravnih posledica *prekršajnog kažnjavanja*. S druge strane, pojedinim zakonima i podzakonskim aktima propisuju se pravne posledice *prekršajnog kažnjavanja*, koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava ili u gubitku istih. Predmet pažnje autora su upravo pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, posmatrano iz ugla Zakona o prekršajima i drugih propisa kojima se one propisuju.

Autor ukazuje na određene nelogičnosti u prekršajnom zakonodavstvu u pogledu pravnih posledica prekršajnog kažnjavanja, te ispituje koliko je *legalno i legitimno* da one postoje. U radu dolazi i do zaključka da *pravne posledice* u pojedinim slučajevima teže pogađaju lice koje je kažnjeno za prekršaj, nego osuđeno lice zbog učinjenog krivičnog dela.

Ključne reči: pravne posledice, prekršaj, krivično delo, zabrana, zakonitost

UVOD

Osuda za određena krivična dela ili na određenu kaznu može da dovede do nastupanja pravnih posledica osude. Krivičnim zakonikom se uređuje institut pravnih posledica osude, koje se sastoje u prestanku, odnosno gubitku

* Rad primljen 19. 7. 2017.

određenih prava ili u zabrani sticanja određenih prava. Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična dela, takođe, sadrži odredbe o pravnim posledicama osude. Na kraju, i u Zakonu o privrednim prestupima nalaze se odredbe o pravnim posledicama osude.

Prekršaji mogu da se propisuju zakonima, ali i propisima niže pravne snage, i to uredbama, ali i pokrajinskim, opštinskim i gradskim odlukama. U određenom broju tih propisa nalaze se odredbe koje su suprotne osnovnom Zakonu – Zakonu o prekršajima, posebno kada je reč o „lokalnim odlukama“.¹ Mi, u ovom radu raspravljamo o pravnim posledicama prekršajnog kažnjavanja, zato što se pojedinim propisima kojima se uređuju određene oblasti društvenog života predviđaju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, iako Zakon o prekršajima *ne predviđa* takvu mogućnost.

Aktuelnim Zakonom o prekršajima² uređuje se vođenje prekršajne evidencije, tako da je jednostavno saznati da li je neko lice prekršajno kažnjavano ili nije. Reč je o registru sankcija³, u kojem se upisuju punoletni učinioци prekršaja, kao i maloletni učinioци kojima je izrečena kazna. Kada je reč o maloletnim učinioцима prekršaja, kojima je izrečena *vaspitna mera*, Zakonom se propisuje da je sud dužan da vodi *posebnu evidenciju* za svakog maloletnika kome je izrečena vaspitna mera.⁴

Logično pitanje koje se sada postavlja jeste – zašto se vodi evidencija o prekršajno kažnjenim licima? Opravdano je očekivati da upis u evidenciju povlači određene *pravne posledice*. Te posledice bi se odnosile na *zabranu sticanja i na gubitak određenih prava*. To bi značilo da se Zakonom o prekršajima propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, kao što se to čini Krivičnim zakonikom. Međutim, kao što smo napomenuli, Zakonom o prekršajima se ne propisuje da prekršajno kažnjeno lice *može* da trpi bilo kakve pravne posledice.⁵

¹ Na primer vid. Ivan Milić, Stefan Samardžić, Prekršajna odgovornost putnika u oblasti javnog prevoza, *Usluge i zaštita korisnika*: Zbornik referata sa Međunarodnog naučnog skupa održanog 8. maja 2015. godine na Pravnom fakultetu u Kragujevcu, 143–159.

² Zakon o prekršajima, *Službeni glasnik RS*, br. 65/2013, 13/2016 i 98/2016 – odluka US.

³ Vidi: Ivan Milić, Evidencija prekršajno kažnjenih lica, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, br. 1/2015. 239–251.

⁴ Vid. čl. 80. st. 2. Zakona o prekršajima. O nedorečenostima u vezi sa ovom evidencijom vid. Ivan Milić, O nekim lošim rešenjima u Zakonu o prekršajima, *Zbornik radova Nacionalno i međunarodno pravo – aktuelna pitanja i teme*, Kosovska Mitrovica, tom II, 2017. god. 141.

⁵ Zakonom kojima se uređuje oblast prekršaja u Republici Crnoj Gori propisuje se da se drugim **zakonima** mogu propisati pravne posledice prekršajnog kažnjavanja. Vid. čl. 56. st. 1. Zakona o prekršajima, *Službeni list Crne Gore*, br. 1/2011, 6/2011, 39/2011. Isti je slučaj i u Republici Hrvatskoj. Vid. čl. 79 Prekršajnog zakona, *NN* 107/07, 39/13, 157/13, 110/15.

PRAVNE POSLEDICE PREKRŠAJNOG KAŽNJAVANJA KOJE SU PROPISANE POJEDINIM ZAKONIMA I PRAVILNICIMA

S obzirom na to da se Zakonom o prekršajima ne propisuje mogućnost nastupanja pravnih posledica prekršajnog kažnjavanja, sada se postavlja i glavno pitanje da li se drugim zakonima mogu propisivati pravne posledice prekršajnog kažnjavanja?

Za potrebe ovog rada pregledali smo nekoliko desetina zakona, ali i propisa niže pravne snage, sa ciljem da proverimo da li se njima propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja. Mi ćemo za potrebe ovog rada ukazati na samo nekoliko propisa kojima se propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, kako bismo predložili na koji način se one uređuju i u čemu se sastoje.

A) Zakon o policiji⁶

U radni odnos u Ministarstvo ne može se primiti lice: 1) protiv koga se vodi krivični postupak za krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti; 2) koje je osuđivano zbog krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti; 3) koje je osuđivano na kaznu zatvora u trajanju dužem od šest meseci; 4) kome je radni odnos u državnom organu prestao zbog teške povrede službene dužnosti pravosnažnom odlukom nadležnog organa; 5) kome je radni odnos u pravnom licu sa javnim ovlašćenjima prestao zbog povrede radne obaveze ili nepoštovanja radne discipline; 6) **koje je pravosnažno osuđeno za prekršaj sa elementom nasilja.**⁷

B) Zakon o trgovačkom brodarstvu⁸

Delatnost iz st. 1. ovog člana, neposredno obavlja fizičko lice koje je dobilo dozvolu za obavljanje poslova brodskog agenta, odnosno agenta posrednika, a koje ispunjava sledeće uslove: 1) da je zaposleno u pravnom licu iz st. 1. ovog člana; 2) da je radilo na poslovima brodskog agenta, odnosno agenta posrednika najmanje šest meseci, u svojstvu pripravnika za obavljanje poslova brodskog agenta, odnosno agenta posrednika u pravnom licu iz stava 1. ovog člana; 3) ima najmanje srednju stručnu spremu; 4) ima položen stručni ispit za obavljanje poslova brodskog agenta, odnosno agenta posrednika; 5) **nije pravosnažno osuđivano ili kažnjavano za krivična dela protiv privrede i bezbednosti javnog saobraćaja, odnosno za prekršaje spoljnotrgovinskih, deviznih, carinskih ili poreskih propisa.**⁹

⁶ Zakon o policiji, *Službeni glasnik RS*, br. 6/2016.

⁷ Čl. 138.

⁸ Zakon o trgovačkom brodarstvu, *Službeni glasnik RS*, br. 96/2015.

⁹ Čl. 21.

C) Zakon o duvanu¹⁰

Dozvola za proizvodnju duvana oduzima se: 1) na zahtev imaoca dozvole; 2) ako imalac dozvole prestane da ispunjava uslove propisane ovim zakonom za njeno izdavanje; 3) ako je odgovorno lice imaoca dozvole pravnosnažno osuđeno za krivično delo nedozvoljene proizvodnje, odnosno nedozvoljene trgovine duvanom; 4) **ako je odgovorno lice imaoca dozvole pravnosnažno kažnjeno za prekršaj propisan ovim zakonom**; 5) ako imalac dozvole u propisanom roku ne podnese zahtev za upis u Registar proizvođača duvana.¹¹

D) Pravilnik o dozvolama i centrima za obuku padobranaca¹²

Ispit za sticanje dozvole padobranca, kategorija koje se upisuju u ovu dozvolu i ovlašćenja instruktora padobranstva može da sprovodi lice koje poseduje autorizaciju ispitivača. Autorizaciju ispitivača izdaje Direktorat na zahtev kandidata koji ispuni sledeće uslove: 1) poseduje važeću dozvolu padobranca kategorije „D”;

2) poseduje ovlašćenje instruktora padobranstva najmanje tri godine; 3) **nije kažnjavan za vazduhoplovni prekršaj**; 4) predložen je za ispitivača od strane Vazduhoplovnog saveza Srbije ili centra za obuku padobranaca; 5) završio je kurs standardizacije za ispitivača u Direktoratu.¹³

E) Pravilnik o posebnim uslovima koje treba da ispunjavaju zaposleni u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija koji se upućuju na rad u posebno odeljenje za održavanje kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala i načinu njihovog izbora pre upućivanja¹⁴

Zaposleni iz čl. 2. ovog pravilnika može se uputiti na rad u Posebno odeljenje ako je prošao odgovarajuću obuku u Centru za obuku i stručno osposobljavanje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, odnosno ako ispunjava sledeće posebne uslove: 1) **da nije osuđivan, odnosno prekršajno kažnjavan na bezuslovnu kaznu zatvora za krivično delo, odnosno prekršaj i da se protiv njega ne vodi krivični postupak za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti**; 2) da ima najmanje tri godine radnog iskustva na radu u službi za obezbeđenje, odnosno na istim ili sličnim poslovima u Ministarstvu unutrašnjih poslova ili Vojsci Srbije; 3) da ne postoje bezbednosne smetnje za

¹⁰ Zakon o duvanu, *Službeni glasnik RS*, br. 101/2005, 90/2007, 95/2010, 36/2011, 93/2012, 108/2013.

¹¹ Čl. 13.

¹² Pravilnik o dozvolama i centrima za obuku padobranaca, *Službeni glasnik RS*, br. 110/2014.

¹³ Čl. 49.

¹⁴ *Službeni glasnik RS*, br. 13/2010, 111/2013.

upućivanje zaposlenog na rad u Posebno odeljenje; 4) da je u godini koja prethodi godini upućivanja u Posebno odeljenje, ocenjivan ocenom „dobar”, „vrlo dobar” ili „odličan”, odnosno ocenom „dobar”, „ističe se” ili „naročito se ističe”; 5) da je psihofizički sposoban za rad u Posebnom odeljenju.¹⁵

*

* *

Iz odredaba navedenih propisa *jednostavno* je zaključiti da se njima propisuju *pravne posledice prekršajnog kažnjavanja*. Vidimo da se one propisuju kako zakonima, tako i pravilnicima. Može se izvući još nekoliko zaključaka:

- Pojedinih propisima se propisuju pravne posledice u vidu zabrane sticanja određenih prava, samo ako je učinilac kažnjen za određenu vrstu prekršaja. Međutim, u velikom broju slučajeva pojaviće se problem u vezi sa određivanjem „vrste prekršaja“, jer se Zakonom o prekršajima ne propisuju *konkretni prekršaji*, pa s tim u vezi ne postoje određene *grupe prekršaja* kao što se propisuju u Krivičnom zakoniku. Na primer, koji su to sve prekršaji sa *elementom nasilja*?¹⁶
- Jednim brojem propisa se propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja samo ako je učinilac kažnjen za prekršaj iz tog konkretnog propisa – propisa kojim su predviđene posledice kažnjavanja.
- Određenim brojem propisa se propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja bez obzira na to koji je prekršaj učinjen. S tim u vezi, dolazi se do zaključka da pravne posledice prekršajnog kažnjavanja nastupaju bez obzira na to da li je učinilac prekršaja kažnjen od strane

¹⁵ Čl. 4.

¹⁶ Na primer Zakonom o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama se propisuje: „*Pod nasiljem i nedoličnim ponašanjem na sportskim priredbama, u smislu ovog zakona, smatra se naročito*: 1) fizički napad na učesnike sportske priredbe, odnosno fizički obračun između učesnika na sportskoj priredbi; 2) bacanje predmeta na sportski teren ili u gledalište; 3) unošenje u sportski objekat obeležja kojima se vredaju nacionalna, rasna, verska ili druga osećanja ili na drugi način izaziva mržnja ili netrpeljivosti koja može da dovede do fizičkih sukoba; 4) oštećivanje sportskog objekta, opreme, uređaja i instalacija na sportskom objektu na kome se održava sportska priredba; 5) izazivanje nereda ili uništavanje imovine prilikom dolaska, odnosno odlaska sa sportske priredbe ili u sportskom objektu, remećenje toka sportske priredbe, ugrožavanje bezbednosti učesnika sportske priredbe ili trećih lica; 6) neovlašćeni ulazak na sportski teren, odnosno u službene prostorije i službene prolaze sportskog objekta ili u deo gledališta sportskog objekta koji je namenjen protivničkim navijačima; 7) pokušaj unošenja, odnosno unošenje u sportski objekat, posedovanje ili upotreba alkohola ili drugih opojnih sredstava; 8) pokušaj unošenja, odnosno unošenje u sportski objekat ili korišćenje pirotehničkih sredstava i drugih predmeta i sredstava kojima može da se ugrozi bezbednost učesnika u sportskoj priredbi ili ometa njen tok; 9) paljenje navijačkih rekvizita ili drugih predmeta; 10) nošenje navijačkih šalova, kapa ili drugih predmeta u nameri da se skriva identitet lica.” Vid. čl. 4. Zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, *Službeni glasnik RS*, br. 67/2003, 101/2005 – dr. zakon, 90/2007, 72/2009 – dr. zakon, 111/2009 i 104/2013 – dr. Zakon.

prekršajnog suda, Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki ili je učinilac kažnjen na osnovu prekršajnog naloga. Sada se dolazi do rešenja da će određeno lice trpeti pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, ako je kažnjen i novčanom kaznom u novčanom iznosu od 1.000 dinara, na način da mu je izdat *prekršajni nalog*.

- Pravne posledice se sastoje u zabrani sticanja ili u gubitku određenih prava.

Međutim, ovde se ne završava sa „spiskom propisa“ kojima se propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja. Tako se i pojedinim „lokalnim odlukama“ propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja. Na primer: Odlukom o uslovima i načinu finansiranja potreba u oblasti sporta na teritoriji grada Pančeva¹⁷ je propisano da gradonačelnik grada neće odobriti podneti program ili projekat ako je podnosilac programa ili projekta u postupku likvidacije, stečaja i pod privremenom zabranom obavljanja delatnosti, ako ima blokadu poslovnog računa, poreske dugove ili dugove prema organizacijama socijalnog osiguranja, i ako je u poslednje dve godine **pravosnažnom odlukom kažnjen za prekršaj** ili privredni prestup u vezi sa njegovom delatnošću.¹⁸

ZAKONITOST POSTOJANJA PRAVNIH POSLEDICA PREKRŠAJNOG KAŽNJAVANJA

Kao što smo naveli, osnovni zakon – Zakon o prekršajima – ne predviđa da se drugim zakonima mogu propisivati pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, ali smo videli da se drugim propisima predviđaju pravne posledice. Sada se postavlja pitanje da li je propisivanje pravnih posledica posebnim propisima *legalno – zakonito*? Mi smo mišljenja da *pravne posledice* prekršajnog kažnjavanja mogu da se propišu *samo* ako je Zakonom o prekršajima takva mogućnost dozvoljena.

Na ovom mestu značajno je ukazati na čl. 4. Zakona o prekršajima, koji glasi: „prekršaji se mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada i skupštine grada Beograda.”

Organi ovlašćeni za donošenje propisa o prekršajima mogu propisivati *samo sankcije* predviđene ovim zakonom i u granicama koje određuje ovaj za-

¹⁷ *Službeni list grada Pančeva*, br. 34/12. Odluka je doneta na osnovu čl. 137. i 138. st. 2. Zakona o sportu (*Službeni glasnik RS* broj 24/11) i čl. 39. i 99. st. 1. Statuta grada Pančeva (*Službeni list grada Pančeva* broj 8/08, 4/09 i 5/12).

¹⁸ Čl. 18. Odluke.

kon. Organi ovlašćeni za donošenje propisa iz stava 1. ovog člana mogu propisivati *prekršajne sankcije* samo za povrede propisa koje oni donose u okviru svoje nadležnosti utvrđene ustavom i zakonom, pod uslovima određenim ovim zakonom. Organ koji je ovlašćen da propisuje prekršajne sankcije ne može ovo pravo preneti na druge organe. Vidimo da se Zakonom o prekršajima eksplicitno dozvoljava da se navedenim propisima mogu propisati *prekršaji i prekršajne sankcije*, ali se o pravnim posledicama prekršajnog kažnjavanja ništa ne govori.

POJEDINI PROBLEMI U VEZI SA PRAVNIM POSLEDICAMA PREKRŠAJNOG KAŽNJAVANJA

Ovakvim rešenjima pojedinih propisa stvaraju se *ogromni problemi*, jer se jednostavno samo propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja i ništa više od toga. Pretpostavljamo da se u *praksi* smatra da pravne posledice nastupaju *uvek* kada je jedno lice prekršajno kažnjeno, nezavisno od učinjenog prekršaja, kazne koja je izrečena, i nezavisno od vrste odluke kojom je utvrđena odgovornost učinioca. Važna pitanja koja se sada postavljaju svakako su: kada nastupaju pravne posledice, koliko mogu najduže trajati, ali i druga važna pitanja.¹⁹

Ukoliko zakonodavac *smatra* da treba da postoje pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, onda je nužno da se Zakonom o prekršajima uredi ovaj važan *institut*. Ukoliko se, pak, zakonodavac odluči da u Zakonu o prekršajima propiše pravne posledice kažnjavanja, onda je nužno da uredi *barem* sledeća pitanja:

1. Koje prekršajno kažnjeno lice može da trpi pravne posledice prekršajnog kažnjavanja (svako prekršajno kažnjeno lice, ili samo: fizičko lice, pravno lice, preduzetnik, odgovorno lice u pravnom ili odgovorno lice u državnom organu)?
2. Za koje učinjene prekršaje i/ili koje izrečene kazne mogu da nastupe pravne posledice prekršajnog kažnjavanja?
3. Za koje učinjene prekršaje i/ili koje izrečene kazne ne mogu da nastupe pravne posledice prekršajnog kažnjavanja – na primer, da pravne posledice ne mogu da nastupe ukoliko je reč o kažnjavanju putem izdavanja *prekršajnog naloga*?
4. Kojim propisom se mogu propisati pravne posledice prekršajnog kažnjavanja?
5. U čemu mogu da se sastoje pravne posledice prekršajnog kažnjavanja?

¹⁹ I mnoga druga pitanja će se javiti kao sporna u praksi na koja, zbog ograničenosti rada, ne možemo ukazati.

6. Od kada nastupaju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja?
7. Koliko mogu trajati pravne posledice prekršajnog kažnjavanja?
8. Da li pravne posledice mogu ranije prestati?
9. Koje vreme se ne uračunava u vreme trajanja posledica prekršajnog kažnjavanja (na primer: vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora)?

NAČIN SAZNANJA O PREKRŠAJNOM KAŽNJAVANJU

S obzirom na to da se propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, postavlja se pitanje kako će nadležni organ saznati da je određeno lice *prekršajno kažnjavano*? Odgovor na ovo pitanje nalazi se donekle u samom Zakonu o prekršajima, i to u delu koji se odnosi na izdavanje podataka iz registra sankcija. Prema zakonu o prekršajima: podaci o kažnjenim licima iz registra sankcija mogu se dati samo drugom sudu, nadležnom tužilaštvu, policiji i organima inspekcije, u vezi sa krivičnim postupkom ili postupkom za prekršaj koji se vodi protiv lica koje je ranije bilo kažnjavano za prekršaj, organima nadležnim za izvršenje sankcija za prekršaje ili nadležnim organima koji učestvuju u postupku brisanja kazne. Na obrazložen zahtev organa iz prethodnog stava ovog člana mogu se dati podaci iz registra sankcija za kažnjeno lice ako još traju određene *pravne posledice*²⁰ kazne ili zaštitne mere, ili ako za to postoji opravdan interes zasnovan na zakonu. Građanima i pravnim licima se na njihov zahtev moraju dati podaci o njihovom kažnjavanju za prekršaje. Od građana i pravnih lica²¹ se ne može tražiti da podnesu dokaze da nisu kažnjavani za prekršaje osim ako je to izričito predviđeno zakonom.²² Ovde je zakonodavac odlučio da obavezu dostavljanja „dokaza“ o prekršajnom (ne)kažnjavanju prebaci na građane i pravna lica, a ne da „organi“ sami pribavljaju takve podatke.

Prema rešenju Zakona o prekršajima od građana se može tražiti da podnesu dokaze da nisu kažnjavani, ali samo kada je to izričito propisano *zakonom*, ali ne i *propisom niže pravne snage*. Građanin može da dokaže da nije kažnjavan na osnovu „podataka iz registra sankcija“. Opet se vraćamo na prethodno pitanje, zašto bi neko podnosio dokaz da nije prekršajno kažnjavan, kada se Zakonom o prekršajima ne propisuju pravne posledice prekršajnog kažnjavanja.

²⁰ Ovo je jedino mesto u Zakonu o prekršajima gde se spominju *pravne posledice*. Sasvim je nelogično da se na ovom mestu govori o pravnim posledicama, kada se u *materijalnom delu* Zakona o njima ništa ne propisuje. Čini se da je na ovom mestu zakonodavac imao nameru da izdavanja podataka iz registra sankcija uredi po uzoru na Krivični zakonik, ali je to ostalo samo na pokušaju. Na ovom mestu se precizira „pravne posledice kazne“.

²¹ Na ovom mestu zakonodavac je „zaboravio“ na strance.

²² Čl. 330 st. 1, 2, 3. i 4. Zakona o prekršajima.

**NEKI RAZLOZI PROTIV POSTOJANJA
PRAVNIH POSLEDICA PREKRŠAJNOG KAŽNJAVANJA
– LEGITIMNOST POSTOJANJA PRAVNIH POSLEDICA
PREKRŠAJNOG KAŽNJAVANJA**

Pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, ovako kako su kod nas propisane, mogu biti po prekršajno kažnjeno lice strože od same izrečena kazne. Moguće je da je jedno lice kažnjeno novčanom kaznom u iznosu od 1.000 dinara ili da mu je u prekršajnom postupku izrečena *opomena*, ali se on, ipak, smatra prekršajno kažnjениm, i trpeće pravne posledice. Postoji više razloga zašto ne bi trebalo da postoje pravne posledice prekršajnog kažnjavanja, ali mi ćemo navesti samo nekoliko. S tim u vezi, sada ćemo videti kada osuđena lica zbog učinjenih krivičnih dela ne mogu da trpe pravne posledice osude. Prema Krivičnom zakoniku: pravne posledice osude **ne mogu** nastupiti kad je za krivično delo učinio izrečena novčana kazna, uslovna osuda, ako ne bude opozvana, sudska opomena ili kad je učinilac oslobođen od kazne.²³

Uzmimo za primer *uslovnu osudu*. Uslovna osuda se može izreći kad je učinio utvrđena kazna zatvora u trajanju manjem *od dve godine*.²⁴ Za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna ne može se izreći uslovna osuda.²⁵ Reč je o sankciji koja se može izreći za *teška krivična dela*, ali ona ne povlači pravne posledice osude, te je onda sasvim neshvatljivo da prekršajno kažnjeno lice trpi pravne posledice kažnjavanja.

Nadalje, ako *pravne posledice* ne nastupaju ukoliko je reč o osuđenom licu kojem je izrečena određena krivična sankcija, kako je moguće da pravne posledice trpi prekršajno kažnjeno lice. Na primer: ako je izrečena *sudska opomena* u krivičnom postupku pravne posledice osude ne mogu da nastupe, ali zato ako je izrečena *opomena* u prekršajnom postupku pravne posledice će nastupiti. Sada se dolazi do rešenja, da je „prekršajno kažnjavanje“ *strože* od „krivične osude“.²⁶

Nadalje, za prekršaje za koje je propisana novčana kazna u fiksnom iznosu izdaje se prekršajni nalog od strane ovlašćenog lica, gde sud ne utvrđuje prekršajnu odgovornost. Dakle, iako *sud* nije utvrdio prekršajnu odgovornost, prekršajno kažnjeno lice će trpeti pravne posledice prekršajnog kažnjavanja.

²³ Čl. 94. st. 2 Krivičnog zakonika, *Službeni glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 i 94/2016. (u daljem tekstu i KZ).

²⁴ Čl. 66 st. 1 KZ.

²⁵ Čl. 66 st. 2 KZ.

²⁶ O tome kako odgovornost za prekršaj može biti stroža u odnosu na odgovornost za krivično delo vid. Ivan Milić, Da li je krivično delo uvek najteže kazneno delo? (I deo), *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, br. 3/2016. 937–955.

Ne sme se izgubiti iz vida da se za učinjeni prekršaj od strane suda mogu izreći i *zaštitne mere*, kojima se prekršajno kažnjenim licima zabranjuje obavljanje određenih poslova, delatnosti ili dužnosti.²⁷ Ako sud proceni da je potrebno izreći zaštitnu meru, on to može i učiniti, te će se na taj način učiniocu prekršaja zabraniti da obavlja određene poslove, delatnosti ili dužnosti. S tim u vezi, učiniocu prekršaja može se zabraniti da obavlja određene poslove, delatnosti ili dužnosti u trajanju od šest meseci do tri godine. Na ovakav način se sasvim dovoljno dugo izriče *zaštitna mera*, i to od strane *suda*, koji je utvrdio da postoji *opasnost* da učinilac i dalje vrši određene poslove.

UMESTO ZAKLJUČKA

Iako se smatra da su prekršaji najblaža kaznena dela, vidimo da posledice prekršajnog kažnjavanja mogu biti *veoma stroge* za kažnjenog. Ponekad one mogu biti strože čak i od krivične osude. U Republici Srbiji se svakodnevno kazni veliki broj građana, pre svega na način što im se izdaje *prekršajni nalog*. Veliki broj kažnjenih ne zna da će biti upisan u registar sankcija, niti zna da će trpeti pravne posledice prekršajnog kažnjavanja. Pre svega, građani Republike Srbije ne mogu da ostvaruju određena prava ili gube prava koja su imala zbog toga što su prekršajno kažnjena. Pravne posledice prekršajnog kažnjavanja trpe, iako se Zakonom o prekršajima ne predviđa mogućnost za njihovo propisivanje. Još samo da napomenemo da se s obzirom na sve do sada navedeno „izgleda“ zaboravilo na *pravnu sigurnost*.

LEGAL CONSEQUENCES OF MISDEMEANOR SANCTIONS

Ivan D. Milić, Assistant,
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad

S u m m a r y

The current Law on Misdemeanors does not foresee the possibility of the legal consequences of misdemeanor sanctions. On the other hand, certain laws and bylaws regulate the legal consequences of misdemeanor sanctions, which consist in prohibiting the acquisition of certain rights or losing them. The object of the author's attention is precisely the legal

²⁷ Reč je o postojanju sledećih zaštitnih mera: 1. Zabrana vršenja određenih delatnosti; 2. Zabrana pravnom licu da vrši određene delatnosti; i 3. Zabrana odgovornom licu da vrši određene poslove. Vid. čl. 55, 56. i 57. Zakona o prekršajima.

consequences of misdemeanor punishment, viewed from the angle of the Law on Misdemeanors and other regulations with which are they prescribed.

The author points out certain illogicalities in misdemeanor legislation regarding the legal consequences of misdemeanor punishment, and examines is it legal and legitimate that they exist. The paper also concludes that the legal consequences in some cases are more difficult to affect the person who has been punished for a misdemeanor than the convicted person for the committed criminal offense.

Keywords: legal consequences, misdemeanor, criminal act, prohibition, legality

Нинослав Воларевић,
студент докторских студија Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу

НЕЗАВИСНА ДИСТИНКТИВНА УЛОГА РАНИЈЕГ ЗНАКА У КОМПОЗИТНОМ ЗНАКУ И ВЕРОВАТНОЋА НАСТАНКА ЗАБУНЕ У ПРОМЕТУ*

САЖЕТАК: У овом раду, аутор анализира фактор независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку са више аспеката. Најпре, аутор утврђује која то битна обележја ранији знак мора да има да би независну дистинктивну улогу задржао у композитном знаку. Затим, аутор анализира у којој фази у поступку утврђивања битне сличности знакова треба разматрати овај фактор – да ли у фази када се пореде знаци или у фази када се врши општа оцена свих релевантних фактора. На крају, аутор анализира на који начин и у којој мери предметни фактор утиче на вероватноћу настанка забуне у промету. За потребе рада, највише је коришћена судска пракса Општег суда ЕУ.

Кључне речи: жиг, независна дистинктивна улога, дистинктивност, сличност знакова, општа оцена, вероватноћа настанка забуне у промету, жиговно право ЕУ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Независна дистинктивна улога¹ ранијег знака у композитном знаку први пут се у судској пракси ЕУ спомиње у Пресуди Суда правде од 6. 10. 2005. године. У питању је Пресуда која је стручној јавности позната као

* Рад примљен: 30. 1. 2018. године.

¹ Енг. *independent distinctive role*. У раду ћемо као синониме за наведени термин користити и: независност ранијег знака у композитном знаку, самосталност ранијег знака у композитном знаку, независно дистинктивно дејство ранијег знака у композитном знаку.

Пресуда Медион.² Пресуда је донета по захтеву за прелиминарну одлуку Вишег регионалног суда у Диселдорфу.³

По наведеном захтеву, Суд правде је требало у основи да одговори на следеће правно питање: да ли постоји вероватноћа настанка забуне у промету ако се супротстављеним знацима обележавају истоветна роба или услуге, а ранији знак, који има нормалну снагу обележавања и чини део супротстављеног знака, не одређује укупан дојам који супротстављени знак оставља на релевантан део јавности, али задржава у њему независну дистинктивну улогу?

Повод за решавање овог правног питања био је спор који је настао око LIFE (ранијег знака) и THOMSON LIFE (потоњег композитног знака). Наиме, приликом утврђивања битне сличности знакова било је спорно да ли ранији знак са нормалном снагом обележавања – LIFE – може бити битно сличан знаку THOMSON LIFE, када је THOMSON, као познато трговачко име у пословним круговима, било уочљивије у композитном знаку и као такво одређивало општи утисак који композитни знак оставља у промету.

Суд правде је на постављено правно питање одговорио на следећи начин: У смислу чл. 5. (1)(б) Директиве 89/104/ЕЕЗ,⁴ када се супротстављеним знацима обележавају истоветна роба или услуге, а композитни знак се састоји од ранијег знака и пословног имена неког трећег лица, вероватноћа настанка забуне у промету може постојати, ако ранији знак с нормалном снагом обележавања, иако не одређује укупан дојам који композитни знак оставља у промету, и даље има независну дистинктивну улогу у композитном знаку.

Наведени правни став Суда правде, изнет у то време, био је „револуционаран”, нарочито за немачку судску праксу, јер је за оцену постојања битне сличности знакова Федерални суд правде СР Немачке до тада примењивао „теорију створеног утиска” (нем. *Prägetheorie*).⁵ По доношењу

² *Judgment of the Court (Second Chamber) of 6 October 2005, Case C-120/04, Medion AG v Thomson multimedia Sales Germany & Austria GmbH.*

³ Питање је поставио Виши регионални суд у Диселдорфу на основу чл. 234. Уговора о оснивању Европске заједнице (енг. *Treaty establishing the European Community (Nice consolidated version)* – *OJ C 325, 24. 12. 2002, p. 33–184*).

⁴ Пун назив Директиве је: Прва директива Већа од 21. 12. 1988. године о хармонизацији правних прописа држава чланица ЕУ о жигу (89/104/ЕЕЦ). На енглеском *First Council Directive of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks (89/104/EEC)* (*OJ L 040, 11. 2. 1989, p. 1–7*). Иначе, чл. 5 (1)(б) Директиве прописано је да носилац жига трећим лицима која немају његову сагласност, може забранити коришћење било ког знака у пословном промету, ако због идентичности или сличности тог знака са знаком носиоца жига и због идентичности или сличности робе или услуга на које се знаци односе, постоји вероватноћа настанка забуне у промету која обухвата и вероватноћу мисаоног довођења у везу тог знака трећег лица са знаком носиоца жига.

⁵ Немачки глагол *prägen* дословно значи ковати, утапати, утиснути, украсити, али у фигуративном смислу значи формирати, обликовати, образовати, обележити. По наведеној

Пресуде Medion, фактор независности ранијег знака у композитном знаку разматра се у многим поступцима. За потребе овог рада, ми ћемо се бавити анализом неких од најзначајних одлука из судске праксе ЕУ с намером да редом одговоримо на следећа правна питања: 1) који услови морају бити испуњени да ранији знак задржи независну дистинктивну улогу у композитном знаку; 2) у којој фази у поступку утврђивања битне сличности знакова овај фактор треба утврђивати и ценити његов утицај; 3) на који начин фактор независности ранијег знака у композитном знаку утиче на вероватноћу настанка забуне у промету. У давању одговора на постављена правна питања разматраћемо и ставове изнете у правној теорији.

УСЛОВИ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ НЕЗАВИСНЕ ДИСТИНКТИВНЕ УЛОГЕ РАНИЈЕГ ЗНАКА У КОМПОЗИТНОМ ЗНАКУ

Општи суд и Суд правде нису дефинисали појам независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку ни у једној својој одлуци.⁶ Они су, решавајући конкретне правне проблеме, давали одговоре на правна питања која су се пред њих постављала, без намере за извођењем било каквих општих правних закључака. Међутим, иако нису тежили правном уопштавању, они су кроз своје одлуке поставили неке опште услове који се морају испунити, јер без испуњења тих услова ранији знак не може задржати независност у композитном знаку. Први од тих услова је да ранији знак буде део композитног знака. Други услов је да ранији знак има минимум нормалну снагу обележавања.⁷ Овде постоји изузетак о коме

теорији, приликом оцене да ли у конкретном случају постоји вероватноћа настанка забуне у промету, битан је укупан утисак који знаци остављају на релевантан део јавности. Ако у композитном знаку ранији знак не одређује укупан утисак композитног знака у промету и то у мери у којој би други елементи композитног знака били од споредног значаја у стварању укупног дојма о знаку, онда вероватноћа настанка забуне у промету не би постојала ни у случају да је ранији знак у композитном знаку задржао независну дистинктивну улогу. Другим речима, утврђење битне сличности знакова не може се заснивати на ранијем знаку у композитном знаку, ако он само доприноси, али не и одређује општи утисак који знак оставља у свести релевантног дела јавности. Више о овој теорији: Ollwitz, N., *Rechtsprechungsentwicklung bei Markenverletzung mit besonderer Berücksichtigung der Prägetheorie*, Hamburg, 2005, p. 14–17.

⁶ Такав правни закључак изнео је и Паоло Менгоци, Општи правобранилац ЕУ у: *Opinion of Advocate General delivered on 23 January 2014, Case C-591/12 P, Bimbo SA v OHIM*, § 19.

⁷ У Пресуди Medion се спомиње само нормална снага обележавања. Међутим, по нашем мишљењу, ранији знак може поседовати и јачу снагу обележавања. О овом правном ставу детаљније ћемо писати у делу рада у којем анализирамо наведени услов.

ћемо писати у одговарајућем делу рада. Трећи услов је да ранији знак не опредељује општи утисак који композитни знак оставља у промету. И четврти, последњи услов је да ранији знак у композитном знаку задржи своје самостално концептуално значење. Роба или услуге које се ранијим и композитним знаком обележавају не морају бити идентичне.⁸

У погледу првог услова, да ранији знак мора бити део композитног знака, ранији знак не мора у целисти бити укључен у композитни знак. Ранији знак, наиме, може имати независну дистинктивну улогу у композитном знаку и ако је само један његов део укључен у композитни знак. За постојање независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку тада, потребно је, за наведени случај, да део ранијег знака, који је садржан у композитном знаку, има доминантан карактер у ранијем знаку и/или да је дистинктиван у тој мери да ранији знак у промету одређује као целину.⁹

У судској пракси било је спорно да ли ранији знак мора у потпуности бити идентичан делу композитног знака или не. Општи суд је, у предмету *G-Star Raw Denim kft ĩpõĩĩĩĩĩ OHIM-a*, закључио да ранији знак не може задржати независност у композитном знаку ако композитни знак не садржи део који је идентичан ранијем знаку.¹⁰ У предмету *Glenton España, SA ĩpõĩĩĩĩĩ OHIM-a*,¹¹ Општи суд је изнео другачије правно мишљење. За независну дистинктивну улогу ранијег знака у композитном знаку, ранији знак и део композитног знака не морају бити идентични, већ је довољно да постоји сличност између њих да ранији знак задржи самосталност у композитном знаку. По нашем правном схватању, ово друго правно гледиште је исправније. Наиме, просечан потрошач¹² када види и/или чује

⁸ Видети у том смислу: *Judgment of the General Court (Fourth Chamber) of 23 October 2015, Case T-96/14, Vimeo LLC v OHIM*, § 24. На наведено указујемо како не би дошло до забуне, јер се у Пресуди Medion спомиње само идентична роба, односно услуге. Суд правде у наведеном предмету се ограничава на идентичну робу, односно услуге, јер се питање које је постављено односило само на идентичну робу, односно услуге. Суд правде није желео условити постојање независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку постојањем идентичности робе, односно услуга, што јасно произилази и из потоње судске праксе, примера ради Одлуке на коју смо се овде позвали.

⁹ Cf. Giltat, F., *Likelihood of confusion: the nature of the criterion of an independent distinctive role*, p. 27, електронска верзија: https://euipo.europa.eu/knowledge/pluginfile.php/28196/mod_data/content/270/GILTAT_Flavien.pdf, доступно децембра 2016. године.

¹⁰ *Judgment of the General Court (Fifth Chamber) of 21 January 2010, Case T-309/08, G-Star Raw Denim kft v OHIM*, § 37.

¹¹ *Judgment of the General Court (Second Chamber) of 18 May 2011, Case T-376/09, Glenton España, SA v OHIM*, § 34.

¹² „Просечан потрошач” има значење које је ЕУИПО навео у Смерницама за испитивање пријаве жига Европске уније. Под „просечним потрошачем” се, дакле, подразумева релевантан део јавности који чине како општа јавност тако и пословни корисници, у зависности од врсте робе, односно услуга које су предмет разматрања. *Guidelines for Examination of European Union Trade Marks in European Union Intellectual Property Office, Part C*,

знак, он не памти сваки његов детаљ, већ га меморише по принципу „не-савршене слике”.¹³ У његово памћење, „урезује се” само оно што му је најупечатљивије о знаку. Ако компоненту композитног знака просечан потрошач доживљава као ранији знак због сличности која постоји између њих, онда нема разлога да се инсистира на идентичности ранијег знака и дела композитног знака.

У погледу другог услова – снаге обележавања, навели смо да ранији знак мора имати минимум нормалну снагу обележавања. Применом правила *a minore ad maius*, закључујемо да ранији знак може имати и појачану снагу обележавања.¹⁴ Независност ранијег знака у композитном знаку, међутим, није нешто што, по нашем мишљењу, треба испитивати код знакова са јаком снагом обележавања.¹⁵ Ако ранији знак има јаку снагу обележавања због које је изразито упадљив у композитном знаку, онда се задржавање независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку подразумева. Знаци са јаком снагом обележавања, наиме, не могу остати неупадљиви у композитном знаку (под претпоставком да су у композитном знаку задржали концептуалну самосталност).

За знаке са слабом снагом обележавања, у правној теорији је изнето мишљење да могу и они имати независну дистинктивну улогу у композитном знаку.¹⁶ Ми у основи не споримо правилност наведеног правног закључка, али сматрамо да је то могуће само ако остали делови композитног знака имају исти или слабији степен дистинктивности у односу на дистинктивност ранијег знака или под условом да ранији знак има доминантни карактер у композитном знаку. У свим осталим случајевима, задржавање независности знака са слабом снагом обележавања у композитном знаку је немогуће. Тако нпр., у предмету *Société des produits*

Opposition, Section 2, Double Identity and Likelihood Of Confusion, Chapter 3, Relevant Public and Degree of Attention, p. 4–5, vidi na: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/trade_marks_practice_manual/WP_2_2016/Part-C/02-part_c_opposition_section_2/part_c_opposition_section_2_chapter_3_relevant_public/part_c_opposition_section_2_chapter_3_relevant_public_en.pdf, доступно децембра 2016. године. У даљем тексту ће се термини „просечан потрошач” и „релевантан део јавности” користити као синоними.

¹³ *Judgment of the Court of 22 June 1999, Case C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH v Klijsen Handel BV*, § 26. Више о томе Марић, В., *Забуна код сличности жицова: појам, елементи и узрок настјанка забуне у релевантном делу јавности*, Електронска база података Paragraf Leks, верзија 16.5.

¹⁴ У том смислу видети и: Гилтат, Ф., *op. cit.*, p. 46.

¹⁵ Cf. Giltat, F., *op. cit.*, p. 49–50; *Judgment of the Court (Second Chamber) of 6 October 2005, Case C-120/04, Medion AG v Thomson multimedia Sales Germany & Austria GmbH*, § 34.

¹⁶ Dzhurkova, Ch., *Likelihood of confusion: The nature of the criterion of an „independent distinctive role”*, p. 35, електронска верзија: https://euiipo.europa.eu/knowledge/pluginfile.php/28196/mod_data/content/261/DZHURKOVA_Chudomira.pdf, доступно децембра 2016. године.

Nestlé SA *iprotiv OHIM-a*, Општи суд је нашао да је ранији знак задржао независну дистинктивну улогу у композитном знаку, без обзира на то што је имао слабу снагу обележавања, јер у композитном знаку је био доминантан (заузимао је готово половину „простора“ композитног знака).¹⁷ У другом предмету *Grupo Osborne, SA iprotiv OHIM-a*, Општи суд је нашао да ранији знак није задржао независност у композитном знаку, јер други део композитног знака TORO у композитном знаку TORO XL имао је нормалну, ако не и појачану дистинктивност. Део ранијег знака састојао се од вербализма XL који је имао слабу дистинктивност.¹⁸

Као трећи услов за постојање независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку, навели смо да ранији знак не сме опредељивати општи утисак који композитни знак оставља у промету. Ако опредељује општи утисак, онда испитивање фактора независности ранијег знака у композитном знаку губи свој смисао. Који чиниоци утичу да ранији знак одређује општи утисак композитног знака у промету не могу се таксативно набројати унапред и важити за сваки конкретан случај. Тако нпр. ранији знак који је цењен, који се састоји од познатог пословног трговачког имена, који је доминантан у композитном знаку и/или има јаку снагу обележавања, вероватно је да ће опредељивати општи утисак који композитни знак оставља на релевантан део јавности. Који део композитног знака и из којих разлога одређује општи утисак композитног знака у промету, фактичко је питање које се цени у сваком конкретном случају посебно.¹⁹

Као четврти услов за постојање независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку навели смо да ранији знак мора задржати концептуалну самосталност у композитном знаку. Ранији знак, наиме, не сме с другим деловима композитног знака да створи нову „логичку целину”,²⁰ односно њиховим спајањем не сме настати нови појам у којем самостално значење ранијег знака престаје да постоји. Тако нпр., у предмету

¹⁷ *Judgment of the General Court (Fifth Chamber) of 21 January 2010, In Joined Cases T-5/08 to T-7/08, Société des produits Nestlé SA v OHIM*, § 60.

¹⁸ *Arret du Tribunal (sixième chambre) du 24 mai 2012, Affaire T-169/10, Grupo Osborne, SA contre OHMI*, point 36, 42, 56.

¹⁹ Ваља нагласити да то што ранији знак не сме опредељивати општи утисак који композитни знак оставља у промету, не значи да други део композитног знака мора бити доминантан у композитном знаку. У том смислу видети: *Judgment of the Court of First Instance (First Chamber) of 12 November 2008, Case T-281/07, ecoblue AG v OHIM, paragraph 32*. Наведено правно становиште подржано је и у правној теорији. Видети: Гилгат, Ф., *op. cit.*, 23.

²⁰ Нова „логичка целина“ или нова „логичка јединица“ је израз који најчешће употребљава Општи суд када указује да ранији знак нема концептуалну самосталност у композитном знаку. Видети у том смислу: *Judgment of the General Court (Eighth Chamber) of 19 May 2010, Case T-243/08, Ravensburger AG v OHIM, paragraph 38*; *Judgment of the General Court (Sixth Chamber) of 29 September 2011, Case T-107/10, Procter & Gamble Manufacturing Cologne GmbH v OHIM, paragraph 43*; *Arret du Tribunal (huitième chambre) du 13 mai 2015,*

Deutsche Post AG *iprotiv OHIM-a*, Општи суд је нашао да је вербализам POST, од кога се састојао ранији знак, изгубио своје самостално концептуално значење у композитном знаку TPG POST, јер TGP и POST заједно спојени у TGP POST дају засебну „логичку целину”.²¹ Слично образложење са идентичним правним закључком Општи суд је изнео у предмету *Natura Cosméticos, SA iprotiv OHIM-a*. Наиме, Општи суд је у наведеном предмету нашао да VIVA (ранији знак) у NATURAVIVA (композитном знаку), нема концептуалну самосталност, јер реч VIVA има описни карактер у композитном знаку NATURAVIVA. NATURAVIVA је, стога, засебна „логичка целина” и ранији знак нема независну дистинктивну улогу у њему.²² У предмету *Perfetti Van Melle SpA iprotiv OHIM-a*, Општи суд је нашао да је ранији знак CENTER задржао концептуалну самосталност у композитном знаку CENTER SHOCK.²³ По становишту Суда, реч SHOCK нема јаку семантичку вредност да у комбинацији са речи CENTER створи нову „логичку целину” која би се концептуално разликовала од ранијег знака CENTER. У овом предмету, додуше, Општи суд се није изричито позвао на „независну дистинктивну улогу ранијег знака у композитном знаку”, односно није користио тај термин, али из образложења његове одлуке недвосмислено произилази да је ранији знак у композитном знаку управо задржао своју независну дистинктивну улогу.

ФАКТОР НЕЗАВИСНЕ ДИСТИНКТИВНЕ УЛОГЕ РАНИЈЕГ ЗНАКА У КОМПОЗИТНОМ ЗНАКУ И ПОСТУПАК УТВРЂИВАЊА ВЕРОВАТНОЋЕ НАСТАНКА ЗАБУНЕ У ПРОМЕТУ

У правној теорији постоје два правна мишљења о томе када и како треба ценити фактор независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку. Према једном правном мишљењу, постојање независности ранијег знака у композитном знаку треба испитивати за потребе утврђивања сличности знакова.²⁴ По другом правном мишљењу, независну ди-

Affaire T-102/14, Deutsche Post AG contre OHMI, point 51; Arrêt du Tribunal (sixième chambre) du 24 mai 2012, Affaire T-169/10, Grupo Osborne, SA contre OHMI, point 50.

²¹ *Arrêt du Tribunal (huitième chambre) du 13 mai 2015, Affaire T-102/14, Deutsche Post AG contre OHMI, point 51.*

²² *Judgment of the General Court (Sixth Chamber) of 29 September 2011, Case T-107/10, Procter & Gamble Manufacturing Cologne GmbH v OHIM, § 43, 44.*

²³ *Judgment of the Court of First Instance (Eighth Chamber) of 1 July 2009, Case T-16/08, Perfetti Van Melle SpA v OHIM, § 46, 48.*

²⁴ *Dzhurkova, Ch., op. cit., p. 21.*

стинктивну улогу ранијег знака у композитном знаку треба разматрати за потребе утврђивања вероватноће настанка забуне у промету. Дакле, према првом правном мишљењу, независну дистинктивну улогу ранијег знака у композитном знаку треба разматрати у фази оцене сличности знакова, а према другом, у фази опште оцене свих релевантних фактора.

У судској пракси ЕУ такође нема јединственог правног става о овом правном питању. Општи суд је нпр., у предмету *Société des produits Nestlé SA* *упротив ОНМ-а*, независну дистинктивну улогу ранијег знака у композитном знаку утврђивао у поступку оцене визуелне сличности знакова.²⁵ У предмету *Vimeo LLC* *упротив ОНМ-а*, Општи суд је наведени фактор анализирао у фази опште оцене свих релевантних фактора.²⁶ У предмету *Glenton España, SA* *упротив ОНМ-а*, Општи суд је независну дистинктивну улогу ранијег знака у композитном знаку разматрао у фази утврђивања сличности знакова, али и (поново) у фази опште оцене свих релевантних фактора.²⁷

Према нашем мишљењу, независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку је фактор који утиче на вероватноћу настанка забуне у промету и његов утицај треба ценити у фази опште оцене свих релевантних фактора – не у фази испитивања сличности знакова. Наведено правно мишљење засновано је на чињеници да Суд правде у Пресуди *Medion* недвосмислено наводи да независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку може довести до вероватноће настанка забуне у промету, а не до сличности знакова. У Смерницама ОНМ-а за испитивање пријаве комунитарног жига из 2014. године, фактор независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку наводи се и анализира у поглављу „Општа оцена (свих фактора, *уприм. ауш.*)”,²⁸ а не у поглављу „Поређење знакова”.²⁹ Такође, не мање значајна чињеница је и

²⁵ *Judgment of the General Court (Fifth Chamber) of 21 January 2010, In Joined Cases T-5/08 to T-7/08, Société des produits Nestlé SA v OHIM, § 60.*

²⁶ *Judgment of the General Court (Fourth Chamber) of 23 October 2015, Case T-96/14, Vimeo LLC v OHIM, § 68.*

²⁷ *Judgment of the General Court (Second Chamber) of 18 May 2011, Case T-376/09, Glenton España, SA v OHIM, § 34, 54.*

²⁸ *Guidelines for Examination in the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) on Community Trade Mark, Part C, Opposition, Section 2, Identity and Likelihood of Confusion, Chapter 8, Global Assessment, p. 31, vidi na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/trade_marks/Guidelines/15_part_c_opposition_section_2_identity_and_likelihood_of_confusion_chapter_8_global_assessment_en.pdf, доступно децембра 2016. године.*

²⁹ *Guidelines for Examination in the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) on Community Trade Mark, Part C, Opposition, Section 2, Identity and Likelihood of Confusion, Chapter 3, Comparison of Signs, vidi na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/trade_marks/Guidelines/10_part_c_*

то да се знаци пореде по звучности, изгледу и значењу. Ни по једном од ова три критеријума независност ранијег знака у композитном знаку се не утврђује нити се приликом утврђивања сличности знакова овај фактор разматра као околност која утиче на аудитивну, визуелну и/или семантичку сличност знакова. Према томе, независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку није ништа друго до својство ранијег знака које треба, заједно са осталим чиниоцима, ценити у фази опште оцене свих релевантних фактора, за потребе утврђивања вероватноће настанка забуне у промету, а не ради утврђивања сличности знакова.

Независној дистинктивној улози ранијег знака у композитном знаку не треба давати *a priori* већи значај у односу на остале факторе који се разматрају у поступку утврђивања битне сличности знакова. Независност ранијег знака у композитном знаку је само један од фактора који утиче на вероватноћу настанка забуне у промету. Да ли ће вероватноћа настанка забуне у промету постојати, не зависи искључиво од независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку. Дакле, чињеница да независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку постоји, не значи нужно и да вероватноћа настанка забуне у промету постоји. У предмету *Ancco, Inc. против ОХИМ-а*, Општи суд је изричито и навео изнети правни став.³⁰ С друге стране, ако независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку не постоји, не значи нужно и да вероватноћа настанка забуне у промету неће постојати. У предмету *Vimeo LLC против ОХИМ-а* нпр., упркос непостојању независне дистинктивне улоге ранијег знака МЕО у композитном знаку VIMEO, битну сличност знакова је Општи суд утврдио. Вероватноћа настанка забуне у промету је заснована на идентичности, односно сличности робе и услуга (делом су роба и услуге биле идентичне, делом сличне), на визуелној и аудитивној сличности знакова и на постојању појачане пажње просечног потрошача за предметну робу и услуге.³¹

Општи суд је, по нашем мишљењу, на најбољи начин у предмету *Bimbo SA против ОХИМ-а*³² „илустровао“ када и како треба ценити фактор независности ранијег знака у композитном знаку у поступку утврђивања вероватноће настанка забуне у промету. Општи суд је у наведеном пред-

[opposition_section_2_identity_and_likelihood_of_confusion_chapter_3_comparison_of_signs_en.pdf](#), доступно децембра 2016. године.

³⁰ Judgment of the General Court (Eighth Chamber) of 17 February 2011, Case T-385/09, *Ancco, Inc. v OHIM*, § 49.

³¹ Judgment of the General Court (Fourth Chamber) of 23 October 2015, Case T-96/14, *Vimeo LLC v OHIM*, § 65–68.

³² Judgment of the General Court (Seventh Chamber) of 10 October 2012, Case T-569/10, *Bimbo SA v OHIM*, § 52–101.

мету оцењивао правилност Одлуке Жалбеног већа ОНІМ-а³³ на следећи начин. Најпре, Општи суд је разматрао да ли је Жалбено веће ОНІМ-а правилно утврдило састав релевантног дела јавности у конкретном случају.³⁴ Ову околност Општи суд је, по нашем мишљењу, правилно разматрао на самом почетку, јер од ове чињенице зависи да ли ће роба или услуге бити сличне, односно да ли ће знаци који се пореде бити слични. Сличност робе и/или услуга, односно сличност знакова процењује се управо према поимању и перцепцији релевантног дела јавности.

Након што је утврђено да је Жалбено веће правилно одредило састав релевантног дела јавности, следеће што је Општи суд разматрао јесте налаз Жалбеног већа у погледу идентичности робе. Општи суд је нашао правилном Одлуку у том делу, али се није детаљније упуштао у образлагање наведеног дела одлуке, јер чињеница о идентичности робе није била оспорена пред Судом.³⁵

За овим, Општи суд је приступио анализи сличности знакова. Знакови су се поредили у визуелном, аудитивном и концепцијском смислу. Након што је утврдио да је и у том погледу Жалбено веће ОНІМ-а извело правилан закључак о сличности знакова,³⁶ приступило се општој оцени свих релевантних фактора како би се коначно утврдило да ли у конкретном случају постоји вероватноћа настанка забуне у промету или не.

Тек у овој фази, у фази опште оцене свих релевантних фактора, Општи суд први пут спомиње и разматра фактор независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку. До тада нити је утврђивао независност ранијег знака у композитном знаку, нити је утврђивао његово дејство на вероватноћу настанка забуне у промету. Дакле, тек у фази опште оцене свих релевантних фактора, Суд утврђује постојање независности ранијег знака у композитном знаку и налази да и она, заједно са осталим факторима, утиче на вероватноћу настанка забуне у промету.³⁷ У жалбеном поступку пред Судом правде истицано је да је Пресуда Општег суда неправилна, јер је вероватноћа настанка забуне у промету заснована суштински само на основу независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку. Супротно изнетом правном мишљењу, Суд правде³⁸ наводи да је Пресуда Општег суда правилна, јер чињенично-правни за-

³³ Decision of the Fourth Board of Appeal of 7 October 2010, Case R 838/2009-4, *Bimbo S.A. v Panrico S.L.*

³⁴ Judgment of the General Court (Seventh Chamber) of 10 October 2012, Case T-569/10, *Bimbo SA v OHIM*, § 52–53.

³⁵ *Ibid.*, § 54.

³⁶ *Ibid.*, § 55–89.

³⁷ *Ibid.*, § 90–101.

³⁸ Judgment of the Court (Second Chamber) of 8 May 2014, Case C-591/12 P, *Bimbo SA v OHIM*.

кључак о постојању вероватноће настанка забуне у промету не заснива се само на независној дистинктивној улози ранијег знака у композитном знаку, већ на оцени свих релевантних фактора.³⁹ Утицај релевантних фактора на вероватноћу настанка забуне у промету, по правном становишту Суда правде, Општи суд је правилно ценио те је на крају правилно закључио да битна сличност између супротстављених знакова постоји.⁴⁰

У наведеном примеру из судске праксе, сматрамо да је на најбољи начин приказано којим редоследом треба утврђивати и ценити факторе који утичу на вероватноћу настанка забуне у промету. Независност ранијег знака у композитном знаку, у том смислу, као фактор који утиче на вероватноћу настанка забуне у промету, треба утврђивати непосредно пре приступању општој оцени свих релевантних фактора. У случају да је ранији знак задржао самосталност у композитном знаку, утицај наведеног фактора, засебно и у садејству са осталим факторима, треба ценити у фази опште оцене свих релевантних фактора. Тек након тога може се дати правилан коначан суд о томе да ли у конкретном случају постоји вероватноћа настанка забуне у промету или не.

ЗАКЉУЧАК

Независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку је фактор који утиче на вероватноћу настанка забуне у промету. Да би ранији знак имао независну дистинктивну улогу у композитном знаку, мора бити испуњено неколико услова.

Прво, ранији знак мора бити део композитног знака. Ранији знак не мора бити у целини укључен у композитни знак. Довољно је да буде укључен само један његов део, али тај део у ранијем знаку мора има-

³⁹ Општи суд је, наиме, вероватноћу настанка забуне у промету, утврдио не само на основу постојања независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку, већ и на основу идентичности робе (пријава за композитни знак односила се на „пециво и пекарске производе, посебно крофне”, које су укључене у „све врсте слаткиша и пецива” за које је ранији знак регистрован), затим на основу сличности знакова (DOGHNUTS (ранији знак) и BIMBO DOUGHNUTS (композитни знак) који су имали просечан степен визуелне и средњи степеном аудитивне сличности концептуално нису могли да се пореде) као и на основу околности да просечне потрошаче чине Шпанци и то општа јавност која овој врсти робе не посвећује висок степен пажње, већ напротив, низак, имајући у виду да је ова роба јефтина и да се свакодневно купује. Такође, Општи суд је ценио да реч *doghnuts* нема никакво значење за релевантан део јавности, јер не познаје енглески језик. Дакле, сви ти фактори су цењени током поступка и тек на основу брижљиве оцене сваког фактора појединачно и свих фактора скупно, утврђено је да у конкретном случају постоји вероватноћа настанка забуне у промету.

⁴⁰ Judgment of the Court (Second Chamber) of 8 May 2014, Case C-591/12 P, Bimbo SA v ОНИМ, § 28–29, 45–46.

ти доминантан карактер и/или мора бити дистинктиван у мери да ранији знак одређује као целину. Такође, ранији знак не мора бити идентичан делу композитног знака, али је битно да због високог степена сличности са ранијим знаком, тај део знака релевантан део јавности доживљава као ранији знак, имајући у виду „несавршено сећање“ просечног потрошача.

Друго, ранији знак мора имати минимум нормалну снагу обележавања. Знаци са јаком снагом обележавања неспорно бивају запажени у композитном знаку, али сврха независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку није пружање правне заштите таквим знацима, већ знацима са нормалном снагом обележавања. Независност ранијег знака у композитном знаку, стога, не треба утврђивати код знакова јаке снаге обележавања, јер прво, она се подразумева код ових знакова, а друго, њом се не пружа шири обим правне заштите од оне која се пружа знаку на основу јаке снаге обележавања. Независност у композитном знаку није иманентна ни знацима са слабом снагом обележавања иако и код ових знакова она може постојати. Услов је да други делови композитног знака имају исти или слабији степен дистинктивности у односу на дистинктивност ранијег знака и/или да ранији знак има доминантан карактер у композитном знаку. Сматрамо да је правилније код знакова са слабом снагом обележавања евентуалну вероватноћу настанка забуне у промету заснивати на високом степену сличности знакова, неголи на независној дистинктивној улози ранијег знака у композитном знаку.

Треће, ранији знак не сме одређивати општи утисак који композитни знак оставља у промету. Уколико одређује, онда испитивање независности ранијег знака у композитном знаку губи свој смисао. Да ли ће ранији знак одредити општи утисак композитног знака, фактичко је питање. Многи чиниоци на то утичу, а само *exempli causa* навешћемо: положај ранијег знака у композитном знаку, снага обележавања ранијег знака, положај других делова композитног знака у композитном знаку, степен њихове дистинктивности.

Четврто, ранији знак, да би задржао независну дистинктивну улогу у композитном знаку, мора задржати и концептуалну самосталност у композитном знаку. Другим речима, ранији знак не сме у композитном знаку с другим деловима композитног знака да створи нову „логичку целину“ у којој ће изгубити своју концептуалну самосталност.

За постојање независне дистинктивне улоге ранијег знака у композитном знаку није потребно да су роба или услуге идентичне. Такође, није нужно ни да остали делови композитног знака буду општепознати или цењени. Довољно је да имају нормалну дистинктивност.

Независност ранијег знака у композитном знаку цени се у фази опште оцене свих релевантних фактора када се даје коначна оцена о томе да

ли у конкретном случају постоји вероватноћа настанка забуне у промету или не. Независна дистинктивна улога ранијег знака у композитном знаку је само један од фактора који утиче на вероватноћу настанка забуне у промету те утврђењем независности ранијег знака у композитном знаку, не значи нужно да вероватноћа настанка забуне у промету мора постојати. У случају да независност ранијег знака у композитном знаку не постоји, такође не значи да вероватноће настанка забуне у промету засигурно неће бити. Одговор на питање да ли постоји вероватноћа настанка забуне у промету може се добити тек након брижљиве оцене свих релевантних фактора конкретног случаја.

**INDEPENDENT DISTINCTIVE ROLE
OF THE EARLIER SIGN IN THE COMPOSITE SIGN
AND LIKELIHOOD OF CONFUSION IN TRADE**

Mr. Ninoslav Volarevic
lawyer degree, Employed at the Judicial Academy,
PhD student at the Department of Trade Law at Faculty of Law,
the University of Kragujevac

S u m m a r y

In this paper, the author analyzes the factor of the independent distinctive role of the earlier sign in the composite sign from different points of view. First, the author determines important characteristics that the earlier mark must have in order to retain an independent distinctive role in the composite sign. After that, the author analyzes the stage in the process of assessing likelihood of confusion in trade at which this factor should be considered – whether it is the stage of comparing the signs or the stage of making a global assessment of all relevant factors. Finally, the author analyzes how and to what extent this factor has an impact on likelihood of confusion in trade. For the purposes of this work, the most used is the case-law of the General Court of the EU.

Keywords: trademark, independent distinctive role, distinctiveness, similarity of signs, global assessment, likelihood of confusion in trade, trademark law in the EU

Dunja Popivoda, lawyer

10 YEARS SINCE ADOPTION OF THE UN CONVENTION ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES IN SERBIA*

ABSTRACT: The work starts with an introduction on general informations about rights of persons with disabilities in Serbia, the problems they are facing and the legal framework. The next chapter analyses rights of persons with disabilities in UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and its ratification in Serbian Constitution and laws. The main focus is the concept of accessibility and access to the environment. Afterwards, the next chapter deals with Serbian laws for people with disabilities: Constitution, Ratification Law, Law about vocational rehabilitation and employment of persons with disabilities, Law about prevention of discrimination of persons with disabilities. And finally, the last chapter concludes the paper with pointing out the urgentness of creating an environment for all by promoting the rights of those with disabilities, by providing access to justice, accessibility for services and normal unobstructed life for everybody, without any form of discrimination.

Key words: rights of persons with disabilities, human rights, anti-discrimination laws, UN convention, access to justice, concept of accessibility, access to the environment, rehabilitation, employment

INTRODUCTION

Respect of rights of persons with disabilities is of the vital significance for improving thier position in every society. They are extremly sensitive and

* Rad primljen 31. 7. 2017. godine.

facing different kinds of problems each day. Prejudices and stereotypes in society are leading to discrimination and marginalization of people with disabilities which affect mostly women who are double marginalized because of their gender identity.

The main issue of those with disabilities have in Serbia are inappropriate life conditions, very high level of unemployment, poverty, social marginalization and isolation, inaccessibility to state authority institutions – health, social and cultural institutions, public transport etc.

Serbia, as a developing country and not a member of European Union, has incorporated the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities through Law about ratification the UN convention on the Rights of Persons with Disabilities in 2009. Serbia has three main laws that concern those with disabilities – Law about ban of discrimination, Law about professional rehabilitation and employment of persons with disabilities and Law about prevention of discrimination of persons with disabilities. Also, Serbia has several antidiscrimination laws regarding this issue such as Law about planning and constructing, Law about public transport, Labor law, Social protection law, Education law. Serbian government also conducted Rules about technical standards of accessibility and Improvement strategy for persons with disabilities, which is one step forward to improving life standard of those with disabilities in the country.

The question about position and rights of persons with disabilities, especially their human rights and observing it through the aspect of disability as a social problem, starts to get full attention with democratic reforms in the Republic of Serbia. According to this, problem of disability is no longer an individual problem but the complex social problem which has to be seen through multi-sectoral approach, collaboration on all levels of government and its institutions, also by the different organizations in society and by those with disabilities themselves.

In accusations of persons with disabilities to the Municipal Ombudsman we come to a conclusion that the main problems these people have are prejudices and work discrimination and also difficulties in getting social help and other social benefits. So one of the existing problems for them is not being able to get adequate informations which is not acceptable in 21th century.

Legislation in Serbia doesnt necessary mean change in everyday life for persons with disabilities. The most important is the use of those laws in practice. State institutions, in their own line of work, have to do everything it takes so that dignity and human rights of those with disabilities are respected. Society has to involve them in all areas of social life. State has to provide the equal approach to environment (to all the buildings, public transport, schools, hospitals, informations, education, services... etc.) for persons with disabilities, in the urban as well as in the rural parts of the country.

PROTECTION OF PERSONS WITH DISABILITIES IN SERBIA

Rights of people with disabilities in Serbia

According to Serbian Constitution, as the highest legal act in the country, discrimination is forbidden in any way. Constitution guaranties equal labour rights for all people, especially to women, youth and persons with disabilities who have special protection of their rights while working and adjusted working conditions. Those with disabilities have very high social protection according to different laws in the country.

Rights of persons with disabilities are the subject of the large number of international conventions which our country incorporated and therefore became a part of Serbian legal system. The most important is the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities¹ which became part of Serbian legal system by Ratification Law of UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities². Convention regulates, in a general way, rights of persons with disabilities and gives obligation to countries who signed the convention to give the equal position and equal rights for those with disabilities and to protect them in certain situations. Convention regulates legal steps that countries have to take to fulfil these rights, to upgrade and secure them and to ensure equal achievement of human rights and liberties to all the individuals. This way countries would upgrade and respect persons with disabilities and their dignity, which is absolutely necessary.

With ratification of UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities Serbia has been obligated to provide in every sense independent life and full participation for those with disabilities in all phases of life, to take suitable measures to provide them access to all the buildings, public transport, informations and communications, including information and communication technologies and systems. This has to be done equally in the cities and on the countryside. These measures include identification and removal of the obstacles to approach to roads, buildings, public transport, architectural accessibility to state authority buildings, public companies, also benefits in close space and outdoor, including schools, houses, healthcare institutions and working places.³

Serbian government brought Improvement strategy for persons with disabilities⁴. The goal is to improve the position of those with disabilities up to a

¹ UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 2006.

² Ratification Law of UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 42/2009

³ The exercise on the rights of persons with disabilities in Autonomous Province of Vojvodina, Research of Provincial Ombudsman, Novi Sad, 2014.

⁴ Improvement strategy for persons with disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 1/2007.

position of being equal citizens who have all the rights and responsibilities. The alarming fact is that strategic plans have not yet been brought even after 7 years in Serbia. Some of the local authorities have local action plans for improving the position of those with disabilities but it is highly questionable what has happened with these plans.

As previously mentioned, regulations regarding persons with disabilities set high standard but the fact that these regulations have no use in practice contributes to not so well position of those with disabilities in Serbian society. There is an enormous difference between the laws and the practice, which gives uncertain rights to persons with disabilities.⁵

Access to the environment, as a main pre-condition in fulfilment the rights of persons with disabilities in all areas, is not yet in adequate way achieved across the country. It is different in different parts of the country. In some places, the access for eg. to public authority buildings is available and adequate but in others is not; the access to some of the state, local or other public companies is available but nowhere is available in every state authority institution which is severe problem for those with disabilities. Not being able to access all the buildings makes them discriminated and not respected in their basic human rights. This way, unfortunately, the main ideas and goals of the UN Convention are not yet fully achieved in Serbia.

We come to an impression that the concept of accessibility for those with disabilities is not entirely understood in Serbia. Local authorities in the country are trying to get some partial, individual solutions instead the general ones. State has to solve problem with inaccessibility for persons with disabilities on a general level in a way that will be completely and fully tenable for these people. Their lives have to be easier with these future solutions or „as much normal as possible“ comparing to other people. They have to be fully included in society.

Research results show that educational and healthcare institutions are more approachable than other companies or institutions. The most accessible buildings are schools which organise a special educational programme for children and adults with disabilities and for those who are intellectually challenged. Here we come to a paradox- schools which have the regular (not special) educational programme do not have adequate access for children with disabilities and precisely this is the main reason why parents who have children with disabilities enroll them in these „special schools“ because they are more approachable for their children. This certainly does not contribute achieving the Convention goals and state programme for inclusive education⁶.

⁵ Research on the rights of persons with disabilities in Autonomous Municipal of Vojvodina Research of the Provincial Ombudsman, Novi Sad, 2015.

⁶ Inclusive education is a principle in education when children with anykind of disability or who are intellectually challenged are included in regular (not special) school programmes. This way they are becoming a part of society in everyday life and that gives them a satisfaction to

Serbian laws for people with disabilities

Serbian Constitution. Constitution is the highest legal act in the country which promotes equality and respect of human rights and liberties as the most valuable democratic principles. It promotes protection on the rights of persons with disabilities. Discrimination is forbidden in every sense- race, gender, sexual orientation, age, ethnicity, birth, religion, social background, political beliefs, culture, language, property status, mental or physical disability.

Ratification Law of Convention on the rights of persons with disabilities. Serbia has incorporated in national law the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and its articles became obligated part of Serbian legal system⁷. In practical sense, this means that Serbia has obligation to provide access to public transport, informations, communications, buildings etc. for persons with disabilities.

Serbian laws that regulate this issue in general way are:

- Law about vocational rehabilitation and employment of persons with disabilities⁸,
- Law about discrimination prevention of persons with disabilities⁹

Serbian laws that regulate this issue in individual and special sense are:

- Law about prevention of discrimination¹⁰
- Labour Law¹¹
- Law about social protection¹²
- Law about basics of education¹³
- Law about planning and construction¹⁴
- Law about benefits in national transport for persons with disabilities¹⁵
- Law about public roads¹⁶
- Law about traffic safety¹⁷
- Custom law¹⁸

move forward with their education. However, some problems do appear if the child is seriously disabled in intellectual or physical sense but these problem ought to be solved in future practice.

⁷ Ratification law of Convention on the rights of persons with disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 42/2009.

⁸ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 36/2009 and 32/2013

⁹ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 36/2009 and 32/2013

¹⁰ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 22/2009.

¹¹ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013.

¹² *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 24/2011.

¹³ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 72/2009, 52/2011, 55/2013.

¹⁴ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2011, 42/2013, 50/2013, 98/2013.

¹⁵ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 22/93, 25/93, 101/2005.

¹⁶ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 101/2005, 123/2007, 101/2011, 93/2012

¹⁷ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013

¹⁸ *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 18/2010, 111/2012, 29/2015, 108/2016.

Law about vocational rehabilitation and employment of persons with disabilities. This law regulates incentives for better employment persons with disabilities and creates their equal participation in labour market, evaluation of their working capacities, vocational rehabilitation, employment obligation of those with disabilities and other questions regarding this matter. According to this law, person with disability has following rihgts: right to establish status and have work capacity assessment, right to employment incentive, social involvment and afirmtion of equal possibilities in labour market, right to activities and measures for vocational rehabilitation, right to be employed under general conditions or under special conditions, right to active employment policy measures and all other rights in accordance with the law.

Law about prevention of discrimination of persons with disabilities. This is the first antidiscrimination law in Serbia. It regulates regime of prevention of discrimination on the basis of disability, special cases of discrimination of persons with disabilities, the procedure of protection those who are exposed to any form of discrimination, incentives for improvement of their equality and social inclusion in society. Discrimination of those with disabilities is strictly forbidden in Serbian law. Discrimination on the basis of disability for example: if the service is offered in different way or with unfavorable conditions to persons with disabilities, if service is not allowed to persons with disabilities etc is strictly forbidden.

By accepting the concept of inclusion alltogether with antidiscrimination laws, especially Law about vocational rehabilitation and employment of persons with disabilities, it is set the legal basis for equation of those with disabilities and their employment and education.

The concept „Design for everybody“ represents the start of creating an environment for all and by that it means the accessibility to environment, services and goods regarding the capability, age or any other differencies between people.

CONCLUSION

For fully and complitely inclusion of persons with disabilities in everyday life it is necessary to provide equal possibilities for employment and education. By accepting the principle of inclusive education in Serbia and with other antidiscrimination laws, the legal basic for equation in education and employment for those with disabilities is set. However, the environment in Serbia is still inaccessible. Therefore, the concept of accessibility through the concept of „Design for everybody“ is necessary for further integration of persons with di-

sabilities in Serbian society.¹⁹ The concept „Design for everybody“ represents a principle for creating an environment for all. That means the accessibility for services and products no matter the capabilities, age, gender or any other difference between people. The most important is to provide normal and unabstracted life for disabled persons, without any form of discrimination²⁰.

State authority in Serbia has to conduct strategic documents for promotion the rights of those with disabilities so that local authorities can provide adequate measures and steps for implementation of all the regulations concerning this social problem. Most of the attempts in regulating this issue are used for social protection of those with disabilities.

Local authorities mostly support different organisations who protect persons with disabilities through financial support and donations. This kind of support depends on capacity of local authority on one side, and on the other, direct support of local government improves the position of those with disabilities through systematic use of laws.

State has to set up a foundation for support programmes for those with disabilities and to conduct policy to improve their position. Also, every local authority has to have a service that will provide organise support and help for those with disabilities. Accessibility to the environment is crucial for persons with disabilities because by being able to move everywhere without problems makes their life easier and bearable. We get to an impression that the concept of inclusion is not properly understood by local governments in Serbia because they are trying to solve this problem individually and separately. On the contrary, this problem has to be solved entirely and equally in all parts of the country. This is the only acceptable and sustainable way. The research results show that schools and other educational buildings are more accessible than others. The best access have schools with special inclusive educational programme for those with disabilities.

Less than half of all local authorities in the country have strategic documents which regulate the rights of persons with disabilities. These documents are mostly about social problems of those with disabilities but there is no confirmation that strategic plans nor other legal acts regulate this problem in other parts of the country. Only some of the cities such as Belgrade and Novi Sad have strategies and action plans how to solve accessibility problem for persons with disabilities. Most of the municipals and cities do not have expert bodies or persons solely responsible for questions regarding those with disabilities. Local authorities are only trying to conduct certain action plans in education

¹⁹ Pešid Vladimir: European Union and persons with disabilities, Friedrich Ebert Stiftung and State Office of the President, Beograd, 2006.

²⁰ <http://www.crid.org.rs/dizajn-za-sve/> seen on the 15th of April 2017.

and to organise daily centres for children with disabilities or help in the house services.

Public transport is very important for those with disabilities. Unfortunately, in Serbia, this remains a problem. Bus and train stations remain inaccessible for those with disabilities. Only very small number of buses²¹ have access for persons with disabilities; no bus stops is adequate for those with disabilities. Taxis as well remain inaccessible.

Similar situation is in educational, cultural and healthcare institutions. The access in schools is completely suitable for those with disabilities but in cultural and healthcare institutions is not. There is no access inside the buildings or to all the floors. There is no access to toilets, inside the buildings or to public toilets for those with disabilities. One of the municipals in Serbia has an interesting solution where the local library offers house delivery of books to persons with disabilities.

Local authorities in Serbia have large number of problems in their work because they have no financial support for their projects when it comes to persons with disabilities. Those with disabilities are facing slow system, birocracy, lack of information, inaccessability, insufficient involvement of experts, lack of professional communication and colaboration, lack of transparency, lack of conditions for realization of delegated jurisdictions in the field of social care from state level to local authorities.

In the 10 years since the adoption of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, Serbia has adequate laws and legal protection for those with disabilities but still has to continue to work on improving access to justice for those with disabilities. This goal has not yet been achieved in it's full potential but Serbia is going in a right direction and with adequate financial support access to justice for those with disabilities will be fully acomplished in the future.

BIBLIOGRAPHY

Conventions and Laws

Convention on the Rights of Persons with Disabilitiles, United Nations, 2006.

Ratification Law of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 42/2009

Law about vocational rehabilitation and employment of persons with disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 36/2009 and 32/2013

Law about discrimination prevention of persons with disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 36/2009 and 32/2013

²¹ In the city of Novi Sad only 8,3 % buses are accessible for those with disabilities.

- Law about prevention of discrimination, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 22/2009.
- Labour Law, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013.
- Law about social protection, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 24/2011.
- Law about basics of education, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 72/2009, 52/2011, 55/2013.
- Law about planning and construction, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2011, 42/2013, 50/2013, 98/2013.
- Law about benefits in national transport for persons with disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 22/93, 25/93, 101/2005.
- Law about public roads, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 101/2005, 123/2007, 101/2011, 93/2012.
- Law about traffic safety, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013.
- Custom law, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 18/2010, 111/2012, 29/2015, 108/2016.
- Improvement strategy for persons with disabilities, *Official Gazette of Republic of Serbia* no. 1/2007.

Books and articles

- The exercise on the rights of persons with disabilities in Autonomous Province of Vojvodina, Research of Provincial Ombudsman, Novi Sad, 2014.
- Research on the rights of persons with disabilities in Autonomous Municipal of Vojvodina, Research of the Provincial Ombudsman, Novi Sad, 2015.
- Pešid Vladimir: European Union and persons with disabilities, Friedrich Ebert Stiftung and State Office of the President, Belgrade, 2006.

Web sources

- <http://www.crid.org.rs/dizajn-za-sve/> seen on the 15th of April 2017.

Прим. др Веселин Говедарица
Прим. др сц. Зоран Иванов
Драгољуб Филиповић

ПРИНЦИПИ СУДСКОМЕДИЦИНСКОГ ВЕШТАЧЕЊА УМАЊЕНЕ ОПШТЕ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ*

САЖЕТАК: У пракси се појам опште радне способности често поистовећује са животном активношћу. Под општом радном способношћу подразумева се могућност обављања одређених послова на тржишту рада који нису у вези са занимањем кандидата, а који су у складу са његовим психофизичким способностима. Међутим, када је реч о судскомедицинском вештачењу умањене опште радне способности, у смислу накнаде претрпљене материјалне штете, појам опште радне способности има сасвим другачије значење. У том смислу главна чињеница јесте да се вештачење умањене опште радне способности врши у односу на послове које је оштећени обављао пре предметног догађаја – од којих је остваривао зараду, а који нису били везани за његово занимање. Само на тај начин може се адекватно утврдити претрпљена материјална штета због умањене опште радне способности. Полази се од става да је оштећени због последица предметног догађаја претрпео мерљиву материјалну штету (смањење или губитак зараде). Поред наведеног, циљ рада је да прецизира појам опште радне способности, диференцира релевантне појмове и укаже на специфичност судскомедицинског вештачења у тој области.

Поступак вештачења умањене опште радне способности идентичан је са већ утврђеним принципима вештачења умањене професионалне радне способности, па се у раду поступак вештачења умањене опште радне способности неће посебно елаборирати.

Кључне речи: судскомедицинско вештачење, умањена општа радна способност, материјална штета

* Рад примљен 13. 2. 2017. године.

УВОД

У пракси се појам опште радне способности често поистовећује са појмом животне активности (опште животне способности). Тако се, до сада, умањење опште радне способности вештачило уопштено, нарочито ако вештаци нису специјалисти медицине рада. Наводе се послови за које оштећени, због последица предметног поремећаја, није способан или је ограничено способан. Такође, наводи се и проценат телесног оштећења или проценат инвалидитета. За то се најчешће користе Правилник о утврђивању телесних оштећења или табеле инвалидитета осигуравајућих друштава (за утврђивање трајног губитка опште радне способности)¹. Овакав начин вештачења заправо представља уопштену оцену опште радне способности оштећеног и не може послужити суду за утврђивање претрпљене материјалне штете због умањене опште радне способности услед последица предметног догађаја, што је основни задатак вештачења.

Стога је потребно прецизно дефинисати појмове у овој области и указати на значај и специфичност вештачења умањене опште радне способности.

ВИДОВИ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ

Постоје два вида радне способности (РС): општа РС и професионална РС.

Општа РС подразумева физичку и психофизиолошку способност појединца које му омогућавају да обавља послове који се могу вредновати на тржишту рада, без обзира на школску спрему и стручну оспособљеност.

Професионална РС подразумева физичку и психофизиолошку способност запосленог или кандидата за запошљавање, за обављање послова у оквиру његовог занимања (професије), на одређеном, конкретном, радном месту.

ИНВАЛИДНОСТ

Појам инвалидности, који се користио у прописима из пензијског и инвалидског осигурања до 10. 4. 2003. године, подразумевао је трајно смањење или губитак способности за рад **на свом послу**, односно био је везиван за трајно смањење или губитак професионалне радне способности.

¹ wiener.co.rs/content/download/14854/62156/file/Tabela%20invaliditeta.pdf

Након тог датума инвалидност се дефинисала као **потпуни губитак радне способности**. Појам инвалидности, од тада, везује се за потпуни губитак опште радне способности.

Инвалидност се, дакле, до 2003. године, утврђивала поступком оцењивања професионалне радне способности. Након тог периода инвалидност се према новој дефиницији утврђује поступком оцењивања опште радне способности у оквиру медицинског вештачења које се спроводи у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање (Фонд ПИО).

ОЦЕЊИВАЊЕ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ

Оцењивање РС јесте поступак на основу кога се врши усклађивање биолошке функције организма са захтевима и ризицима радног места. Подразумева утврђивање укупне физичке и психофизиолошке (биолошке) способности радника, а затим сучељавање утврђене функционалне способности организма са захтевима, ризицима и карактеристикама конкретног радног места (професионална РС), или за одређене послове на општем тржишту радне снаге без обзира на стручну оспособљеност (општа радна способност).

Оцену професионалне РС доноси специјалиста медицине рада на основу тимског рада у оквиру службе медицине рада.

Оцењивање опште РС, односно медицинско вештачење опште РС обавља надлежни орган Фонда ПИО за потребе остваривања права осигураника из инвалидског осигурања, лекарска комисија Фонда здравственог осигурања ради остваривања права осигураника из здравственог осигурања и Комисија за процену радне способности при Националној служби за запошљавање ради процене радне способности и могућности запослења или одржања запослења особа са инвалидитетом.

За оцењивање РС потребно је, с једне стране проценити укупну здравствену способност запосленог или кандидата за запошљавање и, с друге стране, проценити ризике и захтеве конкретног радног места и занимања; или сагледавања ризика и захтева одређених послова на тржишту радне снаге, и међусобно их конфронтирати.

УМАЊЕНА РАДНА СПОСОБНОСТ

Умањена РС је појам везан за судскомедицинско вештачење радне способности. Умањена РС настаје када због последица повреде или обољења оштећени није у стању да испуни услове и захтеве радног места на коме је био радно ангажован и остваривао приходе, у обиму и мери

у којој је то могао пре настанка предметног, односно штетног догађаја. Та разлика у нивоу радне способности оштећеног пре и након штетног догађаја заправо представља умањење РС. Код вештачења умањене РС, искључиво, треба набројати послове које оштећени због последица предметног догађаја не може да обавља (делимично или у потпуности). То је основна разлика у односу на поступак оцењивања РС, где се у закључку наводе сви послови за које испитаник није способан без обзира на етиологију која је довела до здравственог поремећаја.

Постоје два вида умањене радне способности. Умањена професионална радна способност и умањена општа радна способност. Оба вида умањене радне способности представљају облик материјалне штете.

ВЕШТАЧЕЊЕ УМАЊЕНЕ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ

За разлику од оцене РС где се процењује укупна здравствена способност, у поступку вештачења умањене радне способности искључиво се процењује реперкусија предметног поремећаја на здравствену, односно функционалну способност оштећеног. У том смислу потребно је, с једне стране, проценити (квантификовати) анатомске и/или функционалне поремећаје који су искључива последица предметног догађаја. Наведени поремећаји могу се објективно доказати и оријентационо квантификовати помоћу **Табеле за оријентациону квантификацију анатомских и функционалних поремећаја организма као последица повреда и болести**². Након тога, квантификовани поремећаји сучељавају се са ризицима и захтевима одређеног занимања или радног места, на основу чега се сагледава мера и обим у коме је умањена радна способност оштећеног у односу на стање његове радне способности пре предметног догађаја.

Као критеријум за утврђивање реперкусије квантификованог поремећаја на радну способност, примењује се **Скала за процену степена умањења радне способности за одређене радне активности**³, по којој се разликују четири степена умањења радне способности, односно реперкусије предметног поремећаја на одређену радну способност, који су, ради прецизности, изражени и у процентима у распону од 5 % до 100 % (умањење од 0 % до 4 % сматра се занемарљивим).

² Табела за оријентациону квантификацију анатомских и функционалних поремећаја организма као последица повреда и болести, *Свеиш рада*, зборник радова, Vol. 12 бр. 3/2015, 374–390.

³ Говедарица, В., Филиповић, Д., Батножић, В., Принципи вештачења умањене животне активности и умањене радне способности. Четрнаести симпозијум „Судскомедицинско вештачење у медицини рада”, *Свеиш рада*, зборник радова, Vol. 11, бр. 2/2014, Београд, 2014, 193–206.

УТВРЂИВАЊЕ УМАЊЕНЕ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ У СТЕПЕНИМА И ПРОЦЕНТИМА

Генерализацијом утврђених појединачних степена умањења одређених радних активности, имајући у виду трајање радних операција, утврђује се степен укупног умањења РС оштећеног. У закључку се изјашњавамо о укупном степену умањења РС, која у складу с наведеном Скалом може бити: лако умањена, средње умањена, битно умањена или постоји потпуни губитак радне способности за одређене активности, или пак губитак професионалне или опште радне способности у целости.

Утврђени појединачни проценат умањења РС за одређену радну активност, односно радну операцију, имајући у виду хронометражу радних операција, користи се и за израчунавање укупног процента умањења професионалне радне способности.

Детаљније вештачење умањења РС у процентима врши се у складу с Препорукама за вештачење умањења професионалне радне способности у процентима, које је усвојило Удружење судских вештака у медицини рада⁴.

Вештак специјалиста медицине рада, због познавања захтева, ризика и карактеристика радних места, као и законодавних прописа у тој области, једини је у потпуности компетентан за вештачење у области умањене радне способности. Његово мишљење пружа поуздан основ за закључак о степену или проценту умањења радне способности оштећеног. Мишљење вештака других специјалности, уз дужно уважавање, због непознавања захтева, ризика и карактеристика радног места није довољно поуздано за закључивање у овој области.

У случају вештачења умањења професионалне РС сагледава се реперкусија квантификованог предметног поремећаја на способност оштећеног да обавља послове у оквиру свог занимања и конкретног радног места на коме је радио пре штетног догађаја.

Код вештачења умањене опште РС оштећеног наведена реперкусија сагледава се у односу на способност оштећеног да обавља послове на којима је радио и стицао зараду пре настанка штетног догађаја, а који нису били везани за његову школску спрему и занимање – већ за активности које је обављао у циљу обезбеђивања средстава за егзистенцију.

У пракси се истовремено може вештачити умањена професионална и умањена општа РС, уколико је оштећено лице запослени који поред свог посла обавља и неку допунску активност која није у вези с њиховим основним занимањем, а којом остварује додатни приход.

⁴ <http://www.usvmr.org.rs/preporuke.html>.

ВЕШТАЧЕЊЕ УМАЊЕНЕ ОПШТЕ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ

У стручној јавности често се општа РС поистовећује са животном активношћу, чак постоје и правилници који заједнички уређују те две области⁵. Овакви ставови одражавају се и на судскомедицинско вештачење умањене опште РС. Тако се о питању умањене опште РС изјашњавају судски вештаци који нису специјалисти медицине рада. У пракси се дешава да апелациони судови пониште пресуде основних судова сматрајући да су само вештаци специјалисти медицине рада компетентни да се изјашњавају о питању умањене опште и професионалне радне способности⁶.

Досадашњу праксу вештачења умањене опште РС карактерише изједначавање умањене опште РС, са процентом умањења функционалне способности оштећеног због предметног поремећаја. У закључку су се, поред наведеног процента, уопштено набрајали послови за које оштећени, због предметног поремећаја, није способан, а за које је ограничено способан. Полазило се од става да уопштено треба да се утврде послови које би оштећени могао да обавља на тржишту рада. У том смислу су принципи вештачења умањене опште РС и умањене животне активности практично били изједначени. Таквим, уопштеним ставом није могуће адекватно одговорити на захтев суда који се односи на вештачење умањене опште РС у циљу накнаде претрпљене материјалне штете.

Вештачење умањене опште РС подразумева сагледавање реперкусије предметног поремећаја на способност оштећеног да обавља послове на којима је остваривао приходе у време штетног догађаја, а који нису били везани за његово занимање и стручну спрему (НК радници, сезонски радници, индивидуални пољопривредни произвођачи и чланови пољопривредног домаћинства, запослени који обављају допунску активност која није у вези с њиховим основним занимањем, а којом остварују додатне приходе и др.).

Вештачење умањене опште РС не може се вршити уопштено, с обзиром на последице предметног догађаја, и доносити уопштени закључак које послове оштећени може да обавља а које не, поткрепљујући то оријентационим процентом умањења опште РС, односно процентом телесног оштећења или инвалидитета. Вештачења опште РС врши се искључиво у односу на посао који је оштећени вршио пре настанка штетног догађаја, на коме је остваривао одређену зараду. Полази се од чињенице да је оштећени због последица предметног догађаја претрпео мерљиву материјалну

⁵ Правилник о одређивању процента трајног губитка опште радне способности (инвалидитета) односно умањења опште животне активности физичких лица као последица повређивања у саобраћајној незгоди, *Службени лист Црне Горе*, бр. 35/2009.

⁶ <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sudska-praksa/pregled-sudske-prakse-apelacionog-suda-u-beogradu/gradjansko-odeljenje/parnica/naknada-stete/gz-15792-10.html>

штету (смањење или губитак зараде). Да би се утврдила висина штете потребно је да суд има увид колико је умањена општа радна способност баш за то радно место на коме је оштећени радио и остваривао приходе, а које није у вези с његовим занимањем.

НАКНАДА ШТЕТЕ ПО ОСНОВУ УМАЊЕНЕ ОПШТЕ РАДНЕ СПОСОБНОСТИ

Умањена општа РС утврђује се у оквиру поступка судскомедицинског вештачења умањене опште РС. Вештачење умањене опште РС врши се по критеријумима судскомедицинског вештачења умањене професионалне радне способности⁷. Основ за накнаду штете код утврђеног умањења опште РС јесте претрпљена материјална штета у виду изгубљене зараде, до тренутка доношења судске пресуде, која се досуђује у једнократном износу и будућа штета, одн. изгубљена будућа зарада која се досуђује у виду новчане ренте.

Под зарадом се подразумевају све имовинске користи од рада, било да се појављују у новчаном облику, натуралном облику или у облику користи од рада обављеном самом себи и независно од тога да ли се оштећено лице налази у радном односу, односно независно од тога којом се дозвољеном делатношћу бави⁸. **Накнада штете по овом основу остварује се само у случају када се утврди да оштећени због умањене опште РС не може да остварује приход који је основано могао остваривати да је здрав и да му није умањена општа радна способност, а не само с обзиром на умањену радну способност.**

Накнада штете по овом основу не досуђује се, дакле, због умањене или изгубљене опште РС већ због последица које су због тога настале, односно зараде која је из тог разлога изостала, а коју би оштећени остваривао по редовном току ствари да није повређен или оболео. Штета се периодично понавља сваког месеца у виду разлике између зараде пре и после штетног догађаја. Зато је и накнада штете периодична, у виду ренте као одштетне обавезе.⁹

Након вештачења, одн. утврђивања степена или процента умањене опште РС, суд, преко актуара, мора утврдити још неколико чињеница да

⁷ Говедарица, В., Иванов, З., „Унапређење поступка вештачења умањене професионалне радне способности у процентима”. Петнаести симпозијум „Судскомедицинско вештачење у медицини рада”, зборник радова *Свеиџ рада*, Vol. 12, бр. 2/2015, Београд 2015, 177–185.

⁸ <http://www.besplatnapravnapomoc.rs/tekstovi/obligaciono-pravo/naknada-stete-u-obliku-rente-milica-popovic-dipl-pravnik/>

⁹ <http://www.besplatnapravnapomoc.rs/tekstovi/obligaciono-pravo/naknada-stete-u-obliku-rente-milica-popovic-dipl-pravnik/>

би досудио накнаду претрпљене штете. Једна од основних је колику зараду је оштећени остваривао пре предметног догађаја и да ли је оштећени након предметног догађаја био радно ангажован – ако јесте коју је зараду остваривао. Да ли је остваривао мању зараду због умањене радне способности или не? Да ли је незапослен и ако јесте да ли је разлог томе умањење радне способности или није?¹⁰

Приликом утврђивања права на ренту битно је утврдити колики је допринос оштећеног у остваривању дохотка на поседу, односно које је послове оштећени обављао пре повређивања, колико је учешће тих послова у укупном приходу, за које је послове оштећени у могућности да обавља након повреде и колики је сада његов допринос у остваривању дохотка. Ова разлика процента представља основ за обрачун ренте, који се обрачуном изражава у одређеном износу.¹¹

При утврђивању висине ренте постоји неколико приступа: према просеку зараде радника у Републици, према оствареном катастарском приходу, према просечно оствареном чистом приходу од пољопривредног имања приближно исте величине; према чистом приходу који би остварио индивидуални произвођач на свом имању да није дошло до предметног догађаја, а према налазу вештака пољопривредне струке.¹²

Потребно је истаћи и другачије ставове и мишљења који се односе на накнаду претрпљене материјалне штете. Наиме, поједини правници мишљења су да је, с обзиром да се ради о материјалној штети, за утврђивање изгубљене зараде меродаван само актуар.¹³ По њиховом мишљењу, није битно утврђивање процента губитка радне способности у медицинском смислу, колико разлика између зараде пре и после оштећења. За њих је то економско стручно питање, а не медицинско.

Такав став ипак није у складу са смислом одредбе чл. 195. Закона о облигационим односима¹⁴, по коме основ за оставривање права на накнаду штете у виду изгубљене зараде или смањења зараде постоји само ако се утврди да повређени услед претпљених повреда и нарушења здравља не може да остварује зараду коју је остваривао до повређивања.

¹⁰ <http://www.besplatnapravnapomoc.rs/tekstovi/obligaciono-pravo/naknada-stete-u-obliku-rente-milica-popovic-dipl-pravnik/>

¹¹ <http://www.besplatnapravnapomoc.rs/tekstovi/obligaciono-pravo/naknada-stete-u-obliku-rente-milica-popovic-dipl-pravnik/>

¹² <http://www.besplatnapravnapomoc.rs/tekstovi/obligaciono-pravo/naknada-stete-u-obliku-rente-milica-popovic-dipl-pravnik/>

¹³ Салма, Ј., „Рента као облик накнаде деликтне материјалне штете”, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 2/2013, 39–57.

¹⁴ Закон о облигационим односима (*Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – Одлука УСЈ и 57/89, *Службени лист СРЈ* бр. 31/93 и *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља).

ЗАКЉУЧАК

Судскомедицинско вештачење умањене опште РС врши се искључиво у односу на послове које је обављао пре настанка штетног догађаја, на којима је остваривао одређену зараду.

Основ за накнаду штете код утврђеног умањења опште РС јесте претрпљена материјална штета у виду изгубљене зараде и будућа штета, односно изгубљена будућа зарада. Накнада штете по овом основу остварује се само у случају када се утврди да оштећени због умањене опште РС не може да остварује приход који је остваривао пре предметног догађаја и који би основано могао остваривати да је здрав и да му није умањена општа радна способност, а не само с обзиром на умањену радну способност.

Суд у захтеву одређује вештачење на околност умањене радне способности не прецизирајући да ли се ради о општој или професионалној РС. Вештак у закључку треба да квантификује умањене радне способности за послове и радно место на коме је оштећени радио пре настанка предметног догађаја и на ком је претрпео материјалну штету. Другим речима, уколико је умањена професионална РС треба то и навести. У том случају не треба се изјашњавати о умањеној општој РС, јер оштећени у вези с тим није претрпео штету, и то суд није тражио од нас.

Вештак специјалиста медицине рада, због познавања ризика, захтева и карактеристика радних места, као и посебних здравствених услова најкомпетентнији је стручњак у области вештачења умањене радне способности.

ЛИТЕРАТУРА

- Говедарица, В., Иванов, З., „Унапређење поступка вештачења умањене професионалне радне способности у процентима”, Петнаести симпозијум „Судскомедицинско вештачење у медицини рада”, зборник радова *Свећ рада*, Vol. 12, бр. 2/2015, Београд, 2015, 177–185.
- Говедарица, В., Филиповић, Д., Батножић, В., „Принципи вештачења умањене животне активности и умањене радне способности”, Четрнаести симпозијум „Судскомедицинско вештачење у медицини рада”, зборник радова *Свећ рада*, Vol. 11, бр. 2/2014, Београд, 2014, 193–206.
- Правилник о одређивању процента трајног губитка опште радне способности (инвалидитета) односно умањења опште животне активности физичких лица као последица повређивања у саобраћајној незгоди, *Службени лист Црне Горе*, бр. 35/2009.
- Салма, Ј., *Рениа као облик накнаде деликтивне материјалне штете*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, број 2/2013, 39–57.

Табела за оријентациону квантификацију анатомских и функционалних поремећаја организма као последица повреда и болести, зборник радова *Свети рада* Vol. 12, бр. 3/2015, 374–390.

Закони

Закон о облигационим односима (*Службени листи СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – Одлука УСЈ и 57/89, *Службени листи СРЈ* бр. 31/93 и *Службени листи СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља)

Електронска литература

<http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sudska-praksa/pregled-sudske-prakse-apelacionog-suda-u-beogradu/gradjansko-odeljenje/parnica/naknada-stete/gz-15792-10.html>

<http://www.besplatnapravnapomoc.rs/tekstovi/obligaciono-pravo-naknada-stete-u-obliku-rente-milica-popovic-dipl-pravnik/>

<http://www.usvmr.org.rs/preporuke.html> wiener.co.rs/content/download/14854/62156/file/Tabela%20invaliditeta.pdf

PRINCIPLES FORENSIC EXPERTISE REDUCED GENERAL WORKING ABILITY

Prim.dr Veselin Govedarica

Prim. dr sci. Zoran Ivanov

Dragoljub Filipović

S u m m a r y

In practice, the concept of general working ability is often equated with the lifestyle activity. It is customary that the general ability involves generalized possibility of performing certain tasks in the labour market that are not related to the candidate's profession and which are in accordance with his mental and physical abilities. However, when it comes to forensic expertise of general working ability, in the context of compensation for material damage suffered, the notion of general working ability has a completely different meaning. In this sense, the main fact is that expertise of reduced general working ability is carried out in relation to the tasks performed by the damaged person prior to the incident - of which he/she realized profits which were not related to his profession. Only in this way the suffered material damage can be adequately determined. It starts from the premise that damaged person suffered measurable material damage as a consequence of the incident (decrease or loss of earning). In addition, the aim of this paper is to specify general working ability, differentiating the relevant concepts and indicate the specificity of forensic expertise in this area.

The process of expertise of reduced general working ability is identical to the already established principles of professional expertise of reduced working ability, and thus the procedure of expertise of reduced general working ability will not be elaborated in this paper

The process expertise reduced general working ability is identical to the already established principles of professional expertise reduced working ability, and expertise in working procedure reduced general working ability will not elaborate.

Key words: forensic expertise, reduced general working ability, material damage

Mr Vesna Bilbija,
Upravni sud Republike Srbije

ZAKONSKO I PODZAKONSKO REGULISANJE ZAŠTITE UZBUNJIVAČA*

Ključne odrednice

SAŽETAK: Zakonom o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije i Zakonom o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji, Republika Srbija se obavezala da na sveobuhvatan način zakonom uredi pitanje zaštite lica koja prijavljuju sumnju na korupciju i drugo nezakonito postupanje. Shodno čl. 9 Građanskopravne konvencije o korupciji, svaka strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu odgovarajuću zaštitu od bilo koje neopravdane sankcije protiv zaposlenih, koji imaju osnovanog razloga da sumnjaju u korupciju i koji, u dobroj veri, svoju sumnju prijave odgovornim licima ili organima.

Opređenjenje Republike Srbije za odlučnu borbu protiv korupcije koje podrazumeva stvaranje uredenog normativnog okvira, sistemsku izgradnju i jačanje institucija kao preduslov za efikasnu borbu protiv korupcije, potvrđeno je donošenjem Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine i pratećim Akcionim planom.

Donošenjem Zakona o zaštiti uzbunjivača, Republika Srbija preduzela je neophodne korake ka uspostavljanju normativnog okvira i kapaciteta za odlučnu borbu protiv korupcije i istovremeno ostvaruje preuzete obaveze iz međunarodnih akata, a pre svega preporuka Grupa država za borbu protiv korupcije Saveta Evrope (GRECO).

* Rad primljen 30. 10. 2016. godine.

Ministar pravde je na osnovu čl. 17. i čl. 25. st. 3. Zakona o zaštiti uzbunjivača doneo sledeće podzakonske akte: Pravilnik o načinu unutrašnjeg uzbunjivanja, načinu određivanja ovlašćenog lica kod poslodavca, kao i drugim pitanjima od značaja za unutrašnje uzbunjivanje kod poslodavca koji ima više od deset zaposlenih i Pravilnik o Programu siticanja posebnih znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača.

Ključne reči: zakon, korupcija, uzbunjivanje, uzbunjivač, zaštita uzbunjivača

UVOD

Uporedno pravo proteklih nekoliko decenija sve veću pažnju posvećuje zaštiti uzbunjivača (eng. *Whistleblower*) i priznanju prava zaposlenog na „duvanje u pištaljku” (eng. *Right to whistleblow*).¹ Posebna zaštita je neophodna kako bi se podstakli zaposleni na borbu protiv korupcije, na zaštitu javnog interesa, koji je i pravno i moralno superiorniji u odnosu na privatni interes (dobit) poslodavca.² Drugim rečima, zaštita uzbunjivača-zaposlenog je vid ohrabrivanja kulture otvorenosti organizacija (poslodavca), dobrog upravljanja, namenskog korišćenja sredstava (posebno u javnom sektoru), zakonitosti poslovanja i rada poslodavaca, te zaštite javnog interesa. Organizaciona kultura nalaže da se ne sme tolerisati sprovođenje zlostavljanja uzbunjivača (*victimisation for whistleblowing is not tolerated*), zbog čega je u uporednom pravu poslednjih par decenija došlo do zakonskog uređivanja posebne zaštite uzbunjivača-zaposlenih, npr. američko, britansko, holandsko, južnoafričko zakonodavstvo.³ U tranzicionom društvu kao što je naše, jedan od najvećih problema je problem korupcije, a Zakon o zaštiti uzbunjivača je, prema rečima predlagача, takav da, sa jedne strane, pruža zaštitu licima koja prijavljuju sumnju na korupciju u punom obimu, a sa druge, njime se, na posredan način, štiti javni interes, kroz zaštitu onih koji korupciju prijavljuju.

Uređujući hijerarhiju domaćih i međunarodnih opštih pravnih akata, Ustav Republike Srbije⁴ propisuje jedinstvenost pravnog poretka Republike Srbije, te da je Ustav najviši pravni akt Republike Srbije i da svi zakoni i drugi opšti akti doneti u Republici Srbiji moraju biti saglasni sa njim. Dalje je propisano da su potvrđeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava deo pravnog poretka Republike Srbije, da potvrđeni međunarodni ugovori ne smeju biti u suprotnosti sa Ustavom, a da zakoni i drugi opšti akti

¹ O zaštiti zaposlenog uzbunjivača u uporednom pravu videti više: Branko Lubarda, *Posebna zaštita zaposlenog uzbunjivača*, *Pravni život*, br. 11/2011, 439–449.

² *Ibid.*, 442.

³ *Ibid.*, 443.

⁴ Ustav Republike Srbije, *Službeni Glasnik RS*, br. 98/2006, čl. 194.

doneti u Republici Srbiji ne smeju biti u suprotnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava. Prema tome, potvrđeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava deo su pravnog poretka Republike Srbije, čine sastavni deo unutrašnjeg pravnog poretka, neposredno se primenjuju i imaju primat u odnosu na zakone i druge opšte pravne akte. Zakonom o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije⁵ i Zakonom o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji⁶, Republika Srbija se obavezala da na sveobuhvatan način zakonom uredi pitanje zaštite lica koja prijavljuju sumnju na korupciju i drugo nezakonito postupanje. Shodno čl. 9. Građanskopravne konvencije o korupciji, svaka strana ugovornica treba da obezbedi u domaćem pravu odgovarajuću zaštitu od bilo koje neopravdane sankcije protiv zaposlenih, koji imaju osnovanog razloga da sumnjaju u korupciju i koji, u dobroj veri, svoju sumnju prijave odgovornim licima ili organima

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je 25. novembra 2014. godine dugo najavljivani Zakon o zaštiti uzbunjivača. Zakon je objavljen u *Službenom glasniku RS*, br. 128/2014, stupio je na snagu osmog dana od dana objavljivanja, a primenjuje se po isteku šest meseci od dana stupanja na snagu. Preciznije, Zakon o zaštiti uzbunjivača se primenjuje od 5. juna 2015. godine.

OSNOVNE ODREDBE O UZBUNJIVANJU I UZBUNJIVAČIMA

Zakonom o zaštiti uzbunjivača uređuje se uzbunjivanje, postupak uzbunjivanja, prava uzbunjivača, obaveza državnih i drugih organa i organizacija i pravnih i fizičkih lica u vezi sa uzbunjivanjem, kao i druga pitanja od značaja za uzbunjivanje i zaštitu uzbunjivača. Sem predmeta, sadržaj Glave I čine i značenja pojedinih izraza: „uzbunjivanje” je otkrivanje informacije o kršenju propisa, kršenju ljudskih prava, vršenju javnog ovlašćenja protivno svrsi zbog koje je povereno, opasnosti po život, javno zdravlje, bezbednost, životnu sredinu, kao i radi sprečavanja štete velikih razmera, a „uzbunjivač” je fizičko lice koje izvrši uzbunjivanje u vezi sa svojim radnim angažovanjem, postupkom zapošljavanja, korišćenjem usluga državnih i drugih organa, nosilaca javnih ovlašćenja ili javnih službi, poslovnom saradnjom i pravom vlasništva na privrednom društvu. Navedenim odredbama opredeljena su i značenja izraza „poslodavac”, „odgovorno lice”, „radno angažovanje”, „ovlašćeni organ” i „štetna radnja”.

⁵ *Službeni Glasnik SCG – međunarodni ugovori*, br. 12/2005.

⁶ *Službeni Glasnik RS – međunarodni ugovori*, br. 102/2007.

Opštim odredbama o uzbunjivanju i pravu na zaštitu (Glava II) zabranjeno je sprečavanje uzbunjivanja, odredba opšteg akta ili pojedinačnog akta kojom se sprečava uzbunjivanje je ništava i zabranjeno je preduzimanje štetne radnje. „Štetna radnja” je svako činjenje ili nečinjenje u vezi sa uzbunjivanjem kojim se uzbunjivaču ili licu koje ima pravo na zaštitu kao uzbunjivač ugrožava ili povređuje pravo, odnosno kojim se ta lica stavljaju u nepovoljniji položaj.

Opštim odredbama određen je i personalni opseg, odnosno koje kategorije lica mogu imati zaštitu u slučaju uzbunjivanja. Tu su, pre svega, uzbunjivači, zatim povezana lica, lica koja su pogrešno označena kao uzbunjivači, službena lica kao i lica koja prikupljaju informacije, tj. potencijalni uzbunjivači. Uzbunjivač ima pravo na zaštitu, u skladu sa zakonom, ako izvrši uzbunjivanje kod poslodavca, ovlašćenog organa ili javnosti na način propisan zakonom; ako u roku od jedne godine od dana saznanja za izvršenu radnju zbog koje vrši uzbunjivanje, a najkasnije u roku od deset godina, otkrije informaciju o kršenju propisa, kršenju ljudskih prava, vršenju javnog ovlašćenja protivno svrsi zbog koje je povereno, opasnosti po život, javno zdravlje, bezbednost, životnu sredinu, kao i radi sprečavanja štete velikih razmera i treće, ako bi u trenutku uzbunjivanja, na osnovu raspoloživih podataka, u istinitost informacije, poverovalo lice sa prosečnim znanjem i iskustvom kao i uzbunjivač.

Ovde se ne radi o roku za podnošenje tužbe sudu za ostvarivanje zaštite, već o roku u kome je potrebno izvršiti uzbunjivanje da bi se kasnije, u slučaju eventualne štete, mogla potražiti zaštita. Prema tome, otkrivanje informacije, odnosno uzbunjivanje, uzbunjivač treba da izvrši u roku od jedne godine od dana saznanja za izvršenje radnje (koja je relevantna za uzbunjivanje), a ukoliko postoje okolnosti zbog kojih nije u mogućnosti da to učini u jednogodišnjem roku, uzbunjivač to može učiniti u roku od deset godina od dana izvršenja relevantne radnje. Desetogodišnji rok je određen objektivno, od dana izvršenja radnje, a ne od dana saznanja za nju. S druge strane, sudska zaštita se ostvaruje podnošenjem tužbe za zaštitu u vezi sa uzbunjivanjem nadležnom sudu, u roku od šest meseci od dana saznanja za preduzetu štetnu radnju, odnosno tri godine od dana kada je štetna radnja preduzeta.

Zaštita podataka o ličnosti uzbunjivača je neophodan elemenat njegove zaštite. Naime, lice koje je ovlašćeno za prijem informacije dužno je da štiti podatke o ličnosti uzbunjivača, odnosno podatke na osnovu kojih se može otkriti identitet uzbunjivača, osim ako se uzbunjivač ne saglasi sa otkrivanjem tih podataka, a u skladu sa zakonom koji uređuje zaštitu podataka o ličnosti. Svako lice koje sazna podatke na osnovu kojih se može otkriti identitet uzbunjivača, dužno je da ih štiti. Lice ovlašćeno za prijem informacije dužno je da prilikom prijema informacije, obavesti uzbunjivača da njegov identitet može biti otkriven nadležnom organu, ako bez otkrivanja identiteta uzbunjivača ne bi bilo moguće postupanje tog organa, kao i da ga obavesti o merama zaštite uče-

snika u krivičnom postupku. Ako je u toku postupka neophodno da se otkrije identitet uzbunjivača, lice ovlašćeno za prijem informacije dužno je da o tome, pre otkrivanja identiteta, obavesti uzbunjivača. Jasno, podaci na osnovu kojih se može otkriti identitet uzbunjivača, ne smeju se saopštiti licu na koje se ukazuje u informaciji, ako posebnim zakonom nije drugačije propisano.

POSTUPCI UZBUNJIVANJA

Zaštita uzbunjivača i naknada štete regulisane su u Glavi IV Zakona o zaštiti uzbunjivača, a pre toga je, u Glavi III, uređen Postupak.

Uzbunjivanje može biti unutrašnje, spoljašnje ili uzbunjivanje javnosti. Unutrašnje uzbunjivanje je otkrivanje informacije poslodavcu, spoljašnje uzbunjivanje je otkrivanje informacije ovlašćenom organu, a uzbunjivanje javnosti je otkrivanje informacije sredstvima javnog informisanja, putem interneta, na javnim skupovima ili na drugi način kojim se obaveštenje može učiniti dostupnim javnosti. Za postojanje uzbunjivanja od značaja je propisivanje sadržine takve informacije. Naime, informacija sadrži podatke o kršenju propisa, kršenju ljudskih prava, vršenju javnog ovlašćenja protivno svrsi zbog koje je povereno, opasnosti po život, javno zdravlje, bezbednost, životnu sredinu, kao i podatke radi sprečavanja štete velikih razmera. Informacija može da sadrži potpis uzbunjivača i podatke o uzbunjivaču, poslodavac i ovlašćeni organ dužni su da postupaju i po anonimnim obaveštenjima u vezi sa informacijom, u okviru svojih ovlašćenja. U vezi s tim, „poslodavac” je organ Republike Srbije, teritorijalne autonomije ili jedinice lokalne samouprave, nosilac javnih ovlašćenja ili javna služba, pravno lice ili preduzetnik koji radno angažuje jedno ili više lica, a „odgovorno lice” je lice kome su u pravnom licu povereni određeni poslovi koji se odnose na upravljanje, poslovanje ili proces rada, kao i lice koje u državnom organu, organu teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave vrši određene dužnosti.

Unutrašnje uzbunjivanje

Budući da unutrašnje uzbunjivanje podrazumeva otkrivanje informacije poslodavcu, nova zakonska rešenja predviđaju posebne obaveze za poslodavce u vezi sa uzbunjivanjem.

a) Obaveze poslodavca u postupku unutrašnjeg uzbunjivanja

Poslodavac je, naime, dužan da, u okviru svojih ovlašćenja, preduzme mere radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti u vezi sa informacijom i da zaštititi

uzbunjivača od štetne radnje, kao i da preduzme neophodne mere radi obustavljanja štetne radnje i otklanjanja posledica štetne radnje. Poslodavac ne sme preduzimati mere u cilju otkrivanja identiteta anonimnog uzbunjivača. Postupak unutrašnjeg uzbunjivanja započinje dostavljanjem informacije poslodavcu, koji je dužan da po istoj postupi bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema. Poslodavac ima obavezu da obavesti uzbunjivača o ishodu postupka unutrašnjeg uzbunjivanja po njegovom okončanju, i to u roku od 15 dana od dana okončanja. Na zahtev uzbunjivača, dužan je da mu pruži obaveštenja o toku i radnjama preduzetim u postupku, kao i da mu omogući da izvrši uvid u spise predmeta i da prisustvuje radnjama u postupku.

Jedna od preventivih obaveza poslodavca je da svim radno angažovanim licima dostavi pismeno obaveštenje o pravima iz ovog zakona, kao i da odredi lice ovlašćeno za prijem informacije i vođenje postupka u vezi sa uzbunjivanjem. Poslodavac koji ima više od deset zaposlenih dužan je da opštim aktom uredi postupak unutrašnjeg uzbunjivanja, koji mora biti u skladu sa Zakonom o zaštiti uzbunjivača i Pravilnikom o načinu unutrašnjeg uzbunjivanja, načinu određivanja ovlašćenog lica kod poslodavca, kao i drugim pitanjima od značaja za unutrašnje uzbunjivanje kod poslodavca koji ima više od deset zaposlenih.⁷ Odredbama ovog opšteg akta ne može se umanjiti obim prava ili uskratiti neko pravo uzbunjivaču koje je obezbeđeno zakonom o zaštiti uzbunjivača, a ništave su one odredbe koje nisu u skladu sa navedenim zakonom i propisima koji su na osnovu njega doneti. Poslodavac je dužan da navedeni opšti akt istakne na vidnom mestu dostupnom svakom radno angažovanom licu, kao i da objavi na internet stranici poslodavca ako postoje tehničke mogućnosti.

Poslodavac ne sme činjenjem ili nečinjenjem da stavi uzbunjivača u nepovoljniji položaj u vezi sa uzbunjivanjem, a naročito ako se nepovoljniji položaj odnosi na: 1) zapošljavanje; 2) sticanje svojstva pripravnika ili volontera; 3) rad van radnog odnosa; 4) obrazovanje, osposobljavanje ili stručno usavršavanje; 5) napredovanje na poslu, ocenjivanje, sticanje ili gubitak zvanja; 6) disciplinske mere i kazne; 7) uslove rada; 8) prestanak radnog odnosa; 9) zaradu i druge naknade iz radnog odnosa; 10) učešće u dobiti poslodavca; 11) isplatu nagrade i otpremnine; 12) raspoređivanje ili premeštaj na drugo radno mesto; 13) nepreduzimanje mera radi zaštite zbog uznemiravanja od strane drugih lica; 14) upućivanje na obavezne zdravstvene preglede ili upućivanje na preglede radi ocene radne sposobnosti.

Odredbe opšteg akta kojima se uzbunjivaču uskraćuje ili povređuje pravo, odnosno kojima se ova lica stavljaju u nepovoljniji položaj u vezi sa uzbunjivanjem, ništave su.

⁷ *Službeni glasnik RS*, br. 49/2015.

b) Pravilnik o načinu unutrašnjeg uzbunjivanja, načinu određivanja ovlašćenog lica kod poslodavca, kao i drugim pitanjima od značaja za unutrašnje uzbunjivanje kod poslodavca koji ima više od deset zaposlenih

Na osnovu čl. 17. Zakona o zaštiti uzbunjivača, Ministar pravde Republike Srbije doneo je podzakonski akt kojim se uređuje način unutrašnjeg uzbunjivanja, način određivanja ovlašćenog lica kod poslodavca, kao i druga pitanja od značaja za unutrašnje uzbunjivanje kod poslodavca koji ima više od deset zaposlenih.

Donošenjem Pravilnika i propisivanjem obaveze za poslodavca koji ima više od deset zaposlenih da opštim aktom uredi postupak unutrašnjeg uzbunjivanja, koji mora biti u skladu i sa Zakonom o zaštiti uzbunjivača i sa Pravilnikom, obezbeđuje se jednoobrazno postupanje poslodavaca, koje s jedne strane, olakšava poslodavcu primenu odredbi novodonetog zakona, a sa druge, na taj način postupak unutrašnjeg uzbunjivanja postaje razumljiviji i lakše dostupan uzbunjivaču. Propisivanjem minimuma standarda na koje će biti obavezani poslodavci podići će se stepen ispunjenosti obaveza koje stoje na njihovoj strani, te primenu odredbi Zakona o zaštiti uzbunjivača i sprovođenje u delo zamisli kojom se zakonodavac vodio prilikom donošenja.

Shodno odredbama Pravilnika, poslodavac koji ima više od deset zaposlenih određuje lice ovlašćeno za prijem informacije i vođenje postupka u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, te se tom licu, usmeno ili pismeno, vrši dostavljanje informacije u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem. Pismeno dostavljanje informacije u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem može se učiniti neposrednom predajom tog pismena, običnom ili preporučenom pošiljkom, kao i elektronskom poštom, ukoliko postoje tehničke mogućnosti, a usmeno dostavljanje vrši se usmeno na zapisnik. Ukoliko se dostavljanje informacije vrši neposrednom predajom pismena ili usmeno, o informaciji u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem sastavlja se potvrda o prijemu informacije i to prilikom prijema pismena, odnosno prilikom uzimanja usmene izjave od uzbunjivača, a ukoliko se dostavljanje pismena vrši običnom ili preporučenom pošiljkom, odnosno elektronskom poštom, izdaje se potvrda o prijemu informacije u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem. U tom slučaju se kao datum prijema kod preporučene pošiljke navodi datum predaje pošiljke pošti, a kod obične pošiljke datum prijema pošiljke kod poslodavca, ako je podnesak upućen elektronskom poštom, kao vreme podnošenja poslodavcu smatra se vreme koje je naznačeno u potvrdi o prijemu elektronske pošte.

Potvrda o prijemu informacije u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem sadrži kratak opis činjeničnog stanja o informaciji u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, vreme, mesto i način dostavljanja informacije, broj i opis priloga podnetih uz informaciju, podatke o tome da li uzbunjivač želi da podaci o njegovom

identitetu ne budu otkriveni, podatke o poslodavcu i pečat poslodavca, potpis lica ovlašćenog za prijem informacije i vođenje postupka u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, a može sadržati potpis uzbunjivača i podatke o uzbunjivaču, ukoliko on to želi. Obične i preporučene pošiljke na kojima je označeno da se upućuju licu ovlašćenom za prijem informacije i vođenje postupka u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem kod poslodavca ili na kojima je vidljivo na omotu da se radi o informaciji u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, može da otvori samo to lice.

U cilju provere informacije u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, preduzimaju se odgovarajuće radnje, o čemu se obaveštava poslodavac, kao i uzbunjivač, ukoliko je to moguće na osnovu raspoloživih podataka. Ako se u cilju provere informacije uzimaju izjave od lica, o tome se sastavlja zapisnik, na čiju sadržinu se može staviti prigovor. Po okončanju postupka sastavlja se izveštaj o preduzetim radnjama u postupku o informaciji u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, predlažu mere radi otklanjanja uočenih nepravilnosti i posledica štetne radnje nastalih u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem. Izveštaj se dostavlja poslodavcu i uzbunjivaču, o kome se uzbunjivač može izjasniti i na osnovu navedenog izveštaja, u cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti i posledica štetne radnje, mogu da se preduzmu odgovarajuće mere.

U slučaju anonimnih obaveštenja, postupa se u skladu sa Zakonom o zaštiti uzbunjivača kojim je propisana obaveza poslodavca i ovlašćenog organa da postupaju i po anonimnim obaveštenjima u vezi sa informacijom, odnosno propisana zabrana za poslodavca da preduzima mere u cilju otkrivanja identiteta anonimnog uzbunjivača.

Spoljašnje uzbunjivanje i uzbunjivanje javnosti

Budući da spoljašnje uzbunjivanje podrazumeva otkrivanje informacije ovlašćenom organu, postupak spoljašnjeg uzbunjivanja započinje dostavljanjem informacije ovlašćenom organu. „Ovlašćeni organ” je organ Republike Srbije, teritorijalne autonomije ili jedinice lokalne samouprave ili nosilac javnih ovlašćenja nadležan da postupa po informaciji kojom se vrši uzbunjivanje. Ako se uzbunjivanje odnosi na lica radno angažovana u ovlašćenom organu, uzbunjivač će se obratiti rukovodiocu tog organa, a ako se uzbunjivanje odnosi na rukovodioca ovlašćenog organa, uzbunjivač će se obratiti rukovodiocu neposredno nadređenog organa. I za ovlašćeni organ je predviđen rok od 15 dana za postupanje po informaciji, a ako taj nije nadležan za postupanje u vezi sa uzbunjivanjem, proslediće informaciju nadležnom organu u roku od 15 dana od dana prijema i o tome istovremeno obavestiti uzbunjivača. Kao i kod postupka unutrašnjeg uzbunjivanja, za ovlašćeni organ je propisan način postupanja u

situaciji kada uzbunjivač nije dao saglasnost da se njegov identitet otkrije, te obaveza da uzbunjivaču pruži obaveštenja o toku i radnjama preduzetim u postupku, da izvrši uvid u spise predmeta, prisustvuje radnjama u postupku, kao i obaveza da ga obavesti o ishodu postupka po njegovom okončanju.

Kod uzbunjivanja javnosti koje podrazumeva otkrivanje informacije sredstvima javnog informisanja, putem interneta, na javnim skupovima ili na drugi način kojim se obaveštenje može učiniti dostupnim javnosti, prethodno je za uzbunjivača propisano opšte pravilo da pokuša da izvrši uzbunjivanje kod poslodavca ili ovlašćenog organa, tj. inicira postupak unutrašnjeg ili spoljašnjeg uzbunjivanja. Međutim, javnost se može uzbuniti, bez prethodnog obaveštavanja poslodavca ili ovlašćenog organa u slučaju neposredne opasnosti po život, javno zdravlje, bezbednost, životnu sredinu, od nastanka štete velikih razmera, odnosno ako postoji neposredna opasnost od uništenja dokaza. U svakom slučaju, prilikom uzbunjivanja javnosti uzbunjivač je dužan da poštuje pretpostavku nevinosti okrivljenog, pravo na zaštitu podataka o ličnosti, kao i da ne ugrožava vođenje sudskog postupka.

SUDSKA ZAŠTITA UZBUNJIVAČA

Uzbunjivač prema kome je preduzeta štetna radnja u vezi sa uzbunjivanjem ima pravo na sudsku zaštitu, koja se ostvaruje podnošenjem tužbe za zaštitu u vezi sa uzbunjivanjem nadležnom sudu, a to je viši sud prema mestu preduzimanja štetne radnje ili prema mestu prebivališta tužioca. Kako je rečeno, tužba se podnosi u roku od šest meseci od dana saznanja za preduzetu štetnu radnju, odnosno tri godine od dana kada je štetna radnja preduzeta.

Postupak za sudsku zaštitu u vezi sa uzbunjivanjem je hitan, propisana je shodna primena zakona o parničnom postupku koje uređuju postupak u radnim sporovima. Radi sigurnije i potpunije zaštite uzbunjivača predviđeno je da je revizija kao vanredno pravno sredstvo uvek dozvoljena.

Tužbom za zaštitu u vezi sa uzbunjivanjem može se tražiti:

- 1) utvrđenje da je prema uzbunjivaču preduzeta štetna radnja;
- 2) zabrana vršenja i ponavljanja štetne radnje;
- 3) uklanjanje posledica štetne radnje;
- 4) naknada materijalne i nematerijalne štete;
- 5) objavljivanje presude donete po tužbi podnetoj iz navedenih razloga u sredstvima javnog informisanja, o trošku tuženog.

Ovom tužbom se ne može pobijati zakonitost pojedinačnog akta poslodavca kojim je rešavano o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenog po osnovu rada. Međutim, u tužbi za ocenu zakonitosti pojedinačnog akta poslodavca kojim je rešavano o pravima, obavezama i odgovornosti uzbunjivača

po osnovu rada, po posebnim propisima, uzbunjivač može istaći navod da pojedinačni akt poslodavca predstavlja štetnu radnju u vezi sa uzbunjivanjem, s tim da takav navod može istaći u tužbi ili na pripremnom ročištu, a posle toga samo ako podnosilac navoda učini verovatnim da bez svoje krivice nije mogao da ranije iznese taj navod. Osnovanost navoda da pojedinačni akt poslodavca predstavlja štetnu radnju u vezi sa uzbunjivanjem, sud ocenjuje u posebnom postupku, a u skladu sa Zakonom o zaštiti uzbunjivača. Sud je, nadalje, dužan da na pripremnom ročištu, odnosno prvom ročištu za glavnu raspravu, ukaže strankama na mogućnost za vansudsko rešavanje spora putem posredovanja ili na drugi sporazuman način.

Teret dokazivanja? Ako je u toku postupka tužilac učinio verovatnim da je prema njemu preduzeta štetna radnja u vezi sa uzbunjivanjem, na tuženom je teret dokazivanja da štetna radnja nije u uzročnoj vezi sa uzbunjivanjem. Pod uticajem antidiskriminacionih zakona, klasično pravilo o teretu dokazivanja, *actori incumbit probatio*, koje znači da stranka koja tvrdi da ima neko pravo, snosi teret dokazivanja činjenice koja je bitna za nastanak ili ostvarivanje prava, trpi sve više izuzetaka. Prema čl. 231. važećeg Zakona o parničnom postupku⁸, ako sud na osnovu izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju činjenice primeniće pravila o teretu dokazivanja. Stranka koja tvrdi da ima neko pravo, snosi teret dokazivanja činjenice koja je bitna za nastanak ili ostvarivanje prava, ako zakonom nije drugačije propisano. Stranka koja osporava postojanje nekog prava, snosi teret dokazivanja činjenice koja je sprečila nastanak ili ostvarivanje prava ili usled koje je pravo prestalo da postoji, ako zakonom nije drugačije propisano. Pravilo o teretu dokazivanja (*onus probandi*) daje odgovor na pitanje koja će stranka snositi rizik nedokazanosti određene činjenice, a možda i tužbenog zahteva u celini. Međutim, nakon što su rešenje po kome je teret dokazivanja preuzeli noviji nacionalni propisi o zabrani diskriminacije, u skladu sa načelom humanizacije radnog prava i načelom *in favor laborem*, izuzetak od *actori incumbit probatio* preuzeo je Zakon o sprečavanju zlostavljanja na radu, a na opredeljenje za sistemski pristup u izgrađivanju zakonodavnog i institucionalnog miljea koji podrazumeva efikasan mehanizam zaštite od diskriminacije, uključujući i diskriminaciju u oblasti rada, ukazuju i izmene i dopune Zakona o radu iz jula meseca 2014⁹, koje utvrđuju da je teret dokazivanja u postupcima povodom diskriminacije na radu na tuženom tj. na poslodavcu.¹⁰

⁸ Službeni glasnik RS, br. 72/2011 i 55/2014.

⁹ Službeni glasnik RS, br. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 i 75/14.

¹⁰ Videti više: Vesna Bilbija, Teret dokazivanja (*onus probandi*) u sporovima o diskriminaciji i zlostavljanju na radu, *Izbor sudske prakse*, br. 4/2015, 14–18.

Svi delotvorni načini pribavljanja dokaza u građanskim postupcima, tako i u onima koji su pokrenuti radi zaštite uzbunjivača, u istoj meri služe cilju koji je važan u svakom sudskom postupku bez izuzetka – načelu materijalne istine koje znači da u postupku treba utvrditi sve činjenice i okolnosti koje su bitne za donošenje zakonite i pravilne odluke. Tako, u postupku za zaštitu u vezi sa uzbunjivanjem sud može utvrđivati činjenice i kada one među strankama nisu sporne, a može i samostalno istraživati činjenice koje nijedna stranka nije iznela u postupku, ako oceni da je to od značaja za ishod postupka. Na kraju, u postupku zaštite u vezi sa uzbunjivanjem, odnosno u posebnom postupku ocene osnovanosti navoda da pojedinačni akt poslodavca predstavlja štetnu radnju u vezi sa uzbunjivanjem, sud koji vodi postupak može odrediti privremenu meru u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje i obezbeđenje.¹¹ Predlogom za određivanje privremene mere može se zahtevati da sud odloži pravno dejstvo akta, zabrani vršenje štetne radnje, kao i da naloži otklanjanje tako prouzrokovanih posledica. Predlog se može podneti pre pokretanja, za vreme trajanja, kao i po okončanju sudskog postupka, sve dok izvršenje ne bude sprovedeno, s tim da privremenu meru može odrediti i sud po službenoj dužnosti.

Pravilnik o Programu sticanja posebnih znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača

U parničnom postupku po tužbi u vezi sa uzbunjivanjem u prvom stepenu sudi sudija pojedinac, a u drugom stepenu veće sastavljeno od troje sudija. Sudija koji postupa po tužbi u vezi sa uzbunjivanjem ili u posebnim postupcima u kojima se utvrđuje osnovanost navoda da pojedinačni akt poslodavca predstavlja štetnu radnju u vezi sa uzbunjivanjem, mora biti lice koje je steklo posebna znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača.

Povodom sticanja posebnih znanja i stručnog usavršavanja lica koja postupaju u vezi sa zaštitom uzbunjivača, a sa pozivom na čl. 25. st. 3. Zakona o zaštiti uzbunjivača, Ministar pravde doneo je Pravilnik o Programu sticanja posebnih znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača.¹² Ovim podzakonskim aktom uređen je Program sticanja posebnih znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača koji ima za cilj da sudije dobiju dodatna teorijska i praktična znanja iz oblasti uzbunjivanja i zaštite prava uzbunjivača i steknu veštine potrebne za stručno i efikasno suđenje u postupcima u vezi sa zaštitom uzbunjivača, kao i da dobiju i potrebna stručna znanja iz drugih oblasti koja će im pomoći da bolje razumeju

¹¹ Zakon o izvršenju i obezbeđenju, *Službeni Glasnik RS*, br. 31/2011, 99/2011 – dr. zakon, 109/2013. – odluka US, 55/2014 i 139/2014.

¹² *Službeni glasnik RS*, br. 4/2015.

pojam uzbunjivanja i štetne posledice koje trpi uzbunjivač, odnosno lice koje ima pravo na zaštitu kao uzbunjivač.

Program sadrži tri tematske celine, od kojih se u okviru prve obrađuju međunarodni standardi i principi sadržani u Konvenciji Ujedinjenih nacija protiv korupcije, Građanskopravnoj Konvenciji o korupciji i preporukama Grupe država za borbu protiv korupcije Saveta Evrope i drugim međunarodnim dokumentima koji se odnose na oblast uzbunjivanja, kao i odnos ovih dokumenata prema domaćim propisima. Druga tematska celina su osnovni pojmovi propisani Zakonom o zaštiti uzbunjivača. Obrada ove celine podrazumeva upoznavanje sa bližim značenjem osnovnih pojmova propisanih Zakonom, vrstama uzbunjivanja i njihovim međusobnim odnosom, potom pojašnjenje koje kategorije lica mogu imati pravo na zaštitu u vezi sa uzbunjivanjem, objašnjenje uslova za ostvarenje prava na zaštitu, načina zaštite podataka o ličnosti uzbunjivača, postupka uzbunjivanja, ako su u informaciji kojom se vrši uzbunjivanje sadržani tajni podaci, te postupanje u slučaju anonimne prijave i dr. Treća tematska celina se tiče zaštite uzbunjivača i naknade štete, a obrada podrazumeva objašnjenje propisane zabrane stavljanja uzbunjivača, odnosno lica koje uživa zaštitu kao uzbunjivač u nepovoljniji položaj zbog uzbunjivanja, pravo na naknadu štete zbog uzbunjivanja, upoznavanje sa pravilima postupka sudske zaštite uzbunjivača (sadržina tužbe, nadležnost i sastav suda, prava uzbunjivača u posebnim postupcima), pružanje privremene zaštite kroz određivanje privremene mere, objašnjenje obaveza poslodavca u vezi sa postupkom uzbunjivanja, za čije su povrede predviđeni prekršaji i dr.

Programom sticanja posebnih znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača predviđeno je i da se nakon realizacije tematskih celina obavlja praktična vežba kroz simulirani slučaj, radi primene stečenih znanja.

Naknada štete

Odredbama čl. 3. ratifikovane Građanskopravne konvencije o korupciji propisana je obaveza za svaku stranu ugovornicu da u domaćem pravu obezbedi da lica koja su pretrpela štetu kao posledicu korupcije, imaju pravo na pokretanje postupka radi dobijanja pune naknade za štetu, a takva naknada može da obuhvati materijalnu štetu, izmaklu dobit ili nematerijalnu štetu.

Zakonom o zaštiti uzbunjivača je propisano da u slučajevima nanošenja štete zbog uzbunjivanja, uzbunjivač ima pravo na naknadu štete, u skladu sa zakonom koji uređuje obligacione odnose, što znači da pravo na naknadu štete „izvire“ iz odredaba Zakona o zaštiti uzbunjivača, dok se na pitanja vrste, obi-

ma i sva druga pitanja u vezi sa naknadom štete shodno primenjuju odredbe Zakona o obligacionim odnosima.¹³

Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njenog povećanja (izmakla korist), kao i nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).¹⁴ Dakle, što se tiče obima naknade materijalne štete,¹⁵ pravilo obligacionog prava je da oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete (*damnum emergens*), tako i na naknadu izmakle koristi (*lucrum cessans*) i da sud, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile posle prouzrokovanja štete, dosuđuje naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja, dok pri oceni visine izmakle koristi, uzima u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje sprečeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem. Uzbunjivač može pretrpeti i nematerijalnu štetu. Shodno odredbama čl. 200. ZOO, za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu. Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

ZAKLJUČAK

Nema sumnje da je parcijalno regulisanje kroz više različitih zakona¹⁶ od kojih nijedan nije na sveobuhvatan način uredio sva pitanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača, onemogućavalo efikasno ostvarivanje iste. Donošenjem Zakona o zaštiti uzbunjivača ovaj je nedostatak otklonjen, ali iako veliki, prevazilaženje parcijalnog pristupa u regulisanju, predstavlja tek početni korak u zaštiti „duva-

¹³ Zakon o obligacionim odnosima, *Službeni list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, *Službeni list SRJ*, br. 31/93 i *Službeni list SCG*, br. 1/2003 – Ustavna povelja, dalje u tekstu i u fusnotama ZOO.

¹⁴ ZOO, čl. 155.

¹⁵ ZOO, čl. 189–192.

¹⁶ Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije, *Službeni Glasnik RS*, br. 97/2008, 53/2010, 66/2011 – odluka US, 67/2013 – odluka US, 112/2013 – autentično tumačenje i 8/2015 – odluka US, Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javog značaja, *Službeni Glasnik RS*, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009 i 36/2010 Zakon o državnim službenicima, *Službeni Glasnik RS*, br. 79/2005, 81/2005 – ispr., 83/2005 – ispr., 64/2007, 67/2007 – ispr., 116/2008, 104/2009 i 99/2014.

ča u pištaljku“. Normativno uređivanje predstavlja sigurno i zbog toga poželjno pravno okruženje. Harmonizovan zakon ima autoritet, daje jasne i nedvosmislene smernice koje proizvode očekivano pravno dejstvo, a na donošenje zakona, koga moraju krasiti pravilne, jasne i koherentne formulacije, nedovezuje se dosledna primena istog.

U Parizu je 9. i 10. aprila, 2015. godine, u saradnji sa University Paris X Nanterre la Défense i University Paris I Sorbonne organizovana konferencija na temu uzbunjivača i njihovih osnovnih prava, na kojoj je, posle brojnih otkrića o skandalima i korupciji koje su se dogodile poslednjih godina, među njima neki i direktno povezani sa institucijama EU, ponovo pokrenuta rasprava o uzbunjivačima i liku uzbunjivača. Na konferenciji su istaknute brojne studije i primeri koji su pokazali važnost uzbunjivača i efikasnost uzbunjivanja u cilju suzbijanja prevara i korupcije i, između ostalog, ukazano je na potrebu budućeg zakonodavstva da obezbedi podsticaje u ovoj oblasti, te je kao merilo uzeto istraživanje iz 2013. godine prema kome bi insajderi trebalo da budu nagrađeni sa 25 % od izrečene novčane kazne koja je rezultat njihovog otkrivanja.¹⁷ Donetim Zakonom o zaštiti uzbunjivača nije predviđeno nagrađivanje uzbunjivača. Ukoliko je zahvaljujući reakciji uzbunjivača, ostvaren prihod, koji je zbog planirane koruptivne radnje mogao da izostane, nagrađivanje uzbunjivača deluje pravedno. U ovoj stvari je, uopšte uzev, nezaobilazno pitanje etičnosti predviđanja finansijskog podsticaja uzbunjivačima. Mogu li nagrada uzbunjivaču i njegov motiv i moral zajedno? Bilo uz inkriminsanu zloupotrebu uzbunjivanja ili bez nje? U vezi s tim, odredbama čl. 11. Zakona o zaštiti uzbunjivača, zabranjena je zloupotreba uzbunjivanja. Zloupotrebu uzbunjivanja vrši lice koje:

1) dostavi informaciju za koju je znalo da nije istinita;

2) pored zahteva za postupanje u vezi sa informacijom kojom se vrši uzbunjivanje traži protivpravnu korist.

Prema tome, vrlo je važno pažljivo birati sredstva kojima će se postignuti opšti politički kontekst „spustiti“ na nivo pojava oblika (korupcije i uzbunjivanja) i učesnika. Pomenuta pariska konferencija je, pored složenosti pitanja pravnog režima uzbunjivanja, istakla implikacije istog za poštovanje ljudskih prava, odnosno da angažovanje u ovoj oblasti „vodi svet u oblast ljudskih prava, individualnih sloboda i pravde“ (*it aspires to lead the world in human rights, individual liberties and justice*). Zakonom o zaštiti uzbunjivača u Republici Srbiji se prvi put uređuje uzbunjivanje i zaštita uzbunjivača. Otuda se ne može poreći doprinos u oblasti ljudskih prava, individualnih sloboda i pravde. Nesumnjiv je i preventivni karakter ovog zakona, ali bez proteka vremena, ocena domašaja njegovih odredbi je u domenu (nepravednog) nagađanja.

¹⁷ Dostupno na internet stranici: <http://free-group.eu/2015/05/21/europe-and-whistleblowers-still-a-bumpy-road/> 15. 06. 2015.

LEGAL AND SUB LEGAL REGULATIONS OF THE PROTECTION OF WHISTLE-BLOWERS KEY GUIDE LINES

Vesna Bilbija, MA, Public company „Post offices of Serbia”
Arbitrator/conciliator, Republic Agency for Peaceful Settlement of Labour Disputes

Summary

By the Law on Ratification of the United Nations' Convention against corruption and the Law on validation of the Civic-legal Convention on corruption, the Republic of Serbia has made a commitment to arrange the issue of the protection of those who report the suspected corruption and other illegal conduct, comprehensively and by law. According to the Article 9 of the Civic-Legal Convention on corruption, each contracting party should provide, in the domestic law, appropriate protection from any unjustified sanction against the employees, who have justified reason to suspect corruption and who, in good faith, report their suspicion to persons or bodies in charge.

The commitment of the Republic of Serbia for the resolute fight against corruption which includes creation of the normative framework, systematic construction and strengthening of institutions as a precondition for the efficient fight against corruption, was confirmed by passing the National Strategy for combating against corruption for the period from year 2013 until 2018 and the accompanying Action Plan. By passing the Law on Protection of Whistle-blowers, the Republic of Serbia has taken the necessary steps towards the establishing of the normative framework and capacity for determined combat against corruption and at the same times it realizes the obligations undertaken from the international acts, and above all the recommendations of the Group of states for the combat against corruption of the Council of Europe (GRECO).

Based on the Act 17 and Act 25 § 3 of the Law on Protection of the Whistle-blowers, the Minister of Justice has passed the following sub-legal documents: Regulations on the manner of internal alert, on the manner of choosing the person in charge with the employer, and also concerning other matters of importance for internal alert with the employer with more than ten employees and the Regulations on the Programme to acquire specialized knowledge concerning the protection of whistle-blowers.

Key words: law, corruption, alert, whistle-blower, protection of whistle-blowers

LITERATURA

- Bilbija, V., Teret dokazivanja (*onus probandi*) u sporovima o diskriminaciji i zlostavljanju na radu, *Izbor sudske prakse*, br. 4/2015, 2014, 14–18.
- Lubarda, B., Posebna zaštita zaposlenog uzbunjivača, *Pravni život*, br. 11/2011, 439–449.
- Zakon o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije, *Službeni glasnik SCG – međunarodni ugovori*, br. 12/2005.
- Zakon o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji, *Službeni glasnik RS – međunarodni ugovori*, br. 102/2007.
- Ustav Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 83/2006 i 98/2006.

Zakon o radu, *Službeni glasnik RS* br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013 i 75/2014.
Zakon o parničnom postupku, *Službeni glasnik RS*, br. 72/2011 i 55/2014.
Zakon o obligacionim odnosima, *Službeni list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, *Službeni list SRJ*, br. 31/93 i *Službeni list SCG*, br. 1/2003 – Ustavna povelja.
Zakon o zaštiti uzbunjivača, *Službeni glasnik RS*, br. 128/14.
Pravilnik o Programu siticanja posebnih znanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača, *Službeni glasnik RS*, br. 4/2015.
Pravilnik o načinu unutrašnjeg uzbunjivanja, načinu određivanja ovlašćenog lica kod poslodavca, kao i drugim pitanjima od značaja za unutrašnje uzbunjivanje kod poslodavca koji ima više od deset zaposlenih, *Službeni glasnik RS*, br. 49/2015.
<http://free-group.eu/2015/05/21/europe-and-whistleblowers-still-a-bumpy-road/15>.

Алекса Радоњић,
асистент на Правном факултету
Универзитета Унион у Београду

**КРИТИЧКИ ОСВРТ НА „ГЛАС ПРОТИВ ЗАБРАНЕ
ИЗ ЧЛАНА 1717 НАЦРТА ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА СРБИЈЕ”
И НА СТИЦАЊЕ ОД НЕВЛАСНИКА У НАЦРТУ
– ПУТ КА НОВОМ СТИЦАЊУ ОД НЕВЛАСНИКА***

УВОД

Овај чланак је инспирисан текстом др Нине Планојевић „Стицање својине од невластника – Глас против забране из чл. 1717. Нацрта Грађанског законика Србије“,¹ на шта и наслов овог прилога алудира. Др Планојевић у свом чланку даје веома занимљив упоредноправни и историјскоправни приказ института стицања од невластника и мада се са главним закључком рада – да треба дозволити стицање од невластника у случају несталих ствари² – слажем, ипак неке закључке и предлоге изнете у том чланку не могу да прихватим. Не слажем се, на пример, да је спорни члан Нацрта у супротности са правом ЕУ и обавезама које је Република Србија преузела потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП).³ Такође се не слажем са дометом промена за које се залаже. Отуда и први део наслова овог рада.

* Рад примљен 28. 4. 2017. године.

¹ Планојевић, Н., „Стицање својине од невластника – Глас против забране из члана 1717 Нацрта Грађанског законика Србије”, *Актуелна питања савременог законодавства*, Јун 6–10, Будва, 2016, 55–71.

² *Истио*, 70.

³ *Истио*.

С друге стране, сматрам да начин на који је уређено стицање од невластника у Нацрту треба изменити. Као што сам већ нагласио, слажем се да треба дозволити стицање и несталих ствари од невластника. Такође сматрам да се правилима о стицању од невластника мора обухватити и тргови-на путем интернета за шта у Нацрту предложена правила нису способна. Зато ћу предложити ново решење за правила о стицању од невластника. Отуда и други део наслова овог рада.

Циљ овог чланка, дакле, јесте да се анализа др Планојевић ослободи непотребних делова и извесних недоследности и на том темељу изгради аргументација за нова правила о стицању од невластника, која на крају чланка јасно формулишем.

КРИТИКА КРИТИКЕ

Постоји више замерки које је др Планојевић изнела у односу на чл. 1717. Нацрта.⁴ Покушаћу укратко да их прикажем и дам свој коментар на сваку од њих. Она пре свега тврди да је чл. 1717. Нацрта у супротности са сада важећим решењем из Закона о основама својинскоправних односа (ЗОСПО),⁵ тачније с општеприхваћеним схватањем да је стицање несталих ствари од невластника дозвољено чл. 31. ЗОСПО,⁶ али и са нашом правном традицијом⁷ с обзиром на то да је исто решење било предвиђено и предратним правним правилима.⁸ Имајући у виду да чл. 1717. Нацрта искључује могућност стицања својине од невластника на изгубљеним, затуреним, украденим или отетим стварима, констатује се да је онда стицање од невластника према Нацрту могуће заправо само од лица коме је власник поверио ствар, а да су друге две ситуације (стицање од трговца и јавна продаја) које Нацрт предвиђа⁹ заправо обесмишљене.¹⁰

⁴ Комисија за израду Грађанског законика, Грађански законик Републике Србије – радни текст припремљен за јавну расправу са алтернативним предлозима, Београд, 2015.

⁵ *Службени лист СФРЈ*, бр. 6/80 и 36/90, *Службени лист СРЈ*, бр. 29/96 и *Службени гласник РС*, бр. 115/2005 – др. закон.

⁶ Планојевић, Н., *нав. дело*, 56–57. По свему судећи судска пракса ипак нема јединствен став о овом питању. У том смислу видети одлуку Врховног суда Србије, Рев. 1550/98 како је цитирана у: Вуковић, С., *Судска пракса из својинскоправних односа*, Пословни биро, Београд, 2003, 240.

⁷ Планојевић, Н., *нав. дело*, 69.

⁸ Видети Станковић, О., Орлић, М., *Стварно право*, Номос, Београд, 1996, 81.

⁹ Видети Грађански законик Републике Србије – радни текст припремљен за јавну расправу са алтернативним предлозима, 2015, чл. 1714.

¹⁰ Планојевић, Н., *нав. дело*, 58.

Последњи закључак је сасвим на месту. Заиста се чини да је, ако је стицање од невластника могуће само уколико је власник добровољно препустио ствар преносиоцу, дакле не и ако је преносилац стекао државину на ствари и без воље власника (тако што ју је власник изгубио или затурио, или му је она украдена) тешко замислива друга ситуација стицања од невластника осим стицања од власниковог повереника. Јер ако је власников повереник лице коме је власник поверио ствар по неком правном основу који није уперен на пренос права својине,¹¹ а важи забрана из чл. 1717. Нацрта, онда су трговац и преносилац на јавној продаји обухваћени појмом повереника јер је и њима власник морао поверити ствар да би стицање од невластника било могуће. Зато је чл. 1714. Нацрта могао бити једноставнији. Набрајање посебних случајева чини се излишним. Довољно је било прописати у општим условима да је власник морао преносиоцу добровољно препустити ствар по неком правном основу који није усмерен на пренос права својине.

Међутим, констатација да је предложено решење у Нацрту другачије од досадашњег није ваљан аргумент за или против новог решења. Ако би сама супротност са досадашњим правним правилима или правном традицијом био валидан аргумент против неког новог решења, тешко је да би икада дошло до било каквог напретка у праву. Оцену чл. 1717. Нацрта не треба заснивати на поменутој супротности, већ треба видети која је сврха института стицања од невластника, да ли је та сврха прихватљива, ако јесте да ли се она постиже предложеном нормом. Тако нешто ауторка и чини. На тај део њене анализе ћу ускоро и прећи, али пре тога морам да се осврнем на њену тврдњу да је чл. 1717. Нацрта у супротности са правом ЕУ и да би Србија усвајањем оваквог решења повредила обавезу да своје право усклади са правним тековинама ЕУ, коју је преузела потписивањем ССП-а.¹²

Ову тврдњу ауторка базира на томе што је чл. 1717. Нацрта предвиђено потпуно другачије решење од онога које је предвиђено чл. VIII.-3:101. Нацрта Заједничког референтног оквира (DCFR).¹³ За одредбе овог документа каже да имају карактер меког права „са чијом садржином државе ЕУ треба да с временом ускладе своја национална решења“.¹⁴ Међутим, ову тврдњу демантују већ сами аутори DCFR-а. Наиме, у уводном делу сажетог издања¹⁵ DCFR-а јасно се каже да је то академски документ који „не садржи нити једно правило или дефиницију или начело које је

¹¹ Видети Грађански законик Републике Србије – радни текст припремљен за јавну расправу са алтернативним предлозима, 2015, чл. 1714.

¹² Планојевић, Н., *нав. дело*, 64.

¹³ *Истио*.

¹⁴ *Истио*.

¹⁵ Без упоредноправних коментара на модел – правила.

одобрило или му дало правну снагу било које политички легитимисано тело на Европском или националном нивоу.¹⁶ Једна од сврха DCFR-а је сте да „послужи као нацрт за састављање ’политичког’ Заједничког референтног оквира (CFR)“ чије доношење је Европска комисија предложила 2003. године у свом Акционом плану за кохерентније европско уговорно право.¹⁷ Један од циљева тог политичког документа јесте стварање „базе за даље размишљање о опционом инструменту у области европског уговорног права.“¹⁸ Један такав опциони инструмент је и био предложен. То је Заједнички европски закон о продаји (CESL)¹⁹ који, међутим, до дана данашњег није усвојен. Колико је мени познато није ни CFR.

Чак и да је DCFR усвојен као правно обавезујући документ који би за дејство имао измене унутрашњег права држава чланица ЕУ, то би било у супротности са примарним правом ЕУ. Наиме, досадашња активност ЕУ на пољу грађанског права односила се претежно на заштиту потрошача, те је имала утицаја на уговорно право, односно право потрошача држава чланица. Такве интервенције су правдане потребом да се оснажи функционисање јединственог тржишта.²⁰ Функционисање јединственог тржишта спада у надлежност подељену између ЕУ и држава чланица.²¹ То значи да се на мере које у тој области предузима ЕУ примењују начела субсидијарности и сразмерности.²² То даље значи да органи ЕУ морају доказати да разлике у томе како државе чланице уређују поједина питања заиста ометају функционисање јединственог тржишта да би смели да интервенишу; сама чињеница да је неки правни институт различито уређен у државама чланицама није довољна.²³ Затим, начело сразмерности налаже да се не

¹⁶ Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law, 2009, *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR)*, München, Sellier European Law Publishers, 3–6.

¹⁷ Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law, 2009, 4.

¹⁸ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan, COM (2003) 68 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:52003DC0068> 22. 4. 2017), 2.

¹⁹ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Common European Sales Law, COM (2011) 635. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1493377048181&uri=CELEX:52011PC0635> 28. 4. 2017).

²⁰ Видети нпр. уводни део Директиве 2011/83/EУ (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0083> 23. 4. 2017).

²¹ Treaty on the Functioning of the European Union, Article 4. (<http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties.html> 23. 4. 2017).

²² Treaty on European Union, Article 5(3) and (4) (<http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties.html> 23. 4. 2017).

²³ Erp, S. van, and Akkermans, B. (eds), 2012, *Cases, Materials and Text on Property Law*, Oxford, Hart Publishing, 1030.

задире у права држава чланица више него што је неопходно да би се циљ постигао. Тако су на пример предлагачи CESL-а, због начела сразмерности, предвидели да то буде опциони инструмент који ће се примењивати само на случајеве прекограничне трговине.²⁴ Не и да државе чланице мењају своје право како би се са тим документом ускладиле. Дакле, чак и да је DCFR усвојен као правно обавезујући акт, сва је прилика да би начело сразмерности налагало да се њиме уређују прекограничне ситуације, не и да државе чланице мењају своје унутрашње право.²⁵ Коначно DCFR није донет у облику препоруке или мишљења, а то су две форме у којима се меко право ЕУ јавља.²⁶

Оно што DCFR свакако јесте, то је плод вишегодишњег рада великог броја стручњака из области грађанског и упоредног права и права ЕУ.²⁷ Као такав, свакако има ауторитет и сигурно може послужити као инспирација законодавцима било на националном нивоу, било на нивоу ЕУ, чему се аутори и надају.²⁸ Стога, никако није погрешно консултовати овај документ приликом анализе неког правног правила, али јесте, бојим се, грешка тврдити да он представља право ЕУ (тврдо или меко свеједно), и да постоји обавеза да се право држава чланица усклади са оним што се у DCFR-у налази. Дакле, Србија не би прекршила своје обавезе преузете потписивањем ССП-а ако би усвојила решење предложено у члану 1717. Нацрта.

Сада могу да се окренем суштинском делу анализе. Оном делу у којем се разматра која је сврха стицања од невласника и да ли се забраном из члана 1717. Нацрта та сврха постиже.

Постоје две врсте интереса који се могу штитити институтом стицања од невласника, или два разлога због којих се овај институт уводи у законодавство. Први разлог јесте успостављање равнотеже између интереса власника и интереса савесног прибавиоца. Други разлог јесте заштита неког општег интереса који надилази ове појединачне. Др Планојевић сасвим исправно, по мом скромном суду, предност даје заштити општег интереса као разлогу постојања стицања од невласника, јер ако останемо

²⁴ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Common European Sales Law, COM (2011) 635.

²⁵ Ову тврдњу заснивам на томе што је DCFR по структури и садржини сличан CESL. Штавише свеобухватнији је од њега. Стога сматрам да, када би DCFR био усвојен као акт секундарног законодавства ЕУ, он би морао бити усвојен у форми уредбе ЕУ која би била примењива на само на прекограничне случајеве, баш као што је стајало и у предлогу CESL-а, а због начела сразмерности.

²⁶ Treaty on the Functioning of the EU, Article 288.

²⁷ Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law, 2009, 6.

²⁸ *Истио*, 7–8.

на терену појединачних интереса никада нећемо пронаћи адекватно решење зато што ће увек једна страна бити неоправдано оштећена.²⁹ Став да је сврха стицања од невластника заштита неког објективног интереса, а не балансирање између појединачних заступају и други правни писци.³⁰ Заштита правног промета, односно трговине је објективни интерес око којег изгледа постоји консензус у правној теорији када је реч о стицању од невластника.³¹ Ако је то циљ правила о стицању од невластника, онда спрам тог циља треба и ценити ваљаност предложеног правила, тј. да ли се предложеним правилом постиже зацртани циљ.

То др Планојевић и чини. Тако она констатује да стицаоца треба штитити увек када је државина невластника – преносиоца оправдано створила привид код стицаоца да невластник – преносилац има овлашћење да пренесе својину на датој ствари, без обзира како је та ствар изашла из државине власника.³² Сасвим исправно тврди да нема основа за разликовање ситуација стицања од невластника према начину на који је ствар напустила државину власника. За такво разликовање нема основа у моралу јер је провера или утаја једнако неморална као и крађа, а једнако је и кажњива.³³ Боље речено, правдање таквог разликовања моралом или заштитом јавног интереса, који се огледа у спречавању непожељног понашања, једноставно није доследно циљу којим се правда. Разликовање које праве аутори Нацрта не треба правдати ни кривицом власника за избор повереника, јер у садашњим околностима у типичним ситуацијама власници „објективно нису у могућности да проверавају солидност оних којима своје ствари поверавају“³⁴. Или како др Планојевић примећује, за ту врсту приговора власнику ствари имало би места када бисмо живели у малим заједницама где се људи мање или више познају, али то више није случај.³⁵ Стога, се она залаже да се у трговачкој сфери, што ће рећи приликом трансакција са невластником који је трговац или лицем које се са њим може изједначити попут продавца на пијаци или сајму, треба дозволити стицање од невластника без обзира да ли се ради о повереним стварима или стварима које су

²⁹ Планојевић, Н., *нав. дело*, 2016, 65–66.

³⁰ Видети Станковић, О., Орлић, М., *нав. дело*, 80, или Salomons, A., F., How to Draft New Rules on the Bona Fide Acquisition of Movables for Europe? Some Remarks on Method and Content, in: Faber, W., Lurger, B. (eds.), *Rules for the Transfer of Movables. A Candidate for European Harmonisation or National Reforms?*, Sellier European Law Publishers, Munich, 2008, 148.

³¹ Salomons, F. A., On the Economics of the Good Faith Acquisition Protection in the DCFR, in: Somma, A. (ed.), *The Politics of the Draft Common Frame of Reference*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2009, 202.

³² Планојевић, Н., *нав. дело*, 66.

³³ *Исто*, 66–67.

³⁴ Станковић, О., Орлић, М., *Стварно право*, Номос, Београд, 1996, 80.

³⁵ Планојевић, Н., *нав. дело*, 67.

на други начин изашле из власникове државине.³⁶ Са друге стране, сматра да у трансакцијама између појединаца, где ниједна страна није трговац и где појединци отуђују углавном своје половне ствари, интерес несметаног одвијања трговине није пречи од интереса власника; да у таквим ситуацијама у којима стицалац прибавља ствар „из руке“ има довољно времена да се испита порекло ствари и личност преносиоца; те да у овој сфери заштиту треба сузити само на поверене ствари.³⁷

Са делом анализе др Планојевић који се тиче стицања од невластника у домену трговине сам сагласан, мада не без остатка. Што се тиче другог дела који се односи на стицање у грађанскоправној сфери, примећујем једну недоследност и имам другачији поглед на ствари. Пошто моја неслагања могу бити упућена и решењу које су аутори Нацрта предвидели, тим пре што је оно рестриктивније од онога што предлаже др Планојевић, то ћу та неслагања изнети у другом делу овог прилога који је критички осврт на стицање од невластника како је предвиђено Нацртом Грађанског законика Србије.

КРИТИЧКИ ОСВРТ НА СТИЦАЊЕ ОД НЕВЛАСНИКА У НАЦРТУ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА СРБИЈЕ

Прва тачка неслагања са др Планојевић и са ауторима Нацрта јесте да државина стицаоца ствара привид власништва. Тачније, не слажем се са имплицитном поруком да само државина стицаоца ствара привид власништва. Истина, аутори Нацрта нису то изричито предвидели, али се такав став да наслутити из формулације чланова 1714. и 1715. Нацрта. Сви предвиђени случајеви у наведеним члановима имплицирају да је стицалац од невластника стекао непосредну државину било по, пре, или после закључења теретног уговора који је основ преноса, дакле да се невластник стицаоцу легитимисао непосредном државином. Такав став, уколико сам исправно протумачио норму Нацрта и став др Планојевић, занемарује нову реалност – трговину путем интернета.³⁸ Данас се на тај начин може купити скоро све, од земље за цвеће, преко трегера за панталоне, до књига. Два велика малопродајна ланца која послују у Србији омогућила су куповину намирница попут воћа, поврћа, хлеба и сл. путем интернета. У тим случајевима продавац се не легитимише државином, већ тврдњом да неки предмет „има на стању“. Робу коју купац тако купи добије на

³⁶ *Истио*, 68.

³⁷ *Истио*, 68–69.

³⁸ Salomons, A. F., *нав. дело*, 152.

кућну адресу, а да никада није имао физички контакт са продавцем, те ни прилику да се увери да продавац има непосредну државину на роби. Ова реалност није занемарена само код нас, јер „сви правни системи који предвиђају заштиту савесног стицаоца захтевају да неовлашћени продавац има државину“³⁹. Тај консензус није разлог да се ово питање не реши. Штавише, прилика је да наш Законик буде пример за остале законике. Осим тога, ако се слажемо да је заштита трговине циљ заштите савесног стицаоца од невластника, онда би ускраћивање те заштите у случају *on-line* куповине било у супротности са тим циљем.⁴⁰ Један од предлога како решити овај проблем јесте да се захтев да преносилац има непосредну државину у потпуности замени стандардом дужне пажње који ће судска пракса прецизирати сходно околностима случаја.⁴¹ Мени се, пак, чини да је у нашем случају довољно ст. 2. чл. 1715. Нацрта изменити тако да гласи:

Ако стицалац није стицао непосредну државину на ствари одмах по закључењу уговора, право својине ће стићи тек када му ствар буде предаша у непосредну државину.

Оваква формулација обухвата и случајеве *on-line* трговине јер у тим случајевима купцу ствар и бива предата после закључења уговора тако што му је послата на кућну адресу, само што као битна не фигурира чињеница да је преносилац имао непосредну државину на ствари у тренутку закључења уговора. Што се тиче уверења стицаоца да је преносилац био овлашћен да пренесе право својине на одређеној ствари, уместо државине можемо се ослонити на стандард савесности који већ постоји у Нацрту, јер он предвиђа да стицалац ни у моменту закључења уговора ни у тренутку када му је преносилац ствар предао (а предаја се може извршити и слањем ствари од стране преносиоца или по његовом налогу уколико се усвоји измена коју сам горе предложио) није знао, нити је с обзиром на околности могао знати да преносилац није власник ствари. Дакле да, с обзиром да се ради о куповини путем интернета, није могао знати да преносилац није овлашћен да пренесе право својине. То не значи да је *on-line* купац разрешен сваке дужности да води рачуна о томе од кога ствар купује, већ да се у *on-line* окружењу веродостојност продавца проверава, а дужна пажња испољава на другачији начин. На пример тако што ће се пре куповине на интернету потражити коментари претходних муштерија *on-line* продавца, што *on-line* купци редовно и чине како би проверили да ли су претходни купци били задовољни производом и услугом. Дакле, ни-

³⁹ *Истио.*

⁴⁰ *Истио.*

⁴¹ *Истио*, 152–153.

сам за то да се од државине одустане у сваком случају, већ само у случају стицања од невластника у *on-line* окружењу.

Друга тачка неслагања са ауторима Нацрта је ограничавање стицања од невластника само на случај када су ствари поверене преносиоцу. О овоме је већ било речи и ту заступама скоро исти став као и др Планојевић. Кажем скоро, јер се не слажемо око домета, тј. око тога у којим све ситуацијама не треба правити разлику између поверених и несталих ствари. Да се подсетимо, она сматра да у трансакцијама између грађана где се углавном ради о продаји половних ствари интерес власника претеже над интересом трговине, да купци имају времена да провере личност власника и припадност ствари, но ипак дозвољава стицање од невластника у случају поверених ствари.⁴² Као што сам и рекао, примећујем недоследност у таквом резонувању. Ако овде треба дати предност појединачним интересима и ако интерес власника претеже, онда треба забранити стицање од невластника у потпуности. Само такво решење је доследно аргументацији да су проневера, утаја и крађа једнако неморални и кажњиви, као и да не можемо сваливати кривицу на власника за избор повереника. Ово последње важи и за грађанскоправни промет јер власник може, на пример, ствар однети на поправку у сервис, а запослени у том сервису може ствар отуђити приватно, дакле не у улози трговца. Стога се чини да нема основа да се прави разлика између поверених и несталих ствари ни у грађанскоправном промету. Зато, ако у грађанскоправном промету балансирамо између приватних интереса, па сматрамо да претеже интерес власника, онда нема места стицању од невластника уопште. Ако ипак желимо да изађемо у сусрет савесном стицаоцу, онда нема основа за прављење разлике између поверених и несталих ствари.

Осим тога, ни у грађанскоправном промету се ствари више не стиичу искључиво *из руке*. Познате су ми бар три интернет платформе које функционишу у Србији, а на којима појединци могу да продају половне ствари. Некада се они сретну и продавац преда ствар купцу из руке у руку, али се често све завршава тако што ствар, по извршеној уплати, буде послата купцу. Тада важи све што сам већ рекао о *on-line* трговини. Једини начин да се овде провери солидност преносиоца јесу оцене и коментари других корисника платформи који су евентуално нешто већ куповали од тог преносиоца. Међутим, постоје и они који су само једном или свега неколико пута продавали ствари на овај начин или то чине први пут. У тим случајевима ни коментари ни оцене неће бити од велике помоћи, већ друге околности. На пример, да ли је цена неке ствари претерано ниска с обзиром на њену објективну вредност.

⁴² Видети напомену 37.

Конечно, и у грађанскоправном промету се може идентификовати јавни интерес који се стицањем од невластника штити. Наиме, Бригита Лургер указује да се стицање од невластника претежно односи на половне ствари, па заштита савесног стицаоца има своје социо-политичке аспекте јер такве ствари по правилу купују лица ограничених финансијских могућности.⁴³ Било да прихватимо да и у грађанскоправном промету постоји јавни интерес који се стицањем од невластника штити, било да смо на терену појединачних интереса, сматрам да ни у овом промету не треба правити разлику између начина на који је ствар изашла из власникове државине.

У складу са свим што је до сада речено долазим до закључка да је адекватнија архитектура правила о стицању од невластника она која се може наћи на пример у Француској или Холандији. Наиме, у овим државама правила о стицању од невластника предвиђају само опште услове, док се чињеница да је ствар стечена примерице од трговца узима у обзир само изузетно.⁴⁴ Постоје други инструменти којима се чињеница да се ствар стиче од трговца или на јавној продаји уважава. Сматрам да се тим истим средствима може успоставити равнотежа између јавног интереса и интереса власника, односно интереса власника и интереса савесног стицаоца (ако се прихвати став да се у грађанскоправној сфери балансира између приватних интереса), а да се остане доследан аргументацији против разликовања начина на који је ствар изашла из власникове државине.

Један од тих инструмената јесте захтев савесности који подразумева да стицалац мора да покаже извештајан степен пажње. Ако неко купује златан сат на буљој пијаци по багателној цени, свакако мора да посумња у то да ли је тај продавац заиста и овлашћен да му пренесе својину на том сату. Да савесност подразумева и одређени степен пажње није новина, и такав став се може наћи и у домаћој⁴⁵ и у иностраној судској пракси.⁴⁶ Остаје дилема само да ли начин на који се савесност дефинише у Нацрту отежава процену савесности стицаоца. Наиме, у Нацрту је савесност дефинисана као негативна чињеница из чега следи да је терет доказивања на

⁴³ Salomons, A. F., *нав. дело*, 149.

⁴⁴ Види члан 3:86 BW-a (<http://www.dutchcivillaw.com/legislation/dccctitle3301.html> 27. 4. 2017.), и Ritaine, E., C., National Report on the Transfer of Movables in France, in: Faber, W. and Lurger, B. (eds.), National Reports on the Transfer of Movables in Europe, 4, Sellier European Law Publishers, München, 2008, 123–124.

⁴⁵ „...за оцену савесности такође је од значаја и чињеница да ли је уговорена и исплаћена продајна цена... у моменту закључивања уговора о купопродаји била реална, односно сагласна стварној тржишној цени возила.“ Врховни суд Србије, Рев. 4634/96, преузето из Вуковић, С., 241.

⁴⁶ Врховни суд Холандије је донео одлуку којом се купац половног аутомобила неће сматрати савесним стицаоцем ако пре закључења уговора није прегледао документа о регистрацији како би утврдио да је продавац заиста власник аутомобила, види Salomons, A. F., *нав. дело*, 153.

власнику што знатно отежава његов положај јер није он тај који је упознат са детаљима стицања на основу којих се може просудити да ли је стицалац показао дужну пажњу. Савесност је на сличан начин дефинисана и у Грађанском законнику Аустрије (ABGB), али је законодавац уз дефиницију дао примере објективних околности као што су изузетно ниска цена ствари, њена природа итд., а које су код разумног стицаоца морале изазвати сумњу.⁴⁷ Даље, Грађански законик Холандије (BW) уместо савесности дефинише несавесност прописујући да особа није савесна ако је знала за чињенице или право од којих њена савесност зависи, или ако их је с обзиром на околности требала знати, при чему се може сматрати да је требала знати иако није била у могућности да истражи чињенице или право уколико је имала добре разлоге да сумња.⁴⁸ На овај начин је терет доказивања равномерније распоређен. У случају судског спора са власником ствари, стицалац би морао да изнесе околности које оправдавају његово уверење да је преносилац био овлашћен да му пренесе право својине на ствари, па ако те околности говоре у прилог његове савесности тек се онда терет доказивања пребацује на власника.⁴⁹ Међутим, савесност се у Србији и по важећем праву дефинише као и у Нацрту. Сваки студент права већ на првој години студија научи да је савестан онај који није знао нити је могао знати за правно релевантну чињеницу. И са тако дефинисаном савесношћу судска пракса је нашла начина да узме у обзир објективне околности под којима је стицалац стекао ствар и оцени његову савесност,⁵⁰ па је можда то разрешење поменуте дилеме. У сваком случају стандард савесности дозвољава да се степен пажње који се од стицаоца захтева прилагођава конкретним околностима, па ће се од стицаоца ствари захтевати нижи степен пажње приликом куповине од лица чија је делатност да такву врсту ствари ставља у промет, или на јавној продаји, него када се ради о грађанскоправном промету. Тиме се штити несметано функционисање трговине, односно поверење у јавну власт која стоји својим ауторитетом иза јавне продаје. Дакле, чини се непотребним прописивати посебне ситуације у којима је стицање од невластника дозвољено.

⁴⁷ Faber, W., National Report on the Transfer of Movables in Austria, in: Faber, W. and Lurger, B. (eds.), National Reports on the Transfer of Movables in Europe, 1, Sellier European Law Publishers, Munich, 2008, 155.

⁴⁸ Види чл. 3:11 BW-a, (<http://www.dutchcivillaw.com/legislation/dcctitle3301.htm> 27. 4. 2017).

⁴⁹ Salomons, A. F., National Report on the Transfer of Movables in the Netherlands in: Faber, W. and Lurger, B. (eds.), National Reports on the Transfer of Movables in Europe, 6, Sellier European Law Publishers, Munich, 2008, 112.

⁵⁰ Видети напомену 45.

Други инструмент јесте право власника на откуп ствари од савесног стицаоца. Нацрт, као и ЗОСПО даје власнику могућност да у прописаном року откупи ствар од савесног стицаоца, под условом да је ствар за власника од нарочитог значаја.⁵¹ Уколико постоји потреба да се успостави разлика између стицања од трговца и на јавној продаји с једне, и стицања у грађанскоправном промету с друге стране, може се прописати право власника на откуп ствари од савесног стицаоца који је ствар стекао у грађанскоправном промету без обзира да ли она за власника има посебан значај, а право на откуп ствари од посебног значаја (које је рестриктивније) оставити у случају да је стицалац ствар стекао од трговца или на јавној продаји. Тиме се уважава интерес несметаног функционисања трговине, односно поверења у јавну продају иза које својим ауторитетом стоји јавна власт, јер се у тим случајевима сужава могућност за откуп. У грађанскоправном промету се, пак, оставља шира могућност за откуп што је чини ми се добар баланс између интереса који се ту могу јавити, а о којима је већ било речи и с обзиром на карактеристике ове врсте промета у поређењу са прве две.

На основу свега реченог сматрам да би члан 1714. Нацрта требало изменити, те избрисати посебне ситуације, па би он гласио:

Право својине на покрећној ствари може се стићи ако је преносилац, без обзира што није био власник или од власника овлашћен да то учини (у даљем тексту невластник), предао покрећну ствар савесном прибавиоцу у својинску државину на основу претходног уговора усмереног на пренос права својине.

Затим сматрам да би ст. 2. чл. 1715. Нацрта требало изменити онако како сам раније у тексту већ предложио. Даље, сматрам да би чл. 1717. Нацрта требало брисати и, најзад, да би право на откуп предвиђено чл. 1718. Нацрта требало изменити тако да гласи:

Ако је савесни стицалац ствар стекао од невластника који у оквиру своје делатности у врсту ствари редовно ставља у промет, или на јавној продаји, ранији власник може захтевати да откупи ту ствар од

⁵¹ Грађански законик Републике Србије – радни текст припремљен за јавну расправу са алтернативним предлозима, 2015, чл. 1718, и ЗОСПО, *Службени лист СФРЈ*, бр. 6/80 и 36/90, *Службени лист СРЈ*, бр. 29/96 и *Службени гласник РС*, бр. 115/2005 – др. закон, чл. 31. Морам да приметим да је Нацрт непрецизан у поређењу са ЗОСПО. И у једном и у другом документу је предвиђен рок у којем власник може захтевати откуп ствари, али за разлику од ЗОСПО, у Нацрту није прописано од када се тај рок рачуна.

савесног стицаоца по цени коју је стицалац за ствар илазио, само ако та ствар за раније власника има посебан значај.

Ако је савесни стицалац ствар стекао од невластника који му ствар није продао у оквиру своје делатности, ниш на јавној продаји, ранији власник може захтевати да ојкуи ствар од савесног стицаоца по цени коју је стицалац за ствар илазио, без обзира да ли та ствар за раније власника има посебан значај.

Захтев из става првог и другог овог члана, ранији власник може да истакне у року од годину дана од дана када је савесни стицалац стекао својину на ствари од невластника.

ЗАКЉУЧАК

Критику правила о стицању од невластника треба базирати на томе да ли се предвиђеним правилом постиже жељени циљ. Ако прихватимо да се стицањем од невластника штити неки јавни интерес као што је неометано одвијање трговине, или у грађанскоправном промету заштита интереса особа слабије куповне моћи; ако прихватимо да нема основа за разликовање начина на који је ствар напустила власникову државину јер су сви противни моралу, па се тим разликовањем морал не штити доследно, нити се власнику може типично приписати у кривицу избор повереника, то морамо прихватити и за трговачку и за грађанскоправну сферу уколико желимо да останемо доследни понуђеним аргументима; онда следи другачија структура правила о стицању од невластника јер нема разлога таксативно набрајати ситуације у којима је стицање дозвољено. Исти ефекат се постиже применом начела савесности јер је логично да је тешко да је стицалац знао или могао знати, тј. имао разлога да сумња да стиче од невластника када ствар прибавља од трговца који се бави продајом те врсте ствари, или на јавној продаји, а да је већи степен опрезности потребан приликом куповине од појединаца који ствари не продају у својству трговца. Осим тога баланс између интереса власника и јавног интереса који се стицањем од невластника штити може се направити и подешавањем права власника на откуп ствари, те прилагођавањем услова за откуп околностима у којима је савесни стицалац стекао ствар од невластника.

Коначно, у обзир се мора узети реалност куповине путем интернета, па се не сме штитити само онај савесни стицалац коме се продавац легитимисао непосредном државином. Ту опет важну улогу има стандард савесности који омогућава да се цени да ли је стицалац оправдано веровао да преносилац има право да му пренесе својину на ствари имајући у виду околности под којима је ствар стечена.

На основу изнете аргументације треба изградити ново правило о стицању од неовлашћеног које доследно штити интересе ради којих је предвиђено и које иде у корак са технолошким развојем. Верујем да формулација правила које сам у тексту предложио испуњава ове услове.

ЛИТЕРАТУРА

- Erp, S. van, and Akkermans, B. (eds), *Cases, Materials and Text on Property Law*, Hart Publishing, Oxford, 2012.
- Faber, W., National Report on the Transfer of Movables in Austria, in: Faber, W. and Lurger, B. (eds.), *National Reports on the Transfer of Movables in Europe*, 1, Sellier European Law Publishers, München, 2008, 1–219.
- Планојевић, Н., Стицање својине од невластника – Глас против забране из члана 1717 Нацрта Грађанског законика Србије, 55–71, *Актуелна питања савременог законодавства*, Будва, јун 2016, 6–10.
- Ritaine, E. C., National Report on the Transfer of Movables in France, in: Faber, W. and Lurger, B. (eds.), *National Reports on the Transfer of Movables in Europe*, 4, Sellier European Law Publishers, München, 2008, 123–124.
- Salomons, A. F., How to Draft New Rules on the Bona Fide Acquisition of Movables for Europe? Some Remarks on Method and Content, in: Faber, W., Lurger, B. (eds.), *Rules for the Transfer of Movables. A Candidate for European Harmonisation or National Reforms?*, Sellier European Law Publishers, München, 2008, 141–154.
- Salomons, A. F., National Report on the Transfer of Movables in the Netherlands in: Faber, W. and Lurger, B. (eds.), *National Reports on the Transfer of Movables in Europe*, 6, Sellier European Law Publishers, München, 2008, 1–159.
- Salomons, F. A., On the Economics of the Good Faith Acquisition Protection in the DCFR, in: Somma, A. (ed.), *The Politics of the Draft Common Frame of Reference*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2009, 199–216.
- Станковић, О., Орлић, М., *Сиварно право*, Номос, Београд, 1996.
- Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law, *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR)*, Sellier European Law Publishers, München, 2009.
- Вуковић, С., *Судска пракса из својинскоправних односа*, Пословни биро, Београд, 2003.
- Комисија за израду Грађанског законика, *Грађански законик Републике Србије – радни текстови припремљени за јавну расправу са алтернативним предлозима*, Београд, 2015.
- Закон о основама својинско правних односа, *Службени лист СФРЈ*, бр. 6/80 и 36/90, *Службени лист СРЈ*, бр. 29/96 и *Службени гласник РС*, бр. 115/2005 – др. закон.
- Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - A more coherent European contract law - An action plan, COM (2003) 68 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:52003DC0068> 22. 4. 2017).

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Common European Sales Law, COM (2011) 635. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1493377048181&uri=CELEX:52011PC0635> 28. 4. 2017).

Directive 2011/83/EU, (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0083> 23. 4. 2017)

Treaty on the Functioning of the European Union, (<http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties.html> 23. 4. 2017).

Treaty on European Union, (<http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties.html> 23. 4. 2017).

MEĐUNARODNO PRAVO I SUVERENITET

Slavko Bogdanović

LICE BALKANSKOG PRINCA

**Suverenitet i prekogranične vode
u praksi zemalja jugoistočne Evrope,**

Novi Sad, 2016.

U izdanju Društva za politiku i pravo životne sredine *Equilibrium Srbija* i Globalne platforme za održivi mir i razvoj *Equilibrium Zagreb*, krajem 2016. godine objavljena je nova knjiga Slavka Bogdanovića: *Lice balkanskog princa. Suverenitet i prekogranične vode u praksi zemalja jugoistočne Evrope*.

Slavko Bogdanović, međunarodno priznati ekspert za vodno pravo, autor je knjiga *Vodoprivredne organizacije – uporednopravna studija pravnog položaja* (Eco-Tech, S. Mitrovica & Priroda, 1995) i *International Law of Water Resources – Contribution of the International Law Association 1954–2000* (Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 2001). Pored toga, autor je ili koautor preko 130 naučnoistraživačkih radova, urednik 25 zbornika i saradnik u brojnim projektima Evropske unije, Svetske banke, UNDP-a, UNEP-a, UNESCO-a, FAO-a i dr. Član je Svetskog udruženja za međunarodno pravo (ILA), Međunarodnog udruženja za vodne resurse (IWRA) i redovni profesor Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

U uvodu autor svoju knjigu naziva monografskom studijom i objašnjava da njen cilj nije detaljna analiza obimne literature o pravu međunarodnih vodnih resursa u plovidbenom i neplovidbenom domenu, već ukazivanje na istorijski važne aspekte odnosa između međunarodnog prava o prekograničnim vodama i principa teritorijalnog suvereniteta. Ovo pitanje je posebno aktuelno danas, kada je, zbog klimatskih promena i brige o čuvanju životne sredine (promene hidroloških sistema i geografskog areala izazvanih ekstremnim pada-

vinama, topljenjem snega i leda i sezonskim poplavama ili požarima, brojnost populacije i dr.) potrebno izgraditi teorijsku osnovu za odstupanje od partikularizma svojstvenog tradicionalnoj pravnoj prirodi suvereniteta.

U ovako postavljenom predmetu krije se i naizgled poetski naslov knjige. Nekadašnje poistovećivanje privatne imovine prinčeva sa pojmom suvereniteta i zloupotrebe prinčeva pribrežnih zemalja koji su uvođenjem neprimerenih dažbina za plovidbu Rajnom raspolagali delovima ove reke bez ikakvih ograničenja, Bogdanović koristi da bi ukazao na očekivanja od imaginarnog „post-modernog princa”, a zapravo od država koje dele prava na prekograničnim vodama, da prihvati ulogu u multilateralnom višeslojnom konceptu upravljanja. To podrazumeva i očekivanja od „balkanskog princa” da ulepša ružnu stranu svog Janusovog lica suvereniteta pomeranjem krutog državnog partikularizma ka „transparentnosti podeljenog (učesničkog) prekograničnog upravljanja”.

U drugom poglavlju studije autor ukazuje na savremena osporavanja klasičnog koncepta suvereniteta postavljenog u ugovorima o Vestfalskom miru (1648), koncepta u kojem se, polazeći od ideje svojine, unutrašnji red i anarhija na međunarodnom planu kombinuju sa priznatim teritorijalnim razgraničenjima. Jedno od takvih osporavanja čini Stokholmska deklaracija (1972), kojom se ograničava suverenitet u odnosu na nacionalne resurse i ustanovljava obaveza država da u okviru svoje nadležnosti ne pričinjavaju štetu životnoj sredini drugih država. Bogdanović podseća na dvadeset godina stariju formulu Klajda Igltona, u kojoj se iziskuje da, u okviru principa dužne pažnje, država ne preduzima poduhvate koji bi mogli da ugroze interese druge države bez njene saglasnosti, ali i da ta druga država ne uskraćuje saglasnost bez dužne pažnje prema interesima države koja saglasnost traži.

U trećem delu knjige daje se pregled i ocena starih ugovora o vodama, novih bilateralnih ugovora zaključenih posle pada Berlinskog zida i novih multilateralnih ugovora, sa posebnim osvrtom na Konvenciju o zaštiti reke Dunav (1994), Okvirni sporazum o slivu reke Save (2002) i Sporazum o zaštiti i održivom razvoju područja Parka Prespa (2010).

Bogdanović opravdano ocenjuje da problematika ljudskog prava na vodu iziskuje posebnu studiju. Ipak, on tom pravu, u načelnom smislu, posvećuje IV poglavlje svoje knjige, ukazujući ukratko na potrebu razlikovanja njegovog unutrašnjeg i spoljašnjeg aspekta. Unutrašnji aspekt odnosi se na tradicionalno priznanje slobode opšte upotrebe vodâ, koja korene vuče još iz doba Rimskog principata i Kasnog carstva. Spoljašnji aspekt, ako se radi o prekograničnim vodnim telima, podrazumeva osiguranje ovog prava na međunarodnom planu. U ovom drugom slučaju, smatra Bogdanović, ljudsko pravo na vodu grana se na ono koje proizlazi iz načela uzajamnosti i ono koje ima univerzalni doseg, jer jedan suverenitet tretira građane sa područja drugog suvereniteta kao sop-

stvene građane, garantujući isto pravo svim ljudskim bićima, bez obzira na njihovo državljanstvo.

Iskustva jugoistočne Evrope navode autora na zaključak da suverenitet za sada može biti „potkopan” samo ako on sam prihvati „potkopavanje”, pa se pravo pitanje odnosi na to kako da se uslovljenost „potkopavanja” zameni racionalnim prilagođavanjem suvereniteta *savremenoj* potrebi za saradnjom. Ističe da u ovom delu Evrope nisu poznati slučajevi prenošenja namenski definisanih aspekata suvereniteta na supranacionalni nivo odlučivanja, osim, u ograničenom obimu, Beogradskom konvencijom o režimu plovidbe Dunavom (1948). Ipak, jedini pravi izuzetak, koji bi po Bogdanovićevom shvatanju mogao biti i putokaz za izlaz iz „ukopavanja u rigidno insistiranje na pravilu konsenzusa”, predstavlja sporazum o Parku Prespa, kojim su ugovorne strane prihvatile da u skladu sa domaćim pravom primenjuju preporuke Komiteta i da redovno izveštavaju Komitet o preduzetim merama. Bogdanović nalazi da je zaključenjem Sporazuma o Prespanskim jezerima „balkanski princ” pokazao spremnost da prihvati sudelovanje u razvoju višeslojnog multilateralnog sistema upravljanja i da ružnu stranu dvostrukosti unutrašnjeg i spoljašnjeg aspekta suvereniteta, koju je Tanja Aalberts sa Univerziteta u Amsterdamu nazvala njegovim Janusovim licem, oplemeni onim idejama na kojima se zasniva Evropska unija.

Nevelik obim (63 stranice) i svesno omeđen predmet studije, svakako nisu dali priliku autoru da pojedine tematske oblasti osvetli i u njihovoj pravno-filozofskoj genezi. Zbog toga je potrebno podsetiti da su se ideje koje su podrazumevale razgrađivanje klasičnog koncepta suvereniteta javile znatno ranije od međunarodnih pravnih akata iz druge polovine XX veka. Ako zanemarimo naznake prevazilaženja zatvorenog suvereniteta, prisutne već u Lokovoj zamisli o političkoj zajednici u kojoj bi prisvajanje tuđeg prava predstavljale samo one promene koje nanose štetu ili osujećuju opšte dobro, ne možemo zanemariti činjenicu da je Kant izrazio nadu da će se jednog dana, posle mnogo revolucionarnih preokreta, ostvariti stanje opštesvetskog građanskog poretka. Jedan od junaka Tomasa Mana, nastupajući s ovih pozicija, mada s blago ironičnim odnosom pisca prema naivnosti liberalnog idealizma, govori o „svetoj alijansi građanskih demokratija” i „republici sveta” (Setembrini u *Čarobnom bregu*). Gustav Radbruch je izlaz iz protivrečnosti suvereniteta nalazio u transnacionalnoj ideji kulture i dela koja čini državu neposredno međunarodnopravnom.

Dorđo Del Vekio primećuje da je razvoj međunarodnog prava već u Društvu naroda pokazao ranjivost dogme suvereniteta, da se uspostavlja sve gušća mreža međunarodnih konvencija kojima se traži od država donošenje ili ukidanje određenih zakona i da se mogućnost otklanjanja ove zavisnosti prostom demisijom iz kosmopolitske zajednice pojavljuje samo hipotetički, kao *flatus vocis* usamljenosti koja bi bila u potpunom neskladu sa celokupnom stvarnošću savremenog života. Iz sličnih razloga će Mišel Fuko, u predavanju održanom 8. januara

1975. godine na Kolež de Fransu, izneti shvatanje o grotesknom smislu svakog suštinskog insistiranja na neograničenom suverenitetu, u kome od sramnog suvereniteta do smešnog autoriteta postoje svi stupnjevi onoga što bi se moglo nazvati nedostojnošću vlasti. Takvu tendenciju Fuko svrstava u tzv. ibijevski teror, u kome maksimalizacija efekata moći počinje diskvalifikacijom onoga ko je stvara.

Po mišljenju Dejvida Helda, u raspravama o liberalnoj demokratiji pojam suvereniteta, shvaćen kao suverenitet države-nacije, uzimao se kao gotova činjenica i, uz nekoliko časnih izuzetaka (Laski, Figis, Alen), nije dovodio u pitanje. Takav pristup, ističe Held, iz temelja je osporen karakterom i strukturom globalnih međuzavisnosti i zajedničkih problema s kojima se moderna država mora suočavati. Zbog toga je za njega prihvatljivo samo takvo načelo suvereniteta koje je skeptično i prema državnom i prema narodnom suverenitetu.

Uprkos preporukama koje bi, da su ostvarive, predstavljale razlog za optimizam, Bogdanović ima upravo takav pristup, pristup realnog skeptika. Na kraju studije on skreće pažnju na činjenicu da čitav sistem upravljanja počiva na ugovoru, da su suvereniteti i dalje gospodari ugovora i da se, za sada, u međunarodnoj saradnji može očekivati promena uglavnom u percepciji, ali ne i u koncepciji uloge princa.

Bogdanovićeva studija pisana je jasnim jezikom i stilom, sa preglednom sistematizacijom, uverljivom argumentacijom i dobro izabranim referencama. Kratak i efektan predgovor napisala je Marcela Nani, potpredsednica Izvršnog saveta Međunarodnog udruženja za vodno pravo. Studija će svakako predstavljati nezaobilaznu građu za sve koji se bave ne samo vodnim pravom u užem smislu, već i ljudskim pravima i međunarodnim pravom.

Dr Slobodan Beljanski

РУЖА ДУЛИЋ
(1934–2017)

Уважени чланови породице, поштоване колегинице и колеге, поштовани присутни!¹

Окупили смо се затечени вешћу о смрти Руже Дулић, наше колегинице, доајена суботичке адвокатуре. Ова констатација само привидно представља неко опште место у опроштајном говору. Сви који смо је познавали били смо потпуно убеђени да нас она – која је, како по својој физичкој појави, тако и по менталној свежини била вансеријска особа – још дуго време неће напустити. Сваки сусрет са њом је био повод да се, барем тихо, неком унутарњом констатацијом, дивимо њеној беспрекорној свежини која се манифестовала у реским, али утемељеним спознајама у вези са нашом професијом. Представљала је посебан феномен, која упркос својој, како то ваља рећи, лепој животној доби, није доживела успоравање физичког и менталног функционисања. А у нас је то, признајмо, ретка појава. Бити током толико година активни адвокат, поред тога и активни делатник унутар Адвокатске коморе Војводине, као наше професионалне организације – па стога и познат у редовима нашег сталежа – јесте дело вредно пажње.

Прилика је ово да се подсетимо и најважнијих станица у њеном животу. Ружа Дулић је рођена 12. 7. 1934. године у Суботици где се и школовала и то најпре на мађарском језику, а Гимназију је завршила на свом језику. По завршетку гимназије се због материјалних прилика у породици запослила, али будући да је била вредна и амбициозна, уписала је студије на Правном факултету у Новом Саду као ванредни студент, где је и дипломирала.

¹ Опроштајни говор прочитан дана 6. 5. 2017. године на сахрани Руже Дулић, адвоката у Суботици.

Након завршетка факултета запослила се у Историјском архиву у Суботици. Затим је радила у Срезу док исти није био расформиран, да би 1964. године постала адвокатски приправник. Након што је положила правосудни испит, уписала се у Адвокатску комору 17. 5. 1967. године. Рад у адвокатури је накратко прекинула, али се 1977. године поново уписала у Комору. Иако је у пензију отишла давне 1992. године, није престала са радом у адвокатури и била је активна такорећи до последњег дана живота.

Ружа Дулић је била заљубљеник своје професије, своје адвокатске коморе и свог родног града. Та веза ју је предодредила и за то да скоро тачно пре годину дана управо њој буде поверена част да открије спомен-плочу у знак сећања на 141. годишњицу оснивања Адвокатске коморе у Суботици. Тада је рекла: „Чињеница да смо ми први имали адвокатску комору у Суботици, треба да нас чини веома поносним, што смо грађани ове Суботице, а посебно што смо адвокати Адвокатске коморе која данас своје седиште има у Новом Саду.” Ове њене речи на најлепши начин потврђују њен credo у вези са основним људским и професионалним вредностима.

Хвала Ружи Дулић на свагдашњој спремности на сучељавање, за критичко размишљање и на безрезервној спремности да буде међу првима који ће за свој сталеж учинити нешто. И на крају ми дозволите да у име свих колегиница и колега изразим искрену сућут целој њеној родбини.

Józsa László,
адвокат у Суботици

PODSTREKAVANJE (čl. 34. KZ) kao oblik saučesništva u sudskoj praksi

Kada se govori o izvršenju krivičnog dela, tada se najčešće misli na jedno lice koje je delo učinilo. Međutim, mogući su oblici pri čemu više lica, sa različitim ulogama, učestvuju u izvršenju krivičnog dela. Tada se postavlja pitanje postojanja saučesništva, koje je kao takvo društveno opasnije od situacije kada je izvršilac krivičnog dela jedno lice.

Jedan od oblika saučesništva je i podstrekavanje, odnosno u teoriji krivičnog prava obuhvaćeno je pojmom saučesništva u užem smislu (u koje je uključeno i pomaganje). Kako je podstrekavanje oblik saučesništva, to znači da se i kod njega moraju ostvariti i objektivne i subjektivne veze, kao opšte karakteristike saučesništva.

Pod objektivnom vezom se podrazumeva učešće saučesnika pri izvršenju krivičnog dela, a to je njihovo aktivno delovanje. Nužno je da radnja svakog učesnika, bez obzira na obim, predstavlja deo zajedničke celine i da je usmereno ka zajedničkom cilju, a to je prouzrokovanje zabranjene posledice.

Pod subjektivnom vezom se podrazumeva postojanje svesti svakog od učesnika o njihovoj zajedničkoj delatnosti, da se međusobno znaju, a nije nužno lično prijateljstvo i dugogodišnje druženje.

Radi jasnijeg razumevanja sadašnjeg čl. 34. KZ, nužno je pogledati istorijski kako je bio regulisan ovaj oblik saučesništva.

Kaznenim zakonikom od 29. marta 1860. u § 46. je navedeno: „Saučesnik je u zločinstvu ili prestupljenju, ko poklonom, obećanjem, pretnjom, zlupotrebom vlasti ili važnosti svoje, prevarom ili drugim čim podbode, nagovori ili navede koga, te zločinstvo ili prestupljenje učini.”

U § 47. je navedeno: „Saučesnik u zločinstvu ili prestupljenju izvršenom ili u kaznenom pokušaju, da se kazni onako kao što bi se kaznio da je sam učinio.”

U § 48. je navedeno: „Ko besedom na javnom mestu ili pri javnim skupovima ili pismenim sačinjenima ili likovima ili drugim obrazima ili znacima, koji se prodaju, razdaju ili javno izlažu i prikivaju na kakvo zločinstvo ili prestupljenje poziva, draži, nagovara ili navesti pokuša, ako nikakvog sledstva bilo nije, da se kazni...”

U Krivičnom zakoniku Kraljevine Jugoslavije od 27. marta 1929. u § 34. st. 1. je navedeno: „Ko drugog umišljeno navede ili podstrekne da učini krivično delo, kazniće se kao da ga je sam učinio.”

U § 34. st. 2. se navodi: „Ko drugog umišljeno pokuša navesti ili podstreknuti na učinjenje kakvog zločinstva, kazniće se blaže...”

U § 34. st. 4. je navedeno: „Lični odnosi, svojstva i okolnosti usled kojih se ili odgovornost isključuje ili kažnjivost povećava, smanjuje ili isključuje, mogu se uzeti u obzir samo onom ... podstrekaču kod koga se nađu.”

U § 34. st. 5. je navedeno: „Ko umišljeno navede drugog da iz nehata izvrši krivično delo, smatra se da je učinilac tog dela.”

Uočljivo je da krivično zakonodavstvo stare Jugoslavije, kada je reč o podstrekavanju, govori o tome: „Ko navede ili podstrekne.”

Tako gledajući, pod navođenjem se podrazumeva očigledno davanje inicijative nekom licu da se odluči da izvrši krivično delo, a pod podstrekavanjem bi se podrazumevao jači oblik navođenja, to je ojačavanje, učvršćenje kod učinioca već stvorene odluke da izvrši krivično delo.

U tom smislu pojedina krivična dela u sadašnjem Krivičnom zakoniku, kao npr. navođenje na samoubistvo, navođenje na overavanje neistinitog sadržaja, predstavljaju svojevrsan vid podstrekavanja.

U srpskom krivičnom zakonodavstvu, Krivičnom zakoniku (*Službeni glasnik RS /05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 i 94/16*), podstrekavanje kao oblik saučesništva je predviđen u čl. 34, u odeljku br. 3. pod nazivom „Saučesništvo u krivičnom delu”, a što se nalazi u glavi III pod opštim nazivom „Krivično delo”.

Čl. 34. st. 1. KZ glasi: „Ko drugog sa umišljajem podstrekne da izvrši krivično delo, kazniće se kaznom propisanom za to krivično delo.”

U st. 2. istog člana je navedeno: „Ko drugog sa umišljajem podstrekava na izvršenje krivičnog dela, čiji je pokušaj po zakonu kažnjiv, a delo ne bude ni pokušano, kazniće se kao za pokušaj krivičnog dela.”

Uočljivo je odmah da Krivični zakonik ne određuje pojam podstrekavanja već ga određuje apsolutno uopšteno sa formulacijom „Ko drugog sa umišljajem podstrekne”. Za razliku od pomaganja, kao oblika saučesništva, ne određuju se ni tipični slučajevi podstrekavanja.

Znači, sve je ostalo da reši teorija krivičnog prava i sudska praksa.

Nezavisno od prednjeg, pod podstrekavanjem se podrazumeva stvaranje kod drugog odluke da izvrši određeno krivično delo ili učvršćivanje takve odluke.

Iz pojma podstrekavanja, a što ju je formirala teorija krivičnog prava i sudska praksa, proizilaze njegova dva elementa:

- kod izvršioca prethodno nije formirana odluka za izvršenje krivičnog dela;
- kod podstrekača postoji preduzimanje nekih delatnosti, radnji, na osnovu kojih kod izvršioca je formirana odluka za izvršenje krivičnog dela.

Zakonodavac kod ovog oblika saučesništva ne navodi, za razliku kod pomaganja, konkretne radnje koje može da preduzima podstrekač.

Znači, sve je stvar rešavanja kroz datu životu situaciju i uz pomoć formirane sudske prakse. U svakom slučaju, te delatnosti mogu biti usmene, pismene, konkludentnim radnjama, obećanjem raznih poklona, stvaranje određenih pogodnosti i drugo.

Takve radnje se mogu preduzimati aktivno – činjenjem ili, pak, nečinjenjem.

U ulozi podstrekača može postojati jedno ili više lica, kao što je to moguće i kod izvršilaca – podstreknutih lica.

Stvar je jasna, ako je u ulozi podstrekača više lica, tada svi odgovaraju za ovaj oblik saučesništva, bez obzira na obim preduzetih radnji svakog od podstrekača.

Takođe, podstrekavanje može biti direktno, neposredno ili posredno.

Takve situacije ne iziskuju u ovom radu neku posebnu analizu.

Podstrekavanje kao oblik saučesništva, a polazeći od njegove suštine, podrazumeva postojanje određenog odnosa između podstrekača i izvršioca.

Podstrekač mora da je svestan prema kome preduzima svoje radnje i o kom krivičnom delu je reč. Naravno, ne može se tražiti apsolutna preciznost u smislu postojanja ličnog, prijateljskog, bliskog odnosa između njih međusobno.

Između radnje podstrekača i preduzete radnje izvršioca postoji kauzalni odnos, kao odnos radnje i posledice, pa zbog toga mora postojati kod izvršioca svest o delovanju podstrekača i njegovim preduzetim aktivnostima.

Pomenuti kauzalni odnos podrazumeva i postojanje svesti kod podstrekača o biću krivičnog dela koje će izvršilac realizovati, ali nisu nužni detalji izvršenog krivičnog dela.

Sledeći nužan element podstrekavanja je njegova umišljajna delatnost.

Zakonodavac predviđa krivičnu odgovornost podstrekača samo ako se radi o njegovoj umišljajnoj, a ne nehatnoj radnji.

Njegova umišljajna radnja se odnosi kako na radnje koje preduzima kao podstrekač, tako i u odnosu na krivično delo koje će izvršilac realizovati.

Radnje podstrekača su svesno preduzete u cilju formiranja odluke kod izvršioca da učini krivično delo. Ta svest se odnosi i na krivično delo koje će biti realizovano, a to znači da je podstrekač svestan svih bitnih obeležja – elemenata krivičnog dela koje će se izvršiti. Npr. podstrekač preduzima radnje prema izvršiocu da isti učini krađu, a to se i realizuje. Naravno, kada izvršilac

realizuje krivično delo krađa tada je i preduzeo to delo u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist. U toj situaciji takva namera, koja postoji kod izvršioca, ne mora direktno postojati kod podstrekača, ali je svestan i zna da će postojati kod izvršioca.

Naravno, umišljaj podstrekača i umišljaj izvršioca ne moraju se apsolutno poklapati.

Npr. podstrekač navede drugo lice da liši života određeno lice a što on i učini, ali on, podstrekač, ne zna kojim sredstvom će se lišenje života ostvariti.

Kada je reč o umišljaju podstrekača treba ukazati na dve situacije, koje se životno događaju.

Prva se odnosi na radnje podstrekavanja na određeno krivično delo sa kvalifikatornom okolnošću kada takva okolnost mora biti obuhvaćena umišljajem podstrekača. Druga situacija je kada se radi o izvršenom krivičnom delu sa težom posledicom, npr. teška telesna povreda kvalifikovana smrću, kada umišljaj podstrekača treba da obuhvati svest da će nastati kod oštećenog teška telesna povreda, a ne i smrt. Ako bi umišljajem podstrekača bila obuhvaćena i okolnost nastanka smrti oštećenog, onda se radi o podstrekavanju na krivično delo ubistvo.

U čl. 34. st. 2. KZ se govori u stvari o neuspehom podstrekavanju. To je odgovornost podstrekača za samu radnju koju je preduzeo, bez obzira što „delo nije ni pokušano”.

I za ovu pravnu situaciju umišljaj podstrekača je jasan, u svemu faktički postupa kao da se radi o „uspehom podstrekavanju”.

Razlika je samo u tome što izvršilac nije preduzeo radnje pokušaja krivičnog dela. Irelevantno je zašto izvršilac nije realizovao krivično delo, pa tada nije ni došlo do pokušaja.

Neuspelo podstrekavanje se odnosi samo na pokušaj krivičnog dela, a tada se moraju ostvariti i uslovi iz čl. 30. KZ, koji govore o pokušaju krivičnog dela.

Prethodno je bilo reči o učešću jednog ili više lica i kod podstrekača i kod izvršioca, a takođe postoji i idealni i realni sticaj podstrekavanja.

Naravno, prvi slučaj se odnosi na jednu preduzetu radnju podstrekača, bez obzira da li je podstrekuto jedno ili više lica, a drugi slučaj se odnosi na preduzimanje više radnji od strane podstreknutog lica, takođe bez obzira da li postoji jedno ili više podstreknutih lica.

Kada je reč o sticaju podstrekavanja, nužno je ukazati na sticaj podstrekavanja kao jednog oblika saučesništva sa drugim oblicima saučesništva – saizvršilaštvo i pomaganje.

U slučaju postojanja jednog krivičnog dela, sticaj je prividan, tako da postoji samo saizvršilaštvo ili samo podstrekavanje (Odnos podstrekavanja i pomaganja).

Nakon izlaganja u suštini i elementima podstrekavanja kao oblika saučesništva, nužno je (a što je i stvarna suština ovog rada), navođenje različitih karakterističnih sudskih odluka koje, sa jedne strane, verno odslikavaju ovaj oblik saučesništva, a sa druge strane daje se i prikaz određenih spornih situacija.

Odluke su razvrstane na sledeće oblasti:

- I. Oblici podstrekavanja,
- II. Neuspelo podstrekavanje,
- III. Nepostojanje podstrekavanja,
- IV. Odnos podstrekavanja i drugih oblika saučesništva,
- V. Odnos podstrekavanja i nekih krivičnih dela,
- VI. Odgovornost podstrekača,
- VII. Podstrekavanje i instituti opšteg dela KZ,
- VIII. Podstrekavanje i krivičnoprocesno pravo,
- IX. Oslobađajuća presuda za podstrekača.

I. Oblici podstrekavanja

1. Davanje predloga drugim licima da se trkaju, što oni prihvate tako što radnju trkanja motornim vozilima preuzmu učestvujući u javnom saobraćaju kojom prilikom dođe do saobraćajne nezgode u kojoj nastupe telesne povrede kod drugih lica, ima se pravno kvalifikovati kao podstrekavanje u smislu čl. 34. KZ.

Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 1406/16 od 28. oktobra 2016.

2. Optužena je podstrekla drugu dvojicu optuženih u izvršenju krivičnih dela iz čl. 166. KZRS jer im je dala ideju da uđu u stan njene tetke, svojim delovanjem izazvala čvrstu odluku kod njih da učine to delo, pošto im je prethodno nabavila duplikat ključeva od stana i nacrtala plan stana, pri čemu ih je obavestila gde se nalazi novac i zlatni predmeti u stanu.

Presuda Vrhovnog suda Srbije 1005/99 od 3. aprila 2001.

3. Kada optuženi nagovori trojicu maloletnika da sa kuće oštećenog skinu osam prozora i donesu ih optuženom, a ovaj im za to isplati obećanu nagradu čini krivično delo krađa iz čl. 165. st. 1. KZRS u podstrekavanju iz čl. 23. KZJ.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 607/96 od 9. maja 1996.

4. Podstrekavanje je oblik saučesništva, kojim se umišljajno navodi drugo lice da izvrši određeno krivično delo.

Presuda Višeg suda u Podgorici Kž 4/09 od 29. januara 2010.

**5. Kada optuženi nagovori maloletnike da bonsekom iseku katanac na pijač-
noj tezgi i uzmu stvari koje nađu u tezgi, što su maloletnici i učinili, za koje
vreme je on pratio šta oni rade, nakon čega se udaljio sa oduzetim predmeti-
ma, izvršio je krivično delo teške krađe u podstrekavanju.**

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 186/01 od 13. marta 2001.

**6. Za podstrekavanje na izvršenje krivičnog dela bitno je da podstrekuto lice
u vreme delovanja podstrekača nije imalo čvrstu odluku o izvršenju dela, te
da je ta odluka formirana pod uticajem podstrekača, pri čemu podstrekuto
lice ne mora biti svesno da je njegova odluka da izvrši krivično delo nastala
pod uticajem podstrekača.**

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 875/86.

**7. Vrbovanje po svojoj prirodi predstavlja podstrekavanje koje može biti
ostvareno bilo kojom radnjom podobnom da se kod pasivnog subjekta ošteće-
ne stvori ili učvrsti odgovarajuća odluka.**

Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž 455/11 od 8. marta 2012.

**8. To što je prvooptuženi pokazao kuću oštećenih ostaloj dvojici optuženih,
dao im detaljne podatke koliko novca imaju oštećeni, gde ga drže, da se radi
o starijim ljudima kojima ne dolaze druga lica u posete kao i da su ošteće-
ni skoro uvek kod kuće, predstavlja radnje podstrekavanja na krivično delo
razbojništvo.**

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 638/95 od 25. aprila 1996.

**9. Kada učinilac maloletniku obeća da će mu dati 300 DM ako za njega odu-
zme i doveze mu putničko vozilo određene marke, što je maloletnik i učinio,
izvršio je krivično delo iz čl. 166. st. 1. t. 1. KZRS podstrekavanjem u smislu
čl. 23. KZ SRJ.**

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 1300/98 od 29. oktobra 1998.

**10. Kada optuženi obeća maloletniku da će mu isplatiti određenu nagradu ako
iz kancelarije preduzeća za optuženog oduzme pisaću mašinu i rekao mu da
će radi toga ostaviti otvoren prozor kancelarije, pa je maloletnik pod uticajem
tog obećanja narednog dana ušao kroz prozor u kancelariju i oduzeo mašinu,
time je umišljajno podstreknuo drugoga da učini krivično delo.**

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 606/96 od 26. maja 1996.

11. U krivično-pravnom smislu podstrekavanje je navođenje upravljeno na stvaranje odluke za izvršenje krivičnog dela, tako da odluka izvršioca da izvrši krivično delo mora biti posledica navođenja, odnosno podstrekavanja.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 16/14 od 2. decembra 2014.

II. Neuspelo podstrekavanje

1. Kada optuženi zatraži od svedoka da liši života ćerku lica koje je izazvalo saobraćajni udes u kome je izgubio sin optuženog, pa svedok izjavi da pristaje i uzme novac od optuženog za kupovinu pištolja kojim je trebalo da bude izvršeno ubistvo, ali ga potroši za druge svrhe i do ostvarenja postignutog dogovora ne dođe, radi se o neuspehom podstrekavanju na krivično delo ubistva.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 320/99 od 5. oktobra 1999.

2. Kada je optuženi svestan da svojim radnjama može izazvati odluku kod drugog lica da ono izvrši krivično delo silovanje prema maloletnom licu i na takvu posledicu svoje radnje pristaje, a to drugo lice i ne pokuša da izvrši krivično delo silovanje, optuženi je izvršio krivično delo silovanje u podstrekavanju iz čl. 103. st. 3. u vezi sa st. 1. KZRS, u vezi sa čl. 23. st. 2. KZJ sa eventualnim umišljajem.

Presuda Okružnog suda u Valjevu K 49/98 od 19. oktobra 1998.

3. Radi se o neuspehom podstrekavanju za koje će podstrekač biti kažnjen kao za pokušaj tog krivičnog dela, ako je sa umišljajem podstrekavao drugo lice na izvršenje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna a delo ne bude ni pokušano.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 68/00 od 9. marta 2000.

III. Nepostojanje podstrekavanja

1. Samo navođenje obećanja novčane nagrade nekom licu ukoliko preduzme inkriminisane radnje nije dovoljno, bez detaljnije analize izvedenih dokaza i iz njih utvrđenih činjenica u pravcu stvaranja odluke drugog lica da izvrši krivično delo, a pogotovo uticaja podstrekavanja na takvu odluku.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 27/13 od 18. decembra 2013.

2. Podnošenje neosnovanog zahteva jedne stranke u sudskom postupku (razlučne prijave potraživanja u stečajnom postupku) se ne može kvalifikovati kao podstrekavanje druge stranke da izvrši krivično delo priznanjem takvog za-

hteva, ukoliko u optužbi javnog tužioca nije navedeno, niti je u toku krivičnog postupka pouzdano utvrđeno da je podstrekavanje vršeno nagovaranjem drugog lica da učini krivično delo, obećanjem poklona ili na neki drugi način sa ciljem da se kod drugog lica stvori odluka da izvrši krivično delo ako uopšte o tome nije razmišljalo ili pak sa ciljem da se učvrsti takva odluka ako je to lice razmišljalo da izvrši krivično delo.

Presuda Višeg suda u Nišu K 99/10 od 15. novembra 2010.

3. Ne radi se o provociranom krivičnom delu kada oštećeni prijavi policiji izvršenje krivičnog dela a policija sačeka da okrivljeni dovrši krivično delo pa ga zatim liši slobode.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 350/06 od 3. marta 2006.

IV. Odnos podstrekavanja i drugih oblika saučesništva

1. Sud će kvalifikovati krivično delo dvojice okrivljenih kao podstrekavanje kada iz utvrđenih činjenica proizilazi da je drugookrivljeni podstrekavao prvookrivljenog da izvrši krivično delo, na šta je bio podstreknut od strane trećeokrivljenog.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 3564/13 od 25. decembra 2013.

2. Kada dvojica optuženih odluče da izvrše razbojništvo nad oštećenim, a od trećeoptuženog samo dobiju precizne informacije o imovnom stanju oštećene, a nakon izvršenja krivičnog dela svi zajedno podele novac koji je oduzet, tada uloga trećeoptuženog ne može se kvalifikovati kao podstrekavanje u sastavu grupe pri izvršenju krivičnog dela teški slučajevi razbojništva iz čl. 169. st. 1. u vezi sa čl. 168. st. 2. KZRS jer se u konkretnom slučaju radi o izvršilaštvu.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 287/03 od 9. oktobra 2003.

3. Za ubistvo jednog lica saučesnici mogu biti oglašeni krivim za različite oblike teškog ubistva, bez obzira na situaciju da li se radi o podstrekavanju, pomaganju ili pak izvršilaštvu.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 590/03 od 24. juna 2003.

4. Kada jedno lice sa jednom ili sa više radnji izvrši podstrekavanje i pomaganje u odnosu na isto krivično delo i prema istom licu, postoji samopodstrekavanje, a ne i sticaj ova dva oblika saučesništva, jer je pomaganje kao lakši oblik saučesništva u odnosu na podstrekavanje konzumirano podstrekavanjem.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 469/79.

5. Lice koje primi novac od davaoca mita i podstrekne službeno lice da primi mito nema svojstvo davaoca mita već podstrekača na izvršenje krivičnog dela primanje mita.

Presuda Vrhovnog vojnog suda K 191/97 od 21. maja 1998.

6. Izršilac krivičnog dela šumska krađa iz čl. 275. KZ može biti i lice koje je angažovalo treće lice radi bespravne seče s tim što je potrebno na strani lica koje angažuje treće lice da budu ostvareni svi elementi predmetnog krivičnog dela kako bi se razlikovalo eventualno podstrekavanje ili pak pomaganje od saizvršilaštva kod ovog krivičnog dela.

Pravni stav Krivičnog odeljenja Apelacionog suda u Kragujevcu od 27. januara 2016.

7. Pojam grupe kao kvalifikatornog obeležja krivičnog dela teški slučajevi razbojništva ne obuhvata podstrekače kao saučesnike, već samo saizvršioce.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kž 896/04 od 17. marta 2005.

8. Kada optuženi da dvojici saučesnika koji su već bili rešeni da izvrše neku krađu da bi došli do novca, podatke o licu koje ima novac, pa oni od tog lica oduzmu novac, radi se o pomaganju, a ne o podstrekavanju na izvršenje krivičnog dela.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 154/98 od 7. aprila 1998.

9. Čini krivično delo falsifikovanje službene isprave onaj ko unese u službene isprave neistinite podatke i on je tada izvršilac, a davanje naloga nekom drugom da tako postupi je jedan oblik saučesništva – podstrekavanje, odnosno pomaganje.

Presuda Okružnog suda u Zrenjaninu Kž 407/04 od 15. marta 2004.

V. Odnos podstrekavanja i nekih krivičnih dela

1. Organizovanje zločinačkog udruženja, kao samostalno krivično delo razlikuje se od podstrekavanja na izvršenje krivičnog dela po tome što se podstrekavanje odnosi samo na određeno krivično delo, dok se organizovanje zločinačkog udruženja odnosi na navođenje za izvršenje krivičnih dela koja su obuhvaćena planom zločinačkog udruženja, kao i ona koja proizilaze iz plana zločinačkog udruženja.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 27/13 od 18. decembra 2013.

2. Kada mati za vreme porođaja ili neposredno posle porođaja dok traje poremećaj što ga je kod nje izazvao porođaj, sa umišljajem podstrekne drugo lice

da liši života njeno dete, pa podstreknuto lice to i učini, mati će odgovarati kao podstrekač po čl. 138. st. 1. u vezi sa čl. 19. st. 1. KZ, bez obzira što će učinilac odgovarati za krivično delo ubistvo iz čl. 135. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kžm 231/75.

VI. Odgovornost podstrekača

1. Podstrekač ne može odgovarati usled nedostatka dokaza da li je umišljajno podstrekao izvršioca da izvrši krivično delo teško ubistvo, krađu ili razbojništvo.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 6023/11 od 18. januara 2012.

2. Podstrekavani je sasvim dovoljno određen bez obzira na upotrebu termina NN lice jer ovo lice prema sopstvenoj tvrdnji poznaje okrivljenog, a to lice su videli i ostali okrivljeni..., tako da se u slučaju pronalaska tog NN lica, njegov identitet može lako utvrditi.

Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž 4087/10 od 28. novembra 2011.

3. Kada prvookrivljeni izvrši krivično delo zloupotreba službenog položaja iz čl. 242. st. 4. KZRS a drugookrivljeni krivično delo zloupotreba službenog položaja u podstrekavanju, tada nije bitno što drugookrivljeni nema svojstvo odgovornog ili službenog lica, jer to svojstvo je bilo na strani prvookrivljenog kao izvršioca krivičnog dela.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 483/00 od 25. oktobra 2001.

4. Okrivljeno lice može odgovarati za krivično delo falsifikovanje službene isprave u podstrekavanju iako podstreknuto lice nije pravnosnažno oglašeno krivim zbog određenog krivičnog dela, jer je u toku postupka preminulo.

Presuda Višeg suda u Čačku Kž 6/15 od 3. februara 2015.

VII. Podstrekavanje i instituti opšteg dela KZ

1. Kod tzv. grupnih silovanja, pomaganja pojedinih saizvršilaca u izvršenju krivičnog dela silovanja od strane drugih ili podstrekavanje na izvršenje a kod postojanja i sopstvenog krivičnog dela silovanja ne pojavljuje se kao samostalna krivično-pravna delatnost, već se te činjenice i okolnosti pojavljuju samo kao otežavajuće okolnosti prilikom ocene težine sopstvenog izvršenja krivičnog dela silovanja.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 7/73 od 2. jula 1974.

2. Kada je optuženi u kraćem vremenskom razmaku izvršio više radnji podstrekavanja, te je više lica naveo na izvršenje krivičnog dela lažno svedočenje na štetu istog lica, u istoj pravnoj stvari, sva njegova podstrekavanja, bez obzira na to da li su neka uspeła, a neka nisu, čini jedno produženo podstrekavanje na izvršenje krivičnog dela lažnog svedočenja pošto postoji vremenski kontinuitet, istovetnost oštećenog, radnje izvršenja i jedinstvo umišljaja.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 15/2000 od 17. marta 2000.

VIII. Podstrekavanje i krivičnoprocesno pravo

1. Izostavljanjem u izreci presude opisa radnji koje je okrivljeni preduzeo u cilju podstrekavanja drugog okrivljenog na izvršenje krivičnog dela i izostavljanjem u obrazloženju jasnih razloga na koji način je stvorio odluku kod tog okrivljenog da izvrši krivično delo, sud čini bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz čl. 438. st. 1. t. 11. ZKP.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 14/13 od 26. februara 2014.

IX. Oslobađajuća presuda za podstrekača

1. Ukoliko ne postoji nijedan dokaz da je okrivljeni uticao na donošenje odluke službenih lica u postupku dodele zemljišta, čime bi njemu blisko lice ostvarilo protivpravnu imovinsku korist, ne može se govoriti o postojanju krivičnog dela zloupotreba službenog položaja iz čl. 359. KZ s obzirom da u tom slučaju nije dokazano postojanje bitnih elemenata ovog krivičnog dela.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 13/13 od 1. novembra 2013.

2. Radnja podstrekavanja koja inače nije precizno određena čl. 34. KZ, može se sastojati u svakoj radnji od nagovaranja (navođenje, savetovanje, dovodeње u zabludu i drugo) do nekih formi prinude na drugo lice (pretnja) a sve u cilju da se kod drugog učvrsti odluka da izvrši krivično delo ili donese odluka da se izvrši krivično delo.

Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 1023/14 od 11. septembra 2014.

3. Protivrečnost u iskazima okrivljenog i osuđenog, sadržana u pravnosnažnoj osudi za krivično delo lažno prijavljivanje isključuje mogućnost da je ovo delo izvršeno u podstrekavanju.

Presuda Višeg suda u Užicu Kž 149/15 od 3. jula 2015.

Dragan U. Kalaba,
zamenik Višeg javnog tužioca u Čačku

POMAGANJE (čl. 35. KZ) **kao oblik saučesništva u sudskoj praksi**

Pozitivno srpsko krivično zakonodavstvo jasno opredeljuje da krivično delo može biti izvršeno od strane jednog lica, ali takođe je moguće da u izvršenju jednog krivičnog dela učestvuje više lica, u kojem imaju različite uloge.

Upravo saučesništvo predstavlja učešće više lica u izvršenju više krivičnih dela. Takođe, više lica, koje imaju različite uloge, a pri izvršenju krivičnog dela mogu biti: izvršioci, podstrekači, pomagači.

Radnja pomaganja se vezuje za radnju izvršenja, a to znači, da bez izvršioca nema pomagača, kao ni podstrekača.

Pomaganje je oblik saučesništva u užem smislu. Kao oblik saučesništva, isti deli objektivnu i subjektivnu vezu između saučesnika.

Pod objektivnom vezom se podrazumeva preduzimanje realnih i objektivnih radnji izvršenja krivičnih dela, a da sve to doprinosi izvršenju krivičnog dela.

Pod subjektivnom vezom se podrazumeva postojanje svesti kod saučesnika da preduzimaju radnje izvršenja kao njihova zajednička delatnost, da se međusobno poznaju, ali i samo u stepenu obima preduzimanja radnji svakog od njih.

Pomaganje, kao oblik saučesništva je predviđeno u Glavi III pod nazivom *Krivično delo* i to u čl. 35. Krivičnog zakonika (*Službeni glasnik RS* 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 i 94/16).

Važno je ukazati da sadašnji prečišćeni tekst Krivičnog zakonika u sebi obuhvata i doneti Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika (*Službeni glasnik RS* 94/16) koji se primenjuje od 1. juna 2017.

Sadržina čl. 35. KZ u sebi obuhvata pojam pomaganja (st. 1) kao i vrste – oblici pomaganja (st. 2).

Član 35. st. 1. KZ glasi: „Ko drugom sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog dela, kazniće se kaznom propisanom za to krivično delo ili ublaženom kaznom.”

Član 35. st. 2. KZ „Kao pomaganje u izvršenju krivičnog dela smatra se naročito: davanje saveta i uputstva kako da se izvrši krivično delo, stavljanje učiniocu na raspolaganje sredstva za izvršenje krivičnog dela, stvaranje uslova ili otklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela kao i unanpred obećano prikrivanje krivičnog dela, učinioca, sredstava kojima je krivično delo izvršeno, tragova krivičnog dela ili predmeta pribavljenih krivičnim delom.”

Elementi pojma pomaganja predviđeni u čl. 35. st. 1. KZ jesu:

- umišljajno pomaganje,
- pomaganje drugom,

- pomaganje u izvršenju krivičnog dela,
- kažnjavanje za isto krivično delo,
- ublažavanje kazne.

Dakle, pomagač je jedan od učesnika pri izvršenju krivičnog dela koji preduzima radnje koje nisu radnje izvršenja već, naprotiv, preduzetim radnjama pomagača se doprinosi, pomaže pri izvršenju krivičnog dela da se isto lako i lakše izvrši.

Kako je pomaganje oblik saučesništva, u subjektivnom smislu pomagač mora imati svest da na neki način učestvuje pri izvršenju krivičnog dela, da zajednički deluje sa drugim licem ili licima kojima samo pomaže da se krivično delo izvrši. Pomagač ne izvršava svoje krivično delo, on zna da je inicijator i izvršilac drugo lice, ali njemu pomaže, doprinosi mu da lakše izvrši krivično delo.

Po prirodi stvari, pomagač preduzima radnje pre ili u toku izvršenja krivičnog dela, ali nikako kasnije.

Pomaganje može biti neposredno i posredno.

Neposredno je ono kada lice lično pomaže drugom da lakše izvrši krivično delo, a posredno, da se to čini preko drugog lica.

Pomaganje pretpostavlja da kod izvršioca postoji plan i već formirana odluka o izvršenju krivičnog dela. To je bitno za utvrđenje razlike između podstrekavanja i pomaganja. Pomaganje jeste samo umišljajna radnja učinioca, a to znači da mora postojati drugo lice koje je izvršilac krivičnog dela, pa kod pomagača postoji svest da pomaže, olakšava drugom – izvršiocu pri izvršenju krivičnog dela, kao i da postoji svest da drugo lice preduzima radnje izvršenja krivičnog dela.

Ne postoji nehatno pomaganje, a u smislu kažnjivosti.

Pomaganje se može izvršiti na različite načine.

U čl. 35. st. 2. KZ zakonodavac je upotrebio reč „naročito”, pa je nabrojao vidove – oblike pomaganja, ali to nije konačna lista, već su mogući i drugi oblici a koje život i sudska praksa mogu da stvore.

Po nabrojanim oblicima pomaganja u čl. 35. st. 2. KZ, pomaganje može biti psihičko i materijalno.

Pod psihičkim pomaganjem se podrazumeva moralna i psihička podrška učiniocu da lakše izvrši krivično delo (npr. davanje saveta, uputstva, unapred obećano prikrivanje krivičnog dela ili učinioca, uveravanje da krivično delo neće biti otkriveno i dr.).

Pod materijalnim pomaganjem se podrazumeva pružanje svih drugih oblika pomoći koja nisu psihička (davanje sredstava za izvršenje krivičnog dela, otklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, čuvanje straže, prevoz izvršioca na lice mesta, razgovor sa noćnim čuvarem i odvrćanjem njegove pažnje od redovne čuvarske delatnosti i dr.).

Pomaganje, bez obzira na oblik mora ili da prethodi izvršenju krivičnog dela, ili se preduzima u toku izvršenja krivičnog dela.

Ako se preduzimaju radnje pomaganja nakon izvršenog krivičnog dela, tada se može raditi o drugom samostalnom krivičnom delu.

Ovaj oblik saučesništva podrazumeva postojanje određenog odnosa između pomagača i izvršioca. Kako je pomagač onaj koji pomaže drugom pri izvršenju krivičnog dela, oni se mogu lično i poznavati, ali to nije nužno. Bitno je da kod pomagača postoji svest da nekom drugom pomaže.

Pomaganje se mora odnositi na određeno krivično delo, a to znači da svi oblici pomaganja navedeni u čl. 35. st. 2. KZ se moraju odnositi na tačno određeno krivično delo.

Davanje saveta kako da se eventualno krivično delo uopšte izvrši, nije oblik saučesništva.

Logično, prateći suštinu ovog oblika saučesništva, mora postojati određeni kauzalni odnos između pomagača i izvršioca. To znači da izvršilac postupava po savetima pomagača, da koristi sredstva koja od njega dobija i drugo.

U ovom delu je interesantno zaključivanje uvaženog profesora Ljubiše Lazarevića koji kaže da „postoji pomaganje ako je učiniocu stavljen na raspolaganje ključ za otvaranje određene prostorije, ali izvršilac ga ne upotrebi”.

Imajući u vidu akcesornu prirodu pomagača, da mora postojati određeni odnos pomagača i izvršioca, to nalazim da se ne može prihvatiti takav stav. Ako izvršilac obije tuđu prostoriju na potpuno drugi način, a ne koristeći ključ koji je dobio od pomagača, onda tu pomaganje i ne postoji.

Moguć je idealni i realni sticaj pomaganja u različitim krivičnim delima kao što može postojati pomaganje u sticaju sa saizvršilaštvom i podstrekavanjem, naravno ako je pomagač učestvovao u izvršenju drugih krivičnih dela.

I obrnuto, ne postoji sticaj kada se više saučesničkih delatnosti steknu kod izvršenja jednog krivičnog dela.

Pomagač se kažnjava u istim uslovima kao i izvršilac, naravno ako je izvršio krivično delo ili je ostalo u pokušaju koje je kažnjivo.

Zakonodavac predviđa i mogućnost fakultativnog blažeg kažnjavanja učinioca – pomagača.

Naravno, pomagač odgovara samo u granicama svog umišljaja – čl. 36. KZ, a osnovi koji isključuju krivicu izvršioca ne isključuju krivično delo pomagača.

U ovom delu interesantno je pitanje postojanja pomaganja kao samostalnog krivičnog dela. Ono se ostvaruje na dva načina: prvo, kada zakonodavac predvidi da se „nekome pomogne”, kao kod krivičnog dela pomaganje neprijatelju iz čl. 423. KZ, i drugi, kada postoji određeno krivično delo, a njegov jedan od oblika je u stvari pomaganje pri izvršenju tog krivičnog dela, npr. pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela – čl. 333. KZ i njegov oblik prikrivanja krivičnog dela i učinioca, a što je u stvari pomaganje.

U daljem radu su prikazane sudske odluke u vezi sa:

- I. Uopšte o pomaganju,
- II. Psihičko pomaganje,
- III. Materijalno pomaganje,
- IV. Pomaganje i drugi oblici saučesništva,
- V. Pomaganje pri izvršenju određenog krivičnog dela,
- VI. Pomaganje kao oblik saučesništva i postojanje drugih krivičnih dela,
- VII. Pomaganje i instituti opšteg dela KZ,
- VIII. Pomaganje i primena krivičnoprocesnog prava.

I. Uopšte o pomaganju

1. Radnja pomaganje drugome pri izvršenju krivičnog dela podrazumeva umišljajno, a ne nehatno postupanje, iz čl. 24. st. 1. OKZ.

Presuda Opštinskog suda u Čačku K 46/03 od 27. oktobra 2003. i rešenje Okružnog suda u Čačku Kž 132/04 od 2. juna 2004.

2. Krivica pomagača uslovljena je osudom izvršioca za određeno krivično delo.

Presuda Okružnog suda u Nišu K 248/08 od 9. marta 2009. i presuda Apelacionog suda u Nišu Kž 67/10 od 31. marta 2010.

3. Radnje koje preduzima pomagač moraju biti takvog kvaliteta da se bez preduzimanja istih ne bi moglo ostvariti samo izvršenje krivičnog dela.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 8/12 od 8. februara 2013.

4. Za pomaganje se zahteva ne samo svest o tome da pomagač pomaže izvršiocu krivičnog dela, već i da pomagač prihvata končan ishod i kažnjavanje posledice svog ponašanja.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž2/12 od 4. oktobra 2012.

5. Pomagačke radnje su radnje kojima se tuđe krivično delo potpomaže, podržava ili se olakšava njegovo izvršenje. One predstavljaju doprinos ostvarivanju krivičnog dela i ne moraju biti sa njim u čvrstom kauzalnom odnosu koji podrazumeva da bez tih radnji krivično delo ne bi bilo realizovano.

Iz obrazloženja: U konkretnom slučaju optuženi je nesumnjivo olakšao maloletnom učiniocu izvršenje krivičnog dela i njegova radnja zato predstavlja pomaganje u smislu čl. 24. KZ SRJ, bez obzira da li bi maloletni učinilac i bez pomoći optuženog delo izvršio, pa su žalbeni navodi optuženog i njegovog branioca u tom pogledu neosnovani.

Presuda Okružnog suda u Leskovcu K 31/95 od 23. februara 1996. i presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 623/96 od 23. avgusta 1996.

6. Pomaganje je umišljajno doprinošenje učiniocu da izvrši krivično delo, a sa gledišta uzročnosti ono ne predstavlja uzrok, već uslov posledice.

Presuda Višeg suda u Beogradu K 67/11 od 7. februara 2013. i rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 10/13 od 21. juna 2013.

7. Radnja pomaganja može se preduzeti i bez kontakta sa izvršiocom, već neposrednim dogovaranjem sa drugim pomagačem, ukoliko postoji svest da se time doprinosi izvršenju krivičnog dela od strane izvršioca (tzv. posredno pomaganje).

Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu K 1043/13 od 26. novembra 2013. i presuda Višeg suda u Beogradu Kž 194/14 od 9. aprila 2014.

8. Za postojanje pomaganja nije neophodno da izvršilac krivičnog dela zna za delatnost pomagača.

Presuda Višeg suda u Beogradu K 67/11 od 7. februara 2013. i rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 10/13 od 21. juna 2013.

9. Postoji samo jedan slučaj kada se pomaganje može izvršiti posle izvršenja radnje krivičnog dela, a da to ne bude samostalno krivično delo, a to je situacija kada pomagač stvara uslove da posle radnje izvršenja dela olakša nastupanje posledice koja treba da nastupi usled preduzete radnje izvršenja.

Presuda Višeg suda u Beogradu K 67/11 od 7. februara 2013. i rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 10/13 od 21. juna 2013.

10. Pomaganje može biti različito i to kao prethodno, pre započete radnje izvršenja krivičnog dela, ili naknadno, psihičko ili materijalno i drugo.

Rešenje Apelacionog suda u Nišu Kž 1954/11 od 9. avgusta 2011.

II. Psihičko pomaganje

1. Kada je optuženi maloletnom licu predložio da zajedno provale u stolarsku radnju oštećenog saopštavajući mu gde se tačno nalazi novac u radnom stolu, jer je isti radio u pomenutoj stolarskoj radnji, pa maloletno lice odbije tu saradnju, ali kasnije sve to saopšti drugooptuženom sa kojim zajedno obije stolarsku radnju i oduzme novac, a nakon saznanja za pomenute radnje optuženi traži od maloletnog lica 500 evra da ih ne bi prijavio policiji, tada je optuženi izvršio krivično delo teške krađe u pomaganju iz čl. 166. st. 1. t. 1. KZRS u vezi sa čl. 24. OKZ.

Presuda Opštinskog suda u Guči K 150/03 od 3. maja 2003. i presuda Okružnog suda u Čačku Kž 25/03 od 21. decembra 2003.

2. Radnje pomaganja navedene u čl. 24. st. 2. KZJ (OKZ) su navedene samo primera radi, tako da u svakom konkretnom slučaju treba utvrditi da li radnja okrivljenog jeste radnja umišljajnog pomaganja u smislu čl. 24. st. 2. OKZ.

Iz obrazloženja: U konkretnom slučaju okrivljeni je ostalim učesnicima pokazao kuću i radnju oštećenog pa su isti kasnije koristeći podatke koje su dobili izvršili krivično delo teške krađe na štetu oštećenog.

Neosnovano je isticanje u žalbi branioca okrivljenog da utvrđene radnje za okrivljenog nisu radnje pomaganja u smislu čl. 24. st. 2. KZ, već, naprotiv, radi se o preduzetim umišljajnim radnjama pomaganja.

Presuda Okružnog suda u Čačku K 59/03 od 15. jula 2003. i presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 2245/03 od 15. marta 2004.

3. Kada je okrivljena ostalim okrivljenima detaljno objasnila gde se nalazi stan oštećenog i gde mu se u stanu nalazi novac pa se u vreme izvršenja krivičnog dela s oštećenim nalazila u kafani, kako bi ostalim okrivljenima omogućila da uđu u stan, pa ostali okrivljeni obiju kuću oštećenom, oduzmu novac, a potom se sastanu sa okrivljenom i podele novac, tada je okrivljena izvršila krivično delo teške krađe u pomaganju iz čl. 166. st. 1. t. 1 KZRS u vezi sa čl. 24. KZJ, a ostali okrivljeni krivično delo teške krađe iz čl. 166. st. 1. t. 1. KZRS.

Presuda Opštinskog suda u Čačku K 386/01 od 14. februara 2002. i presuda Okružnog suda u Čačku Kž 278/03 od 15. januara 2003.

4. Obećanjem optuženog da će od izvršioca krivičnog dela otkupiti protivpravno oduzete slike, doprinelo je izvršenju krivičnog dela. Na osnovu takvog obećanja, koje je u praksi u više navrata i realizovano, za izvršioca krivičnog dela stvorene su povoljnije pretpostavke, jer su one unapređivale i olakšavale izvršenje krivičnog dela. Stoga takvo obećanje predstavlja psihičko pomaganje izvršiocu ovog dela, pa se mora prihvatiti da takvo obećanje predstavlja oblik pomaganja u smislu čl. 24. KZSRJ jer se pod tim ima podrazumevati ne samo fizičko prikrivanje takvih predmeta, već i unapred obećana njihova kupovina i dalja prodaja, pa stoga u takvim radnjama stoje obeležja krivičnog dela teške krađe u pomaganju, a ne obeležja krivičnog dela prikrivanja iz čl. 184. KZSRJ.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1583/94 od 14. februara 1995.

5. Unapred obećano prikrivanje predmeta pribavljenih krivičnim delom, kao način pomaganja u izvršenju krivičnog dela, ne mora uvek biti prethodno verbalno dogovoreno, već ono može proizilaziti iz načina ponašanja učinioca i pomagača pre izvršenja krivičnog dela.

Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž 5658/10 od 25. januara 2011.

6. Pomaganje u izvršenju krivičnog dela, kao oblik saučesništva, može se izvršiti stvaranjem osećaja sigurnosti i bezbednosti kod učinioca krivičnog dela.

Presuda Višeg suda u Nišu K 3/10 od 25. februara 2010.

7. Kada je učinilac maloletniku, kada ga je ovaj upitao da li poznaje nekoga kome može da otme novac, rekao za oštećenog da radi na kvantaškoj pijaci i da svako veće sa sobom nosi veću količinu novca, pa mu potom pokazao oštećenog i gde je njegov stan, nakon čega je maloletnik sačekao oštećenog i pošto ga je istukao, oduzeo mu novac, to predstavlja radnje pomaganja u izvršenju krivičnog dela razbojništva.

Presuda Okružnog suda u Beogradu K 53/97 od 12. marta 1997. i presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1130/97 od 27. februara 1998.

III. Materijalno pomaganje

1. Radnjom pomaganja smatraće se otklanjanje prepreke za izvršenje krivičnog dela od strane izvršioca. Za pomaganje u izvršenju krivičnog dela prinude kazniće se lice koje je držeći oštećenog za ruke, prvooptuženom otklonio prepreku da od oštećenog oduzme novac i sat na ime naplate duga.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1795/96 od 22. maja 1997.

2. Trećeoptuženi je umišljajno pomogao ostaloj dvojici optuženih u izvršenju krivičnog dela iz čl. 166 KZRS na taj način što su oni oduzeta vozila dovozili u farbarsku radnju kod trećeoptuženog sa kojim su bili unapred postigli dogovor da će on preuzimati sva oduzeta vozila i potom ih prodavati uz pribavljane protivpravne imovinske koristi deobom novca od prodaje.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 2018/98 od 16. novembra 2000.

3. Prvookrivljeni je pomogao drugo i trećeokrivljenom da izvrše krivično delo razbojništva tako što je predložio drugo i trećeokrivljenom da od oštećene koju je prvookrivljeni upoznao oduzmu mobilni telefon, da bi zatim pozvao oštećenog da se vide, pa kada se rastao sa njom pozvao je telefonom, a drugo i trećeokrivljeni su napali oštećenu u trenutku kada je ona izvadila telefon da se javi i oduzeli joj ga.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 279/10 od 2. jula 2010.

4. Optuženi je umišljajno pomagao izvršiocu krivičnog dela teške krađe kada mu je po prethodnom dogovoru stavio na raspolaganje svoje putničko vozilo sa vozačem koji odlazi na mesto izvršenja krivičnog dela, pa potom u vozilu preveze oduzetu stvar.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 2449/96 od 28. januara 1997.

5. Okrivljeni je umišljajno pomagao drugom licu da izvrši krivično delo nedozvoljene trgovine iz čl. 147. st. 1. KZRS jer se sa istim dogovorio da mu za utvrđenu mesečnu naknadu iznajmi plac na kojem je ovaj instalirao cisternu za gorivo i pumpe, pa je, nemajući ovlašćenje na trgovinu, nabavio veću količinu motornog benzina koje je građanima prodavao.

Presuda Okružnog suda u Čačku Kž 1528/00 od 12. septembra 2000.

6. Kada drugooptuženi drži oštećenog za ruku da bi prvooptuženom otklonio prepreku za izvršenje njegove namere, čini krivično delo pomaganjem.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 157/96 od 16. oktobra 1996.

7. Okrivljeni je izvršio krivično delo oduzimanje vozila iz čl. 174. KZRS kada je svojim vozilom, u kome su se nalazila još dva saizvršioca pratio kretanje vozila oštećenog koje su ova dvojica odlučili da oduzmu, pa kada je oštećeni svoje vozilo parkirao i napustio, okrivljeni je stao ispred tog vozila, a druga dvojica okrivljenih su izašli iz njegovog vozila i oduzeli navedeno vozilo.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 1184/00 od 10. oktobra 2000.

8. Kada prvooptuženi saopšti drugooptuženom da želi da oduzme skupoceni automobil, pa drugooptuženi preveze prvooptuženog do mesta gde se nalazio takav automobil i preda mu vatreno oružje da ima pri sebi, tada je drugooptuženi izvršio krivično delo razbojništva u pokušaju pomaganjem.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 72/04 od 2. marta 2004.

9. Drugooptuženi je sa umišljajem pomogao prvookrivljenom u izvršenju krivičnog dela nedozvoljene trgovine tako što mu je stavio na raspolaganje za prevoz svoje vozilo u čijim šupljinama je ovaj sakrio 2.200 paklica stranih cigareta bez akciznih markica koje su bile namenjene prodaji.

Presuda Okružnog suda u Beogradu K 1280/04 od 25. maja 2004.

10. Kada je izvršilac prišao oštećenom s leđa i obuhvatio ga sa obe ruke, blokirajući mu ruke i vrat, dok su ga ostala dvojica tukla i nanela mu tešku telesnu povredu, prvooptuženi se pojavljuje kao pomagač u izvršenju krivičnog dela jer je sa umišljajem pomogao ostaloj dvojici u izvršenju krivičnog dela.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 711/06 od 12. aprila 2006.

11. Učinioc je sa umišljajem pomogao drugooptuženom da izvrši krivično delo teške krađe na taj način što mu je dao pajser sa kojim je drugooptuženi izvršio razvaljivanje ulaznih vrata na radnji oštećenog, nakon čega je iz radnje oduzeo razne stvari.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 2118/95 od 7. marta 1996.

12. Drugooptuženi je sa umišljajem pomagao prvooptuženom u izvršenju krivičnog dela ubistva – lišenje života službenog lica, saobraćajnog policajca pri vršenju poslova javne bezbednosti na taj način što, kada je ovaj milicioner pristupio službenoj radnji – kontroli lica – drugooptuženog kome je zatražio ličnu kartu, tada je prvooptuženi na milicionera otvorio vatru iz pištolja, pa je drugooptuženi udario milicionera u stomak i glavu posle čega je prvooptuženi nastavio da puca i usmratio oštećenog.

Presuda Okružnog suda u Beogradu K 371/94 od 26. januara 1995. i presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 615/95 od 7. septembra 1995.

IV. Pomaganje i drugi oblici saučesništva

1. Kada jedno lice sa jednom ili više radnji izvrši podstrekavanje i pomaganje u odnosu na isto krivično delo i prema istom licu postoji samo podstrekavanje a ne i sticaj ova dva oblika saučesništva, jer je pomaganje lakši oblik saučesništva u odnosu na podstrekavanje i konzumirano je podstrekavanjem.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 469/79.

2. Krivično delo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 246. st. 1. KZ postoji i u slučaju kada okrivljeni A. A. u određenom vremenskom periodu učestalo prevozi B. B. i V. V. u Beogradu i time pribavlja imovinsku korist, pa nije logično da je njegov umišljaj bio usmeren na pomaganje pri izvršenju krivičnog dela iz čl. 246a st. 1. KZ jer je, vraćajući ove okrivljene iz Beograda, zapravo prenosio opojnu drogu, čime su ispunjeni svi elementi krivičnog dela iz čl. 246. st. 1. KZ sa eventualnim umišljajem kao oblikom vinosti budući da je morao biti svestan da je moguće da okrivljene B. B. i V. V. vozi u Beograd radi kupovine opojne droge za dalju prodaju.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 7271/10 od 18. aprila 2011.

3. Optuženi je saizvršilac u izvršenju krivičnog dela razbojništva ako je po prethodnom dogovoru sa ostalim izvršiocima na bazi podele uloga preduzeo radnje koje su van bića krivičnog dela, ali su bitni deo procesa njegovog izvršenja, pa se ne može raditi o pomaganju kao obliku saučesništva.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 322/99 od 17. septembra 1999.

4. Kada optuženi da dvojici saučesnika, koji su već bili rešeni da izvrše neku krađu da bi došli do novca, podatke o licu koje ima novac, pa oni od tog lica oduzmu novac, radi se o pomaganju a ne o podstrekavanju na izvršenje krivičnog dela.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 154/98 od 7. aprila 1998.

5. Čini krivično delo iz čl. 248. KZRS onaj ko unese u službene isprave neistinite podatke i on je tada izvršilac, a davanje naloga nekom drugom da tako postupi je jedan od oblika saučesništva – podstrekavanje, pomaganje.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kzz 7/05 od 8. februara 2005.

6. Pomaganje iz čl. 24. OKZ kao oblik saučesništva predstavlja radnju kojom se doprinosi izvršenju krivičnog dela, a ne radi se o izvršilačkoj radnji.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1356/06 od 19. septembra 2007.

7. Kada optuženi „tipuje stan” sud mora da utvrdi ko je predložio izvršenje krivičnog dela u pitanju, odnosno čija je ideja bila da se delo izvrši jer od toga zavisi i oblik saučesništva, odnosno da li je delo izvršio podstrekavanjem i pomaganjem.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1110/00 od 27. juna 2001.

8. Prvostepenom presudom optuženi su oglašeni krivim da su kao saizvršioци izvršili krivično delo teške krađe. U žalbi branioca optuženog se navodi da on to delo nije hteo kao svoje, pa tvrdi da bi se njegova radnja mogla kvalifikovati kao pomaganje u teškoj krađi.

Iz obrazloženja: Na pravilnost zaključka da je i trećeoptuženi saizvršilac, a ne pomagač u teškoj krađi, upućuju nesporne činjenice vezane za njegovo ponašanje – pre, tokom i posle izvršenja krivičnog dela. On je učestvovao u pripremanju ovog krivičnog dela i njegovog izvršenja (sajlom je povezao ukradeni automobil sa vozilom drugooptuženog), zajedno sa ostalim učiniocima se udaljio sa mesta krađe i zajedno sa njima bio uhvaćen od strane policije. Kako je optuženi zajedno sa ostalim učiniocima bio nosilac odluke o izvršenju dela u čijem izvršenju je zatim i sam učestvovao, njegovo svojstvo saizvršioца se ne može dovoditi u pitanje činjenicom da je vozilo ukradeno za drugooptuženog. Jer, učinilac krivičnog dela krađe ne mora biti rukovođen samo namerom da prisvajanjem tuđe stvari pribavi sebi protivpravnu imovinsku korist, već i namerom da tu korist pribavi nekom drugom, što ne znači da on delo ne vrši kao svoje i kao zajedničko, ako ga vrši zajedno sa drugim učiniocima.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 952/95 od 22. decembra 1995.

9. Irelevantna je tvrdnja okrivljenog da izvršenjem radnji koje mu se stavljaju na teret nije za sebe pribavio nikakvu imovinsku korist, ukoliko je utvrđeno da je novac dobijen od prodaje droge predavao drugom licu, pa da je uz prodaju vršio pakovanje i prevoz opojne droge zbog čega se njegove radnje ne mogu kvalifikovati kao radnje pomaganja već kao postupanje saizvršioца.

Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 5429/10 od 21. januara 2011.

V. Pomaganje pri izvršenju određenog krivičnog dela

1. Zakon nabraja radnje pomaganja primera radi, tako da će sud u svakoj konkretnoj situaciji procenjivati koje radnje zaista potpomažu, omogućuju i olakšavaju izvršenje krivičnog dela.

Iz obrazloženja: Presudom prvostepenog suda četvorica optuženih su oglašeni krivim zbog krivičnog dela teškog razbojništva iz čl. 169. st. 1. u vezi sa čl. 186. st. 2. i 1. KZRS s tim što je četvrtooptuženi izvršio ovo krivično delo pomaganjem.

Kako radnje pomaganja u zakonu nisu taksativno nabrojane već navedene primera radi, to u takvoj situaciji analizom svakog konkretnog slučaja ima se proceniti koliko radnja pomaganja zaista omogućuje i olakšava izvršenje krivičnog dela. Doprinos četvrtooptuženog se ogleda u tome što je u razgovoru sa trećeoptuženim saznao da oštećeni ima veću sumu novca i prihvatio da on pronađe neposredne izvršioce koji će oduzeti novac oštećenom i dovesti ih u vezu sa trećeoptuženim koji o tim činjenicama ima potpunije informacije, Četvrtooptuženi uspeva angažovanjem prvo i drugooptuženog koje upoznaje sa trećeoptuženim koji od njega dobija potpune informacije o konkretnom slučaju. Tim razgovorima prisustvuje i četvrtooptuženi i za svoje angažovanje u izvršenju ovog dela dobija deo oduzetog novca. Zbog toga se ne može prihvatiti stav da se u njegovom slučaju radi o krivičnom delu prikrivanja, a ne o pomaganju u izvršenju krivičnog dela teškog slučaja razbojništva, jer je od samog početka i on bio svestan da će u izvršenju ovog dela sa podeljenim ulogama učestvovati tri lica, odnosno da će ovo delo biti izvršeno u grupi.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1711/98 od 18. maja 1999.

2. Za postojanje krivičnog dela iz čl. 204. st. 3. KZRS potrebno je da kod učinioaca postoji svest o stvarnim obeležjima krivičnog dela koje je izvršilo lice kome se pruža pomoć, a ne mora mu biti poznata pravna kvalifikacija dela niti propisana kazna.

Presuda Vrhovnog suda SRbije Kž 210/82.

3. Kada je prvooptuženi u prisustvu drugooptuženog oštećenog prinudio da uđe u vozilo, pa ga u toku vožnje udario u predelu glave nanevši mu telesne povrede, a zatim uzeo novčanik i telefon, ne može se prihvatiti da drugooptuženi nije hteo da pomogne prvooptuženom u izvršenju krivičnog dela razbojništva.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 28/06 od 1. marta 2006.

4. Kada je optuženi maloletnom licu predložio da zajedno provale u radnju oštećenog saopštavajući mu gde se tačno nalazi novac u stolu jer je isti radio u pomenutoj radnji, pa maloletno lice odbije tu radnju, ali kasnije sve to saopšti drugooptuženom s kojim zajedno obije radnju i oduzme novac, a nakon saznanja za pomenute radnje, optuženi traži od maloletnika 500 evra da ih ne bi prijavio policiji, tada je izvršio krivično delo teške krađe u pomaganju iz čl. 166. st. 1. t. 1. KZRS u vezi sa čl. 24. OKZ.

Presuda Opštinskog suda u Čačku K 158/05 od 22. juna 2005. i presuda Okružnog suda u Čačku Kž 458/05 od 30. novembra 2005.

5. Pomagač u izvršenju razbojništva ne ulazi u sastav grupe koja je izvršila razbojništvo.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kž 1319/03 od 17. novembra 2004.

6. Ako je izvršeno krivično delo razbojništva od strane dva lica, od kojih se jedno lice pojavljuje kao izvršilac, a drugo kao pomagač, ne može se raditi o krivičnom delu razbojništva iz čl. 206. st. 3. u vezi sa st. 1. KZ koje je izvršeno od strane više lica, već o krivičnom delu razbojništva iz čl. 206. st. 1. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 123/08 od 4. februara 2008.

7. Time što je optuženi licima koja već imaju čvrstu odluku da izvrše krivično delo teške krađe, dao podatke o tome da oštećeni poseduje veću sumu deviza, pokazao im kuću oštećenog i rekao im da je najbolje da novac ukradu oko 13 časova kada u kući nema nikoga, pomogao je u izvršenju krivičnog dela teške krađe jer je preduzeo radnje sa kojima se sa umišljajem doprinosi izvršenju krivičnog dela teške krađe.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 2151/98 od 15. juna 1999.

8. Ne radi se o svršenom krivičnom delu nedozvoljene polne radnje, već o pomaganju pri izvršenju krivičnog dela silovalje, kada okrivljeni sa umišljajem, primenom sile, onemogućujući oštećenu da pruža otpor.

Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž 2236/13 od 16. aprila 2014.

9. Kada je drugookrivljeni obećao prvookrivljenom da novac koji bude prvookrivljeni oduzeo iz kase banke sakrije u svojoj vikendici pa to bude i realizovano, a prvookrivljeni bude oglašen krivim zbog krivičnog dela teške krađe iz čl. 166. st. 3. u vezi sa st. 1. t. 1. KZRS, drugookrivljeni je izvršio krivično delo teške krađe u pomaganju iz čl. 166. st. 1. t. 1. KZRS u vezi sa čl. 24. OKZ a ne krivično delo iz čl. 166. st. 3. u vezi sa st. 1. t. 1. KZRS a u vezi sa čl. 24. OKZ.

Presuda Okružnog suda u Čačku K 66/03 od 17. septembra 2003. i presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 2115/03 od 30. decembra 2003.

VI. Pomaganje kao oblik saučesništva i postojanje drugih krivičnih dela

1. U krivičnom postupku se može utvrđivati krivična odgovornost pomagača shodno čl. 35. KZ iako je izvršilac osnovnog krivičnog dela nepoznat.

Presuda Osnovnog suda u Sremskoj Mitrovici K 1200/10 od 25. avgusta 2011, presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž 4139/11 od 21. januara 2014. i presuda Vrhovnog kasacionog suda Kzz 526/14 od 2. jula 2014.

2. Kupovina protivpravno oduzetih predmeta koja je unapred obećana predstavlja oblik pomaganja u izvršenju krivičnog dela, a ne krivično delo prikrivanja iz čl. 184. KZRS.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1583/94 od 14. februara 1995.

3. Kada je utvrđeno da je učinilac kao privatni zanatlija obavestio lica koja su se bavila skidanjem delova automobila sa tuđih kola da će od njih uvek otkupljivati te delove, pošto ostvare protivpravno prisvajanje, u njegovoj delatnosti su ostvarena zakonska obeležja pomaganja u izvršenju krivičnog dela krađe iz čl. 249. st. 2. KZ a ne prikrivanja iz čl. 265. st. 1. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kžm 391/74.

4. To što prema učiniocu krivičnog dela nije pokrenut krivični postupak ne isključuje mogućnost vođenja postupka prema pomagaču u izvršenju istog krivičnog dela.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kžm 16/03 od 23. juna 2003.

VII. Pomaganje i instituti opšteg dela KZ

1. Moguća je konstrukcija produženog krivičnog dela teške krađe pomaganjem.

Iz obrazloženja: Drugotuženi je oglašen krivim za krivično delo teške krađe pomaganjem iz čl. 166. st. 1. t. 1. KZRS u vezi čl. 24. KZJ u produženom trajanju sa dve krivično pravne radnje. Prvotuženi učinilac krivičnog dela teške krađe je zajedno sa još jednim licem, prema kome je postupak izdvojen, u dva slučaja ukrao tuđe vozilo da bi ga zatim po prethodnom dogovoru odveo u garažu drugotuženog u nameri da tamo vozilo sklone i kasnije rasklope u delove koje će izložiti prodaji.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 1152/01 od 7. avgusta 2001.

2. Nema mesta primeni odredbe koja otklanja ograničenja ublažavanja kazne kada je sud ovlašćen da učinioca krivičnog dela oslobodi od kazne, jer zakonom nije predviđena ova mogućnost za učinioca osnovnog oblika krivičnog dela neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, ni kada je delo izvršeno u pomaganju.

Presuda Vrhovnog kasacionog suda Kzz 22/13 od 10. aprila 2013.

VIII. Pomaganje i primena krivičnog procesnog prava

1. Kada se optuženi oglasi krivim zbog krivičnog dela krađe u pomaganju iz čl. 165. st. 1. KZRS u vezi sa čl. 24. KZJ, a ranijom presudom je drugo lice oglašeno krivim zbog krivičnog dela krađe iz čl. 165. st. 1. KZRS, tada u izreci presude se moraju navesti radnje umišljajnog pomaganja optuženog.

Iz obrazloženja: U toj situaciji umišljaj optuženog mora da obuhvati svest da svojim radnjama olakša, potpomaže drugom licu pri izvršenju krađe, kada je u konkretnom slučaju okrivljeni u svojoj odbrani naveo da je prethodno obavešten od svojih kolega da je policija u krugu preduzeća i da nešto proverava, a što potvrđuju i saslušani policajci, postavlja se pitanje umišljaja optuženog u toj situaciji, a to je da pusti osuđenog da uđe u krug preduzeća sa vozilom, natovari ukradenu robu i izađe kroz kapiju preduzeća.

Presuda Opštinskog suda u G. Milanovcu K 251/98 od 11. januara 1999. i rešenje Okružnog suda u Čačku Kž 49/99 od 17. marta 1999. godine.

2. Ako je presudom prvostepenog suda okrivljeni oglašen krivim zbog krivičnog dela zloupotreba službenog položaja iz čl. 359. st. 3. u vezi sa st. 1. KZ u pomaganju, a u izreci presude su navedene njegove radnje kao izvršioca krivičnog dela, izreka presude je nerazumljiva i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz čl. 368. st. 1. t. 11. ZKP.

Presuda Višeg suda u Čačku K 133/10 od 16. novembra 2010. i rešenje Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 997/11 od 24. maja 2011.

3. U prvostepenoj presudi se moraju dati jasni razlozi za svakog od okrivljenih koji je oglašen krivim za pomaganje u izvršenju krivičnog dela, na osnovu kojih činjenica se utvrđuje da su preduzeli radnje koje su doprinele izvršenju krivičnog dela.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 16/14 od 2. decembra 2014.

4. Povrede identiteta optužbe nema ni u objektivnom ni u subjektivnom smislu kada je jedno lice optuženo da je delo izvršilo kao saučesnik, u bilo kom obliku saučesništva, a oglašeno krivim kao izvršilac u istom krivičnom delu ili obrnuto.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kzz 20/02 od 12. novembra 2003.

5. Ako iz opisa dela ne proizilazi jasno u čemu se sastoji umišljaj optuženog koji je pomagač u izvršenju krivičnog dela, izreka osuđujuće presude je nerazumljiva, što predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kž 1194/05 od 2. marta 2006.

6. To što prema učiniocu krivičnog dela nije pokrenut krivični postupak, ne isključuje mogućnost vođenja postupka prema pomagaču u izvršenju istog krivičnog dela.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kž 16/03 od 23. juna 2003.

7. Kada se odvojeno sudi pomagaču, u presudi kojom se okrivljeni oglašava krivim mora se utvrditi krivično delo u kome je izvršeno pomaganje.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1795/96 od 22. maja 1997.

Dragan U. Kalaba,
zamenik Višeg javnog tužioca u Čačku

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 03. 05. 2017. године**

1. ШТАЈНЕР ЈЕЛЕНА, дипломирани правник, рођена 04. 02. 1979. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Народног фронта 20.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ШТАЈНЕР ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник код Штајнер Бориса, адвоката у Новом Саду, са даном 09. 05. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

2. ПЕРИШИЋ ГОРДАНА, дипломирани правник, рођена 14. 05. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Његошева 3.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ПЕРИШИЋ ГОРДАНА, адвокатски приправник код Тафиловић Хасиде, адвоката у Новом Саду, са даном 09. 05. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. ВУКАШИН ДИМИТРИЈЕ, дипломирани правник, рођен 23. 03. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Коло српских сестара 136.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ВУКАШИН ДИМИТРИЈЕ, адвокатски приправник код Ступар Браниславе, адвоката у Новом Саду, са даном 09. 05. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

4. ЗРИЊАНИН ДУШКО, дипломирани правник, рођен 14. 06. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Житни трг 9/2.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ЗРИЊАНИН ДУШКО, адвокатски приправник код Бојков Александра, адвоката у Новом Саду, са даном 09. 05. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

5. ВУКИЧЕВИЋ ЛАЗАР, дипломирани правник, рођен 14. 10. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Венац војводе Степе Степановића 34, стан 4.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ВУКИЧЕВИЋ ЛАЗАР, адвокатски приправник код Вукичевић Радивоја, адвоката у Сомбору, са даном 09. 05. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

6. КНЕЖЕВИЋ САЊА, дипломирани правник, рођена 14. 06. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Грчкошколска 1.
7. КНЕЖЕВИЋ ДРАГАНА, дипломирани правник, рођена 14. 09. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 6/70.
8. АЛЕКСИЋ ДИЈАНА, дипломирани правник, рођена 16. 07. 1979. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 4.
9. КРКЉУШ МИЛАН, дипломирани правник, рођен 01. 11. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Бранимира Ћосића 29.
10. БУГАРСКИ ДЕЈАН, дипломирани правник, рођен 07. 02. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 6.
11. МАРЧЕТА ТАМАРА, дипломирани правник, рођена 04. 04. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Кикинди, Змај Јовина 2.
12. СУБОТИН БРАНИСЛАВ, дипломирани правник, рођен 16. 10. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Кнежевцу, Рајка Ловадинова 16.
13. ПЕТКОВИЋ ВЛАДИМИР, дипломирани правник, рођен 29. 06. 1980. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Арсенија Чарнојевића 10.
14. ПОПОВИЋ БОРКО, дипломирани правник, рођен 14. 07. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Светог Димитрија 19/в, локал 3.
15. ПРОДАНОВИЋ АЛЕКСАНДАР, дипломирани правник, рођен 10. 08. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Инђији, Краља Петра Првог 9/1, локал 16.
16. ЖИВКОВИЋ ЈЕЛЕНА, дипломирани правник, рођена 21. 03. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Славонска 2.
17. БИЛАС ДРАГАНА, дипломирани правник, рођена 23. 06. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Кули, Маршала Тита 266/А.
18. ТУЦОВИЋ МИЛАНА, дипломирани правник, рођена 22. 12. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Анђе Ранковић 2/2.
19. ШАБЛАУЕР БРИНДЗА БЕАТРИКС, дипломирани правник, рођена 07. 07. 1971. године УПИСУЈЕ СЕ 10. 05. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачкој Тополи, Маршала Тита 32.
20. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАКСИМОВИЋ ДАНИЦА, рођена 30. 06. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кљајић Горана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАБИЋ ВОЈИСЛАВ, рођен 23. 12. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Вујасин Иване, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛИКИЋ НИКОЛА, рођен 01. 08. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Грбовић Миљана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛАНОВИЋ МАРКО, рођен 17. 07. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Рајачић Јелене, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДРАШКОВИЋ АНА, рођена 27. 01. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Павлов Горана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛАПЧЕВИЋ АЛЕКСАНДРА, рођена 07. 08. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Жунић Витомира, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ИВАТОВИЋ НЕМАЊА, рођен 27. 09. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чубрило Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СОЛАРЕВИЋ ДАРА, рођена 19. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВЕЛИЧКОВ ДАНИЛО, рођен 13. 01. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВУКОСАВЉЕВИЋ БОГДАН, рођен 24. 09. 1966. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛЕРО АЉОША, рођен 06. 11. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Бијелица Богдана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЗБУЋНОВИЋ АЛЕКСАНДАР, рођен 25. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВАЛЕНТИК НАТАША, рођена 31. 10. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шоштарић Благојевић Душице, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ОЖВАТ ТАТЈАНА, рођена 30. 01. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОПРИВИЦА ДИМИТРИЈЕ, рођен 25. 04. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Копривица Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОЗИЋ ЈОВАНА, рођена 31. 08. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мاستиловић Јелене, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СИМОВИЋ ХЕЛЕНА, рођена 01. 03. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шијан Николе, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КУКИЋ ЈОВАНА, рођена 03. 02. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јовичић Ранка, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОЗОМОРА МИЛОШ, рођен 18. 08. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Козомора Милана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НАСТАСТИЈЕВИЋ МИЛАН, рођен 14. 06. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Караматраковић Десмира, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

40. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАТИЋ САЊА, рођена 18. 09. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Спасојевић Иванчић Дејане, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

41. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАЛИЦАН МИЛОШ, рођен 03. 12. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

42. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НИКОЛИЋ МИЛЕНА, рођена 25. 06. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

43. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛИЦЕНБЕРГЕР ВИКТОР, рођен 03. 05. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Косанић Мирослава, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

44. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДУНОВИЋ ТАЊА, рођена 08. 04. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Давидов др Страхине, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

45. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЂАЈИЋ СВЕТЛАНА, рођена 02. 12. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шокић Стаменковић Душанке, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

46. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАЈИЋ МИЛИЦА, рођена 08. 10. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Плужаревић Лазара, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

47. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ХИНИЋ ЈОВАНА, рођена 29. 01. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Перић Дамира, адвоката у Футогу, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

48. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАВРАК НЕВЕНА, рођена 12. 05. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђурић Ђорђа, адвоката у Панчеву, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

49. УПИСУЈЕ се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГАГЕС САНДРА, рођена 05. 06. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Милошевић Драгана, адвоката у Ковачици, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

50. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВЕЛИЧКОВИЋ АЛЕКСАНДРА, рођена 29. 07. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Михај Милке, адвоката у Вршцу, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

51. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВЕЛИЧКОВИЋ ЗВЕЗДАНА, рођена 08. 06. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Матић Бранислава, адвоката у Белој Цркви, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

52. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАРИНКОВИЋ СРЂАН, рођен 10. 10. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чупић Маљковић Сање, адвоката у Сремској Митровици, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

53. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВИНЧИЋ ОГЊЕН, рођен 21. 09. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Винчић Зорана, адвоката у Руми, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

54. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕРЧИЋ МИЛИЦА, рођена 24. 03. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Крстајић Бранка, адвоката у Суботици, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

55. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГУЛКА ТАМАРА, рођена 03. 01. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Крстајић Бранка, адвоката у Суботици, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

56. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИКУЛИЋ ДАВОР, рођен 01. 11. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Микулић Божидара, адвоката у Црвенки, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

57. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЖИВИН ЈЕЛЕНА, рођена 01. 09. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кереси Кристијана, адвоката у Зрењанину, дана 09. 05. 2017. године, у трајању од две године.

58. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ПЕРИЋ АНКА, адвокат у Новом Саду са даном 05. 04. 2017. године, на лични захтев.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Шашић Стеван, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

59. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине БАБИЋ ПОПОВИЋ НИКОЛИНА, адвокат у Новом Саду са даном 03. 05. 2017. године, на лични захтев.

– Јовичић Сандра, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

60. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ИЛИЋ ЈОЗО, адвокат у Светозару Милетићу са даном 29. 03. 2017. године, услед смрти.

– Иванчевић Божидар, адвокат у Сомбору, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

61. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЈАЊУШЕВИЋ ЈЕЛИЦА, адвокат у Новом Саду са даном 24. 10. 2016. године, услед смрти.

– Вујадин Јелена, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

62. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ГАЈИНОВ ПРЕДРАГ, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Здјелар Мирослава, адвоката у Новом Саду, са даном 10. 03. 2017. године.

63. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ПЕТРОВИЋ НИКОЛА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду, са даном 10. 04. 2017. године.

64. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЂУКИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду, са даном 10. 04. 2017. године.

65. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине МИЋУНОВИЋ ТАМАРА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду, са даном 10. 04. 2017. године.

66. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ПОПОВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду, са даном 10. 04. 2017. године.

67. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине АТАНАЏКОВ ЈОВАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 10. 04. 2017. године.

68. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине МИАВЕЦ ЕММА, адвокатски приправник у Темерину, на адвокатско-приправничкој вежби код Миавец Маргит, адвоката у Темерину, са даном 31. 03. 2017. године.

69. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине БЕЛИЋ МИЛАН, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Пухаловић Александра, адвоката у Новом Саду, са даном 02. 04. 2017. године.

70. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ТРИВУНЧЕВИЋ НЕДА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Божић мр Зорана, адвоката у Новом Саду, са даном 01. 02. 2017. године.

71. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине РАКИТА ИВАНА, адвокатски приправник у Панчеву, на адвокатско-приправничкој вежби код Бабић Вишекруна Љиљане, адвоката у Панчеву, са даном 10. 04. 2017. године.

72. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Торњански Милица (принципал Соро Мирјана, адвокат, Петроварадин) са даном 10. 04. 2017. године, због истека адвокатско-приправничке вежбе.

73. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да КОСАНОВИЋ БОЈАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 02. 04. 2017. до 01. 04. 2018. године.

– Војводић Марија, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

74. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ОМЕРАГИЋ ПАНТИЋ МАЈИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 05. 04. 2017. до 04. 04. 2018. године.

– Пантић Владимир, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

75. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да СИВЧЕВ ИВАНИ, адвокату у Кикинди, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 03. 04. 2017. године.

– Перовић Марић Мирјана, адвокат у Кикинди, одређује се за привременог заменика.

76. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да АРСЕНОВ ДИЈАНИ, адвокату у Инђији, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 03. 04. 2017. године.

– Алишић мр Владимир, адвокат у Инђији, одређује се за привременог заменика.

77. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СЕКУЛИЋ МИРЈАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 05. 12. 2016. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Влаховић Митар, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

78. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СИМОВИЋ ДАТУКАШВИЛИ НАТАША, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 05. 04. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Жигић Ведрана, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈАВОРИНА ЈЕЛЕНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 19. 04. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства.

– Ђорђевић Драгана, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАТИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокат у Новом Саду, наставио са радом дана 15. 05. 2017. године, након што му је привремено било престало право на бављење адвокатуром због обављања функције.

– Палалић Јован, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

81. УЗИМА СЕ на знање да је МАЋИНЦА СОФИЈА, адвокат у Ковину, наставила са радом дана 05. 05. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Мађинца Никола, адвокат у Ковину, разрешава се дужности привременог заменика.

82. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је „Заједничка адвокатска канцеларија Алексић са сарадницима“ донела одлуку о искључењу Карановић Милице, адвоката у Новом Саду из заједничке адвокатске канцеларије са даном 16. 03. 2017. године.

83. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је „Заједничка адвокатска канцеларија Алексић са сарадницима“ донела одлуку о искључењу Дамјановић Драгане, адвоката у Новом Саду из заједничке адвокатске канцеларије са даном 30. 03. 2017. године.

84. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПОЊЕВИЋ МИЛОШ, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Кораћ Михаила, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Кравић Милоша, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

85. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВИДОВИЋ МАРИЈА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Лазаревић Радована, адвоката у Новом Саду дана 31. 03. 2017. године, те да исту наставља код Бељански Б. Слободана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 04. 2017. године.

86. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ОЛБИНА НИКОЛА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Лакић Срђана, адвоката у Новом Саду дана 30. 03. 2017. године, те да исту наставља код Чутурило Јасмине, адвоката у Новом Саду, дана 31. 03. 2017. године.

87. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је АЛАЋУЗ МАРИНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

88. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је АНДРИЋ БРАНКА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

89. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕТРОВИЋ МАЈА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

90. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛАНОВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

91. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЛЈУБАНИЋ МИЛИЈАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

92. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕТРОВИЋ АНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

93. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈАНЧИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

94. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КОЈИЋ СНЕЖАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

95. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је НЕДИЋ ТЕОДОРА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

96. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ТОМИЋ ТАМАРА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

97. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАЛЕТКОВИЋ РАДЕ, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

98. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТАЈИЋ БАТИЋ ИРЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

99. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПАВЛОВИЋ ЛАЗАР, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

100. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАРИЋ СОФИЈА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду дана 10. 04. 2017. године, те да исту наставља код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 11. 04. 2017. године.

101. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЧЕНОВИЋ ДРАГАН, адвокатски приправник у Светозару Милетићу, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Илић Јозе, адвоката у Светозару Милетићу дана 29. 03. 2017. године, те да исту наставља код Иванчевић Божидара, адвоката у Сомбору, дана 30. 03. 2017. године.

102. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛУТИНОВИЋ БРАНКО, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду дана 24. 04. 2017. године, те да исту наставља код Мартиновић Весне, адвоката у Панчеву, дана 25. 04. 2017. године.

103. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Јоксовић Марија, адвокат у Кули стекла научни назив доктора правних наука.

104. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЧЕМАН ЛИДИЈА, адвокат у Новом Саду, преселила седиште адвокатске канцеларије у Бачки Петровац, Хвиездославова 2, почев од 24. 04. 2017. године.

105. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕЋАНИН ЈОВАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Булевар ослобођења 109/1, стан 2, почев од 03. 04. 2017. године.

106. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПУХАЛОВИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Петра Драпшина 12, почев од 01. 04. 2017. године.

107. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КОВАЧЕВИЋ МАРИЈАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Аугуста Цесарца 18, почев од 04. 04. 2017. године.

108. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КАРАНОВИЋ МИЛИЦА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Марка Миљанова 7, стан 19, почев од 10. 04. 2017. године.

109. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАТИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокат у Бачкој Паланци, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Родољуба Чолаковића 37, почев од 15. 05. 2017. године.

110. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КУРТИНОВИЋ СЛАВИЦА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Ђорђа Рајковића 14/А, почев од 06. 04. 2017. године.

111. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛОВИЋ МИЛИЦА, адвокат у Суботици, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Иве Лоле Рибара 4, почев од 18. 04. 2017. године.

112. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ШАРЧЕВИЋ ТАМАРА, адвокат у Суботици, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Трг цара Јована Ненада 4/2, почев од 20. 04. 2017. године.

113. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕТРОВИЋ ИГОР, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Петроварадин, Лисинског 3, почев од 25. 04. 2017. године.

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 05. 06. 2017. године

1. ПОПОВИЋ БОЈАНА, дипломирани правник, рођена 15. 12. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Стражиловска 21/II, стан 4.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ПОПОВИЋ БОЈАНА, адвокатски приправник код Борђошки Милана, адвоката у Новом Саду, са даном 07. 06. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

2. БУДОШАН ИВАНА, дипломирани правник, рођена 10. 07. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Темеринска 89.

– Брише се из Именика адвокатских приправника БУДОШАН ИВАНА, адвокатски приправник код Селаковић Страхиње, адвоката у Новом Саду, са даном 07. 06. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. КАРАН ЈОВАНА, дипломирани правник, рођена 19. 09. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Радничка 7/1.

4. ВУКОБРАТ МАША, дипломирани правник, рођена 29. 06. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 53.

5. СТОЈАНОВИЋ АЛЕКСАНДРА, дипломирани правник, рођена 19. 04. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Прешернова 11а, стан 10.

6. ГРБА МИЛАН, дипломирани правник, рођен 05. 01. 1992. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 4е.

7. РАДОВАНОВ ЗОРАН, дипломирани правник, рођен 20. 07. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Краља Александра I Карађорђевића 8.

8. ПАВЛОВИЋ ЈАСМИНКА, дипломирани правник, рођена 15. 05. 1987. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Стари шор 131.

9. БИКОВ ДАРИЈА, дипломирани правник, рођена 04. 12. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Марка Перичина Камењара 8/10.

10. АНКИЋ МИЛЕТИЋ НЕВЕНА, дипломирани правник, рођена 16. 01. 1985. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Николе Тесле 3а.

11. ШАРАЦ ДУШАН, дипломирани правник, рођен 20. 02. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Мите Топаловића 18/2.

12. АЛАКЕР АДЕЛ, дипломирани правник, рођена 23. 04. 1985. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Туре Ђаковића 17.

13. ГРУЈИЧИЋ ВЛАДИМИР, дипломирани правник, рођен 28. 06. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Бранислава Нушића 2/4.

14. ХАРДИ ЈОАКИМ, дипломирани правник, рођен 10. 09. 1987. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Руском Крстуру, Маршала Тита 89.

15. ДАВИДОВ МИЛАН, дипломирани правник, рођен 01. 06. 1979. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Оџацима, Кнез Михајлова 21.

16. АНЂЕЛИЋ НАТАЛИЈА, дипломирани правник, рођена 19. 08. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 08. 06. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Футогу, Цара Лазара 51/1.

17. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈНОВИЋ МАРИНА, рођена 02. 08. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

18. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈСАВЉЕВИЋ НИНА, рођена 19. 09. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Раденковић Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

19. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈОВАНОВИЋ ВАЊА, рођена 26. 03. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

20. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЦВИЈИЋ АЛЕКСАНДРА, рођена 11. 04. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Рикић Ристе, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ИЛИЋ СЛАЂАНА, рођена 10. 12. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Катанић Арсенија, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ИЛИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 21. 07. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Славковић Немање, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈОВЧИЋ ДРАГАНА, рођена 01. 06. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Купрес Слађане, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СРДИЋ ДРАГАНА, рођена 05. 08. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ФИЛИПОВИЋ ОЛИВЕРА, рођена 12. 02. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стипанчевић Винка, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БУДИМИР БОЈАНА, рођена 20. 03. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛУКАВАЦ ЈЕЛЕНА, рођена 21. 01. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Цветковић Петра, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛОВАЦ МИЛАНА, рођена 15. 05. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јефтић Саше, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЗРНИЋ БОЈАНА, рођена 26. 12. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Зрнић Ненада, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ОСТОЈИЋ МИРЈАНА, рођена 26. 02. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Живанов Звездана, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТОМИЋ ДАРКО, рођен 21. 10. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Просеница Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДАНКУЦ НЕМАЊА, рођен 07. 08. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ковачевић Бошка, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ИСАКОВ ПЕТАР, рођен 20. 09. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВОДЕНИЧАР ДАМИР, рођен 18. 07. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Зељевић Оливера, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВАДЉА НИКОЛА, рођен 29. 12. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАЈИЋ АЛЕКСАНДАР, рођен 23. 02. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Пухаловић Александра, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДРАГИШИЋ ДУШАН, рођен 18. 09. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Пупац Мирослава, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БОШЊАК ЛУКА, рођен 04. 07. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Купрес Слађане, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАДЕЖАНИН БОЈАН, рођен 28. 06. 1982. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Поповић Миленка, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

40. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОПРИВИЦА ДРАГАН, рођен 10. 01. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кострешевић Владенке, адвоката у Ковилу, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

41. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЖДЕРО АНА, рођена 15. 08. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ковачевић Јовице, адвоката у Руми, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

42. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АНОВИЋ БОЈАН, рођен 19. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лукић Мирослава, адвоката у Панчеву, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

43. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЂУРКОВИЋ ТИЈАНА, рођена 07. 08. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јефтић Миодрага, адвоката у Вршцу, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

44. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КАЛИНОВИЋ СЛОБОДАН, рођен 22. 08. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђурђевић Илије, адвоката у Вршцу, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

45. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТАНОЈЕВ МИЛАН, рођен 23. 05. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Рељин Станојев Споменке, адвоката у Зрењанину, дана 08. 06. 2017. године, у трајању од две године.

46. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МРАЗОВИЋ МИЛОШ, адвокат у Новом Саду са даном 02. 06. 2017. године, због пензионисања.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Драговић Тубић Војислава, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

47. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине РАДОЊА мр АНТЕ (што је исто са Радоња Гвозде мр Анте), адвокат у Новом Саду са даном 30. 06. 2017. године, на лични захтев.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Качар Срето, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

48. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МОЛДВАИ ИЗАБЕЛА, адвокат у Новом Саду са даном 15. 05. 2017. године, на лични захтев.

– Максимовић Мирко, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

49. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МАТКОВИЋ РИСТО, адвокат у Ади са даном 31. 05. 2017. године, због пензионисања.

– Мишовић Гуцуња Снежана, адвокат у Ади, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

50. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ВИДАКОВИЋ МИЛИЦА, адвокат у Новом Саду са даном 01. 06. 2017. године, због заснивања радног односа.

– Станков Слађана, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

51. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине БАСТАЈА ДАНИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-

-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 08. 05. 2017. године.

52. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине МАРИЋ ВИОЛЕТА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 28. 04. 2017. године.

53. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ДАВИДОВИЋ МАЈА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 03. 05. 2017. године.

54. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине СИМЕНДИЋ ЈОВАНКА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 04. 2017. године.

55. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ПЕРИЋ МИРЈАНА, адвокатски приправник у Бачкој Паланци, на адвокатско-приправничкој вежби код Пилиповић Срђана, адвоката у Бачкој Паланци, са даном 11. 05. 2017. године.

56. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да СТЕВАНОВИЋ МИРЈАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 01. 05. 2017. до 30. 04. 2018. године.

– Стојковић Ајша, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

57. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БЕР ЛАРИСИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 13. 05. 2017. до 12. 05. 2018. године.

– Ландека Дуња, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

58. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да АРСЕНОВ ДИЈАНИ, адвокату у Инђији, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 12. 05. 2017. до 12. 05. 2018. године.

– Алишић мр Владимир, адвокат у Инђији, одређује се за привременог заменика.

59. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БАЈАГИЋ ЈЕЛЕНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 30. 05. 2017. до 29. 05. 2018. године.

– Радановић Анико, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

60. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЕТИНСКИ КУЗМАНОВИЋ ДУЊА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 30. 04. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Етински Биљана, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

61. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДЕСНИЦА МИЛАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 07. 05. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Тошић Златко, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

62. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БАБОВИЋ ИВАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 08. 05. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Ивошевић Милена, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

63. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БРКИЋ ЉУБИЦА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 22. 05. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Радуловић Ивана, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

64. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈОКСИМОВИЋ БРАНИСЛАВА, адвокат у Кикинди, наставила са радом дана 06. 06. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Бјелановић Божо, адвокат у Кикинди, разрешава се дужности привременог заменика.

65. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БЕРЕТИЋ ДУШАНКА, адвокат у Руми, наставила са радом дана 01. 06. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Савин Влада, адвокат у Руми, разрешава се дужности привременог заменика.

66. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ИЛИЋ МИРЈАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 19. 04. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Станисављевић Нина, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

67. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈАЊИЋ МИНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 30. 05. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Ђуран Милић Емина, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

68. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КОНДИЋ БИЉАНА, адвокат у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Крстић.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СИВЧЕВ ИВАНА, адвокат у Кикинди, променила презиме, које сада гласи Марчетић.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће СУБОТИН БРАНИСЛАВ, адвокат у Новом Кнежевцу, убудуће у евиденцији адвоката Адвокатске коморе Војводине између имена и презимена употребљавати почитно слово очевог имена, па ће се водити у евиденцији као Суботин С. Бранислав.

71. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈУРИШИЋ ИВАНА, адвокатски приправник у Зрењанину, променила презиме које сада гласи Јуришић Тркуља.

72. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЛАЧКОВ ОЛИВЕРА, адвокат у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Плачков Мартиновић.

73. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СМИЉКОВИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокатски приправник у Добрици, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Смиљковић Зорана, адвоката у Добрици дана 22. 05. 2017. године, те да исту наставља код Јовичић Саре, адвоката у Новом Саду, дана 23. 05. 2017. године.

74. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАЛИЦАН МИЛОШ, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду дана 19. 05. 2017. године, те да исту наставља код Митић Сокола Јелене, адвоката у Беочину, дана 20. 05. 2017. године.

75. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ОЗЕР ЛАСЛО ГЕРГЕЉ, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката

та у Новом Саду дана 08. 05. 2017. године, те да исту наставља код Карановић Милице, адвоката у Новом Саду, дана 09. 05. 2017. године.

76. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАУШ МИЛИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Рајић Стевана, адвоката у Новом Саду дана 04. 05. 2017. године, те да исту наставља код Бал Немање, адвоката у Новом Саду, дана 05. 05. 2017. године.

77. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БЛАЖЕВИЋ ВЛАДИМИР, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Грбовић Миљана, адвоката у Новом Саду дана 11. 05. 2017. године, те да исту наставља код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 12. 05. 2017. године.

78. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ГОВЕДАРИЦА КЛЕА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду дана 17. 05. 2017. године, те да исту наставља код Мартиновић Драгољуба, адвоката у Новом Саду, дана 18. 05. 2017. године.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДИЋ КРСТИНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Петровић Драгослава, адвоката у Новом Саду дана 02. 06. 2017. године, те да исту наставља код Ђокић Сање, адвоката у Новом Саду, дана 03. 06. 2017. године.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је НЕШКОВИЋ СТАНИСЛАВА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Мујови Емине, адвоката у Новом Саду дана 31. 05. 2017. године, те да исту наставља код Голубовић Светлане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 06. 2017. године.

81. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЧЕТИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Зељеви Оливера, адвоката у Новом Саду дана 29. 05. 2017. године, те да исту наставља код Ђурашиновић Драгане, адвоката у Новом Саду, дана 30. 05. 2017. године.

82. ОДОБРАВА СЕ захтев НЕШИЋ ДРАГАНЕ, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Војновић Миодрага, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 30. 05. 2018. године.

83. ОДОБРАВА СЕ захтев КОСТИЋ АЛЕКСАНДРЕ, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Зелинчевић Јелене, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 09. 05. 2018. године.

84. ОДОБРАВА СЕ захтев БЕАДЕР ЈОВАНЕ, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Милић Косте, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 09. 05. 2018. године.

85. ОДОБРАВА СЕ захтев АРСЕНИЈЕВИЋ ДАРИЈЕ, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Јефтић Саше, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за део четврте године, закључно са 01. 03. 2018. године.

86. ОДОБРАВА СЕ захтев АВРИЋ НИКОЛЕ, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Јовичић Ранка, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

87. ОДОБРАВА СЕ захтев КРКЉЕШ ЂУРЕ, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Ковачевић Александра, адвоката у Но-

вом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 09. 05. 2018. године.

88. ОДОБРАВА СЕ захтев БАНКОВИЋ ГРАДИМИРА, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Давидов др Страхинје, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

89. ОДОБРАВА СЕ захтев ПОПОВИЋ МИЛИЦЕ, адвокатског приправника у Панчеву, на адвокатско-приправничкој вежби код Видаковић Горана, адвоката у Панчеву за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

90. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да су СИЛАЋИ МИКЛОШ и МАЛЕТАШКИ САНДРА, адвокати у Бечеју, основали „Заједничку адвокатску канцеларију Силаџи-Малеташки“ са седиштем у Бечеју, Јована Поповића 1, локал 2, почев од 27. 04. 2017. године.

91. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да су РАЦИЋ ДРАЖЕН, ВИТОМИРОВИЋ НЕМАЊА и МРКИЋ ЂОРЂЕ, адвокати у Суботици, основали „Заједничку адвокатску канцеларију Рацић-Витомировић-Мркић“ са седиштем у Суботици, Ђуре Ђаковића 17, почев од 17. 05. 2017. године.

92. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КНЕЖЕВИЋ САЊА, адвокат у Новом Саду приступила Заједничкој адвокатској канцеларији „Алексић са сарадницима“, са седиштем у Новом Саду, Грчкошколска 1, почев од 15. 05. 2017. године.

93. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВАСИЉЕВИЋ МАРИЈАНА, адвокат у Новом Саду, преселила седиште адвокатске канцеларије у Темерин, Новосадска 318, почев од 01. 05. 2017. године.

94. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПАВЛОВИЋ МИЛУТИН, адвокат у Новом Саду, преселио седиште адвокатске канцеларије у Сремску Митровицу, Арсенија Чарнојевића 6, почев од 03. 05. 2017. године.

95. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СИЛАЋИ МИКЛОШ, адвокат у Бечеју, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Јована Поповића 1, локал 2, почев од 28. 04. 2017. године.

96. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТАНКОВ СЛОБОДАН, адвокат у Зрењанину, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Змај Јовина 2, почев од 09. 05. 2017. године.

97. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕРОВИЋ СВЕТЛАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Грчкошколска 1, почев од 25. 05. 2017. године.

98. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БАБОВИЋ ИВАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Дунавска 14, почев од 08. 05. 2017. године.

99. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДЕСНИЦА МИЛАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Косте Рацина 7/20, почев од 08. 05. 2017. године.

100. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КРСТИЋ БИЉАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 6 б, стан 8, почев од 01. 06. 2017. године.

101. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТАЈИЋ ТАЊГА БРАНИСЛАВА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Булевар ослобођења 78, почев од 04. 05. 2017. године.

102. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАЛЕШЕВИЋ НЕБОЈША, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 6 б/Ш, стан 8, почев од 01. 06. 2017. године.

103. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАРИНКОВИЋ РАЈКО, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Народног фронта 24/2, почев од 24. 05. 2017. године.

104. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БЕРЋАН СЛАВКО, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 4 Д/І, стан 5, почев од 22. 05. 2017. године.

105. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БЕРЋАН ЖИВКО, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 4 Д/І, стан 5, почев од 16. 05. 2017. године.

106. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БОЈЧИЋ СЛОБОДАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Аугуста Цесарца 5, почев од 22. 05. 2017. године.

107. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БОРЋОШКИ МИЛАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Лазе Костића 2, стан 2, почев од 22. 05. 2017. године.

108. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ХЕРЦЕГ БРАНИСЛАВ, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 20, улаз 22, стан 6, почев од 01. 07. 2017. године.

109. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ШУША ВОЈИН, адвокат у Новим Бановцима, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Насеље Бановци Дунав, Бранка Радичевића 3, стан 2, почев од 29. 05. 2017. године.

110. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће ПУПАВАЦ ЖЕЉКО, адвокат у Вршцу, преселити своју адвокатску канцеларију на адресу Стеријина 51, почев од 01. 08. 2017. године.

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 04. 07. 2017. године

1. ТРАВИЦА НИКОЛА, дипломирани правник, рођен 21. 09. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, др Лазе Станојевића 3/1/3.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ТРАВИЦА НИКОЛА, адвокатски приправник код Бајић Гордане, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

2. ПОТРЕБИЋ САЊА, дипломирани правник, рођена 30. 11. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 11/1.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ПОТРЕБИЋ САЊА, адвокатски приправник код Кнежевић Бојовић Снежане, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. ЈОВАНОВИЋ ТАМАРА, дипломирани правник, рођена 12. 11. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Иве Лоле Рибара 2.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ЈОВАНОВИЋ ТАМАРА, адвокатски приправник код Дражић Сање, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

4. ПИНТЕР КРИСТИНА, дипломирани правник, рођена 30. 06. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Лазара Стојковића 11.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ПИНТЕР КРИСТИНА, адвокатски приправник код Вег др Енике, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

5. СМИЉАНИЋ ВЛАДИМИР, дипломирани правник, рођен 09. 08. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Жабљу, Николе Тесле 54, локал 6.

– Брише се из Именика адвокатских приправника СМИЉАНИЋ ВЛАДИМИР, адвокатски приправник код Лесковац Милице, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

6. ЦВЕТКОВИЋ МЛАДЕН, дипломирани правник, рођен 04. 05. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 2/II, стан 8.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ЦВЕТКОВИЋ МЛАДЕН, адвокатски приправник код Травица Бранислава, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

7. НЕШИЋ ДРАГАНА, дипломирани правник, рођена 03. 01. 1991. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Јеврејска 2.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника НЕШИЋ ДРАГАНА, адвокатски приправник код Војновић Миодрага, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 07. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

8. ДОБАНОВАЧКИ ЂОРЂЕ, дипломирани правник, рођен 21. 02. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Грчкошколска 1.

9. ЧОЛИЋ МАЈА, дипломирани правник, рођена 02. 01. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Грчкошколска 1.

10. ДАВИДОВ ЈЕЛЕНА, дипломирани правник, рођена 03. 07. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Стражиловска 23.

11. МИШКОВ ДУЊА, дипломирани правник, рођена 27. 03. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Школска 14а, стан 6.

12. ТОРЂАНСКИ МИЛИЦА, дипломирани правник, рођена 27. 01. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Веселина Маслеше 120.

13. ЗЕЉКОВИЋ ЈОВИЦА, дипломирани правник, рођен 11. 01. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Краља Александра Првог Карађорђевића 2.

14. ДЕЛИЋ НЕМАЊА, дипломирани правник, рођен 19. 04. 1975. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Краља Петра Првог 15.

15. СИТНИЋ ВАЛЕНТИНА, дипломирани правник, рођена 17. 01. 1980. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачу, Владимира Назора 23.

16. СМИЉАНИЋ КРИСТИНА, дипломирани правник, рођена 25. 04. 1987. године уписује се 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Жабљу, Николе Тесле 54, локал 1.

17. ТРЕСИГЛАВИЋ МИРОСЛАВ, дипломирани правник, рођен 05. 04. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Петроварадину, Фрање Штефановића 1/II, стан 7.

18. КОВАЧЕВИЋ ПЕТАР, дипломирани правник, рођен 06. 11. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Булевар ослобођења 77, стан 26а.

19. БУБОТИЋ БОБАН, дипломирани правник, рођен 23. 09. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 28.

20. ВУЧЕТИЋ Д. ЉУБИША, дипломирани правник, рођен 19. 11. 1955. године УПИСУЈЕ СЕ 07. 07. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Старим Бановцима, Викенд насеље 60/АI, стан 5.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЉУБОВИЋ КАТАРИНА, рођена 14. 09. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СОЛГА КРИСТИАН, рођен 24. 12. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Солга Здене, адвоката у Руменки, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МЕСЕЛЦИЈА ДРАГАНА, рођена 28. 02. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Поповић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СЛИЈЕПЧЕВИЋ ТАМАРА, рођена 01. 05. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Матерић Јованке, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СПАСОЈЕВИЋ НАТАША, рођена 21. 06. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КНЕЖЕВИЋ ЈОВАН, рођен 22. 08. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Миљеновић Драгана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈИЧИЋ ТЕА, рођена 19. 02. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Видицки Браниславе, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАЛЕШЕВИЋ ПЕТАР, рођен 07. 04. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Карадаревић Горана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДАВИДОВАЦ УРОШ, рођен 12. 07. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Попивоца Дуње, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТОХОЉЕВИЋ ЂОРЂЕ, рођен 30. 04. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јововић Вукашина, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТЕВАНОВИЋ САРА, рођена 17. 09. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лалин Радована, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МОРАЧА ЈОВАНА, рођена 01. 08. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Новак Петра, адвоката у Темерину, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СМАЈИЋ МИЛОШ, рођен 29. 05. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Станивуковић Горана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду САВИЋ ДРАГАНА, рођена 19. 06. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Микеш Драгана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЋИРКОВИЋ АЛЕКСАНДРА, рођена 14. 06. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Маринковић Рајка, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЂУРИЋ МИЛАН, рођен 25. 04. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стеванић Николе, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕРИЋ МИРЈАНА, рођена 01. 08. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Зубић Југа, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГАБРИЋ ИВАНА, рођена 12. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Давчик Синише, адвоката у Суботици, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БОКИЋ ВУКАШИН, рођен 27. 11. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Вулегић Ненада, адвоката у Суботици, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

40. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ШУТАЛО МАРКО, рођен 13. 04. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шутало Мезеи Иване, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

41. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БУЛАТОВИЋ НАТАША, рођена 09. 11. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђокић Сање, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

42. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КЛИПА МАРКО, рођен 15. 02. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

43. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТРАЈКОВИЋ СЛАЂАНА, рођена 05. 01. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

44. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ХОТИ ДИЈАНА, рођена 12. 05. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Бабић Вишекруна Љиљане, адвоката у Панчеву, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

45. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАКОЧЕВИЋ КУРТЕШ МИЛИЦА, рођена 19. 01. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Селаковић Страхине, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

46. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БЕДНАР ВЕРА, рођена 24. 10. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Видић Милице, адвоката у Сремској Митровици, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

47. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АНЂЕЛИЋ ДРАГАНА, рођена 02. 11. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стеванић Николе, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

48. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КРИВОКАПИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 11. 02. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђурђевић Душана, адвоката у Темерину, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

49. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КЕЧА ТИЈАНА, рођена 27. 07. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лакета Ђорђа, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

50. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАРЈАНОВИЋ БРАНЕ, рођен 14. 07. 1991. године, на адвокат-

ско-приправничку вежбу код Павлов Горана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

51. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БРСАНОВИЋ ИВАНА, рођена 19. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Борђошки Милана, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

52. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПИСАРИЋ ВАЊА, рођена 14. 11. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Вег др Енике, адвоката у Новом Саду, дана 06. 07. 2017. године, у трајању од две године.

53. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине РОКНИЋ РУЗМИРА, адвокат у Кули са даном 30. 06. 2017. године, због пензионисања.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Прекајац Зоран, адвокат у Кули, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

54. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине СТЕФАНОВИЋ НАТАША, адвокат у Панчеву са даном 30. 06. 2017. године, на лични захтев.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Митровић Урош, адвокат у Панчеву, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

55. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ГРАДОЈЕВИЋ ЈОВАН, адвокат у Новом Саду са даном 14. 06. 2017. године, услед смрти.

– Рибаров Зоран, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

56. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЈАНЧИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 01. 06. 2017. године.

57. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине БАЖДАР ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, са даном 31. 05. 2017. године.

58. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ПЕТРОВИЋ АНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 01. 06. 2017. године.

59. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ГЛУВАКОВИЋ ДУШКО, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, са даном 14. 06. 2017. године.

60. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине СТАНКОВИЋ ГОРАН, адвокатски приправник у Кикинди, на адвокатско-приправничкој вежби код Пудар Драгомира, адвоката у Кикинди, са даном 12. 06. 2017. године.

61. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЋУРЧИЋ НИКОЛА, адвокатски приправник у Кикинди, на адвокатско-приправничкој вежби код Перовић Марић Мирјане, адвоката у Кикинди, са даном 19. 06. 2017. године.

62. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МАТИЋ АЛЕКСАНДРУ, адвокату у Бачкој Паланци, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања, у периоду од 01. 06. до 31. 12. 2017. године.

– Важић Владимир, адвокат у Бачкој Паланци, одређује се за привременог заменика.

63. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ВИДИЋ МАНАСТИРАЦ ВИДОСАВИ, адвокату у Сремској Митровици привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања, почев од 12. 06. 2017. године.

– Видић Милица, адвокат у Сремској Митровици, одређује се за привременог заменика.

64. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да СЕКУЛИЋ МИРЈАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 21. 06. 2017. до 20. 06. 2018. године.

– Влаховић Митар, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

65. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИЈАТОВИЋ БИЉАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 12. 06. 2017. до 11. 06. 2018. године.

– Маричић Миодраг, адвокат у Руми, одређује се за привременог заменика.

66. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ВУЈОВИЋ МИРНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања, почев од 31. 05. 2017. године.

– Бијелица Богдан, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

67. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да АМИЦИЋ ГРУЈИ, адвокату у Бачкој Паланци, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања, почев од 07. 06. 2017. године.

– Поповић Душан, адвокат у Бачкој Паланци, одређује се за привременог заменика.

68. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТЕВАНОВИЋ ГОРДАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 03. 07. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Симић Данијела, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИШКОВ СОЊА, адвокат у Сомбору, променила презиме, које сада гласи Форгић.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РЊАК МИЛАНА, адвокат у Суботици, променила презиме, које сада гласи Рњак Видовић.

71. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је УГЉЕШИЋ НАТАША, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Градојевић Јована, адвоката у Новом Саду дана 14. 06. 2017. године, те да исту наставља код Милосављевић Александра, адвоката у Новом Саду, дана 15. 06. 2017. године.

72. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУКОЈЕ АЊА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Карадаревић Сање, адвоката у Новом Саду дана 07. 06. 2017. године, те да исту наставља код Цвејић Ненада, адвоката у Новом Саду, дана 08. 06. 2017. године.

73. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ХОРОШКО ИВА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду дана 05. 06. 2017. године, те да исту наставља код Сувачар Санде, адвоката у Новом Саду, дана 06. 06. 2017. године.

74. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ТОДОРОВИЋ ЖИВКО, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Киселички Данице, адвоката у Новом Саду дана 30. 06. 2017. године, те да исту наставља код Ковачевић Александра, адвоката у Новом Саду, дана 01. 07. 2017. године.

75. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БЈЕКИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду дана 09. 06. 2017. године, те да исту наставља код Војновић Бојовић Гордане, адвоката у Зрењанину, дана 12. 06. 2017. године.

76. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИХАИЛОВИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокатски приправник у Зрењанину прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Војновић Бојовић Гордане, адвоката у Зрењанину дана 26. 06. 2017. године, те да исту наставља код Стевовић Вука, адвоката у Новом Саду, дана 27. 06. 2017. године.

77. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИШЧЕВИЋ НЕНАД, адвокатски приправник у Новом Кнежевцу прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Мишчевић Јована, адвоката у Новом Кнежевцу дана 31. 05. 2017. године, те да исту наставља код Мишчевић Војислава, адвоката у Новом Саду, дана 01. 06. 2017. године.

78. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ФИЛАГИЋ БОЈАНА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Маровић Жељка, адвоката у Новом Саду дана 31. 05. 2017. године, те да исту наставља код Мауковић Милана, адвоката у Шиду, дана 01. 06. 2017. године.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БРУЈИЋ БОЈАН, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Модић Оливера, адвоката у Новом Саду дана 27. 06. 2017. године, те да исту наставља код Вукић Бојане, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2017. године.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Перовић Светлана, адвокат у Новом Саду приступила Заједничкој адвокатској канцеларији „Алексић са сарадницима“, са седиштем у Новом Саду, Грчкошколска 1, почев од 29. 05. 2017. године.

81. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је „Заједничка адвокатска канцеларија Алексић са сарадницима“ донела одлуку о искључењу Јосић Здравка, адвоката у Новом Саду из заједничке адвокатске канцеларије са даном 22. 06. 2017. године.

82. ОДОБРАВА СЕ захтев Самарцић Петра, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Купрес Слађане, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 30. 05. 2018. године.

83. ОДОБРАВА СЕ захтев Кнежевић Зорана, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Радукин Милана, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

84. ОДОБРАВА СЕ захтев Димитријевић Катарине, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Тукић Милана, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

85. ОДОБРАВА СЕ захтев Миловац Михајла, адвокатског приправника у Жабљу, на адвокатско-приправничкој вежби код Марић Мирка, адвоката у Жабљу за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

86. ОДОБРАВА СЕ захтев Целетовић Стевана, адвокатског приправника у Зрењанину, на адвокатско-приправничкој вежби код Јованов Мирослава, адвоката у Зрењанину, за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 27. 06. 2018. године.

87. ОДОБРАВА СЕ захтев Ђурковић Сање, адвокатског приправника у Врбасу, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Весне, адвоката у Врбасу за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 29. 07. 2018. године.

88. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је НЕШКОВИЋ ПРЕДРАГ, адвокат у Јаску, преселио седиште адвокатске канцеларије у Руми, Југословенске народне армије 146, почев од 29. 05. 2017. године.

89. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КАРАЋ МИЛАН, адвокат у Жабљу, преселио седиште адвокатске канцеларије у Нови Сад, Булевар ослобођења 46, почев од 03. 07. 2017. године.

90. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ГЛАВАШКИ СВЕТЛАНА, адвокат у Бечеју, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Зелена 66, почев од 01. 06. 2017. године.

91. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је САБО БАЛЗАМ ГАБРИЕЛА, адвокат у Бачком Градишту, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Главна 41, почев од 12. 06. 2017. године.

92. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПОПОВИЋ БОЈАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Лазе Костића 2, стан 1, почев од 13. 06. 2017. године.

93. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће КЕЖИЋ ЉИЉАНА, адвокат у Новом Саду, преселити своју адвокатску канцеларију на адресу Лазе Костића 7/III, стан 15, почев од 01. 09. 2017. године.

94. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КИСЕЛИЧКИ ДАНИЦА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Радничка 30, почев од 01. 07. 2017. године.

95. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КНЕЖЕВИЋ ДРАГАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Змај Јовина 14, локал 23, почев од 20. 06. 2017. године.

96. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БИШЧИЋ СТЕФАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Радничка 7, почев од 01. 06. 2017. године.

97. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЛАЗАРЕВИЋ ВОЈИН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Змај Јовина 14, локал 23, почев од 20. 06. 2017. године.

Управни одбор

Уређивачки одбор *Гласника* моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*akvojvodine@gmail.com*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је доставити и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Излази 12 пута годишње
у месечним свескама.

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра.
(Текући рачун број 340-1482-43 са назнаком „за Гласник“)

Овај број је закључен 28. маја 2018. године.

Тираж: 2.000 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Тајјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад
2018.